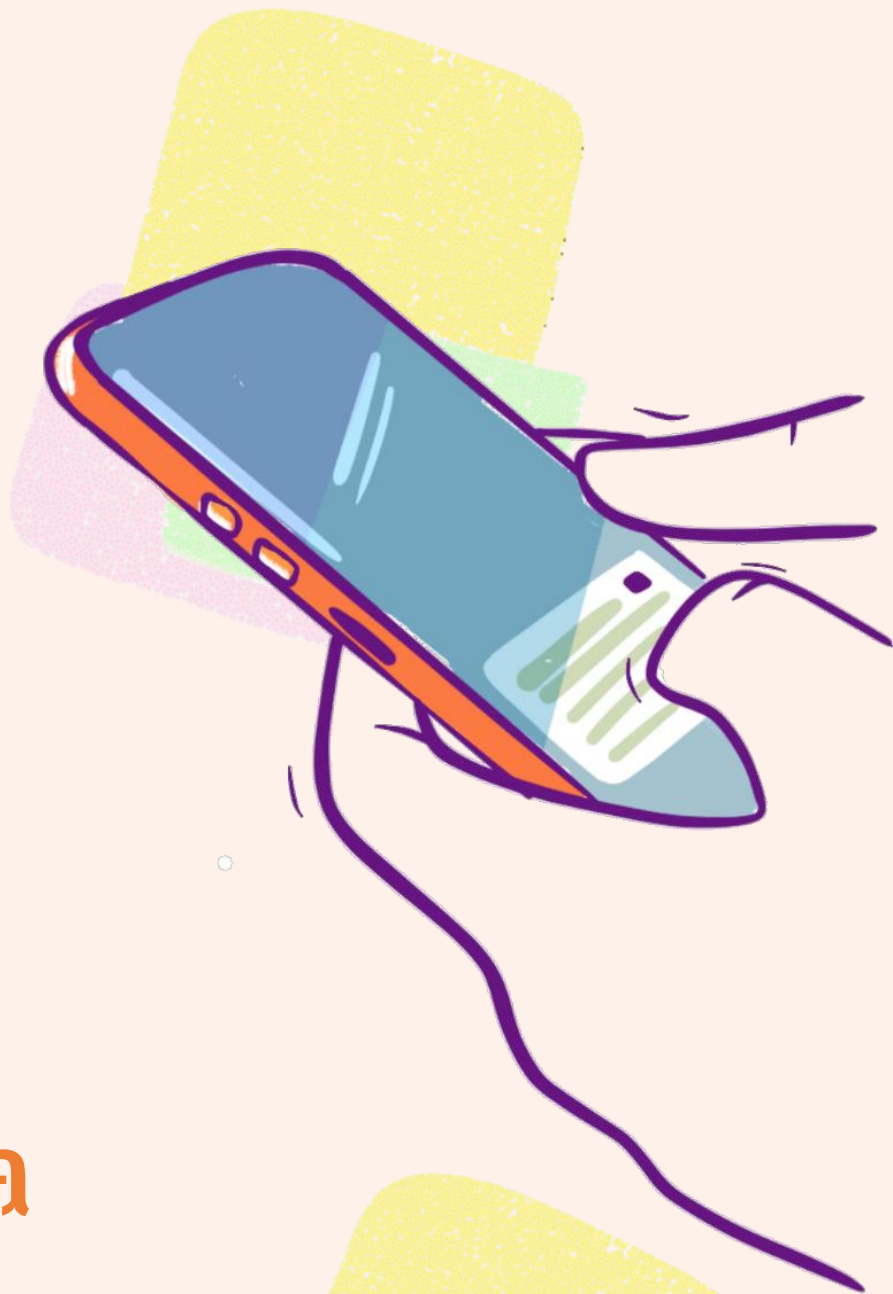

Informe
Tècnic 2022
Macroenquesta
telefònica a
persones entre
16 i 85 anys

La bretxa digital de gènere en la Comunitat Valenciana:

Descripció i anàlisi de dades.

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Innovació,
Universitats, Ciència
i Societat Digital

OBSERVATORI
DE BRETXA
DIGITAL

CÀTEDRA
DE BRETXA DIGITAL
DE GÈNERE

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA

TÍTOL DE LA PUBLICACIÓ

La bretxa digital de gènere a la Comunitat Valenciana: Descripció i anàlisi de dades.

EDITA

Càtedra de Bretxa Digital i de Gènere – UV-GVA

AUTORIA

Carlos Pérez Martí

Guillermo Pascual Inat Trigueros

Oscar García Sauret

Pablo Segura Chaves

EQUIP DE TREBALL

Anabel Forte Deltell

Directora de la Càtedra de Bretxa Digital de Gènere i Professora Titular de la Universitat de València.

Maria Roser Benavent Garcia

Professora Titular de la Universitat de València

Carmen Botella Mascarell

Professora Titular de la Universitat de València

Esther de Ves Cuenca

Professora Titular de la Universitat de València

Silvia Rueda Pascual

Professora Titular de la Universitat de València

Emilia López Iñesta

Professora Contractada Doctora de la Universitat de València

Sandra Roger Varea

Personal Investigador de la Universitat de València

Lorena Rosaleny Peralvo

Personal Investigador de la Universitat de València

Inés Soler Julve

Tècnica d'igualtat en la Unitat d'Igualtat de la Universitat de València

Mariam Tórtola Baixauli

Professora Titular de la Universitat de València

Joaquín Pérez Soler

Professor Ajudant Doctor de la Universitat de València

DATA DE LA PUBLICACIÓ

30/03/2023

ISBN

978-84-09-49769-0

DOI

10.7203/10550.85947 <http://doi.org/10.7203/10550.85947>

Índex

Introducció general: la bretxa digital de gènere	3
1. BRETXA EN L'ACCÉS	6
1.1 Accés a dispositius	6
1.2 Accés a connexió	9
1.3 Conclusions sobre la bretxa en l'accés	12
2. BRETXA EN L'ÚS I MOTIVACIONS PER AL NO ÚS D'INTERNET	14
2.1 Ús d'internet	14
2.2 Motivacions per al no ús d'internet	17
2.3 Conclusions sobre la bretxa en l'ús	20
3. BRETXA COMPETENCIAL	21
3.1 Àrees competencials	21
3.2 Competències digitals	30
3.3 Escenaris d'ús	32
3.4 Conclusions sobre la bretxa competencial	36
4. AUTOPERCEPCIÓ DE FACILITAT	40
4.1 Facilitat mitjana entre els qui ho han fet	40
4.2 Facilitat mitjana entre els qui no ho han fet	42
4.3 Autopercepció en informació i alfabetització de dades	45
4.4 Autopercepció en comunicació i col·laboració	46
4.5 Autopercepció en creació de contingut digital	46
4.6 Autopercepció en seguretat	47
4.7 Autopercepció en àrea resolució de problemes	48
4.8 Conclusions sobre la bretxa en les autopercepcions de facilitat	49
5. CONFIANÇA EN INTERNET	50
5.1 Nivells de confiança en internet	50
5.2 Motius per a la no confiança	52
5.3 Conclusions sobre la confiança en internet	54
6. CONCLUSIONS GENERALS	56

INTRODUCCIÓ GENERAL: LA BRETXA DIGITAL DE GÈNERE

Les societats avançades es troben en un estat d'elevada **tecnificació i dependència de les connexions digitals**. En aquest context, la revolució tecnològica està conduint a l'emergència d'un nou tipus de societats amb trets i característiques diferents a les societats industrials clàssiques, en les quals sorgeix una **nova problemàtica de desigualtat, reconversió laboral i tendències d'exclusió social**, que exigeixen una adequació dels conceptes i els models interpretatius tradicionals a les noves realitats. Tal com s'exposa en l'informe *La bretxa digital de gènere, una qüestió inexistent, intangible, ignorada o no assumida?* de 2021, la població cada vegada percep més la “relació amb les TIC com una relació inevitable”, a causa de l'àmplia integració de les mateixes en el nostre dia a dia, i a l'imprescindible del seu accés i ús a l'hora de plantejar

Malgrat la seua importància, no totes les persones tenen les mateixes possibilitats i capacitats per a l'ús i accés a les TIC.

les relacions socials en diferents plans com podrien ser el familiar o el laboral.

El desenvolupament tecnològic ha canviat la manera d'aprendre, d'accedir al mercat laboral, de consumir, d'informar-se, i fins i tot la manera d'establir relacions socials.

Disposar d'accés a l'esfera digital representa una necessitat indispensable per a la vida quotidiana en les societats avançades i, sobretot, genera diferències notables entre aquelles persones que tenen capacitat i els qui no. Malgrat la seua importància, **no totes les persones tenen les mateixes possibilitats i capacitats per a l'ús i accés a les TIC**. En el cas de les dones s'observa com, en la societat de la informació, es reproduïxen desigualtats digitals que les situen en un pla de desavantatge. L'adquisició de capacitats digitals suposa, per això, un element indispensable tant per al desenvolupament en l'àmbit laboral com per a la plena inclusió en els àmbits personal i social. Al contrari, l'absència de vies d'accés o coneixement sobre la tecnologia condueix a l'aparició d'elements que suposen una ruptura en la construcció d'una societat marcada per la igualtat d'oportunitats.

Aquest procés de diferenciació ha sigut conceptualitzat com a **Bretxa Digital**, sent, ara mateix, una de les principals causes d'acceleració de la desigualtat i d'ampliació de les diferències socials, i al seu torn, aquesta desigualtat d'oportunitats tecnològiques en l'era de la informació conforma una **Bretxa Digital de Gènere**, marcada per la seua especificitat, i que quedaria definida per l'INE com, “**la diferència del percentatge d'homes i el percentatge de dones en l'ús d'indicadors TIC** (ús d'Internet en els últims tres mesos, ús freqüent d'Internet, compres per Internet) expressada en punts percentuals”. En el cas del present informe, la informació relativa a les desigualtats

percentuals entre homes i dones s'ha ampliat a altres dimensions més enllà de l'ús, tal com veurem més endavant.

Per a fer front a aquesta situació, en 2020 sorgeix la **Càtedra de Bretxa Digital de Gènere** GVA-UV a partir d'un Conveni de la Generalitat Valenciana amb la Universitat de València. Aquesta Càtedra forma part de la Xarxa de Càtedres, cinc en total, que es va crear en 2020 dins de les accions previstes per l'Observatori de Bretxa Digital. Cadascuna d'elles està associada a una universitat pública valenciana diferent, encarregant-se cadascuna d'elles d'analitzar la bretxa digital des de diferents perspectives. Així doncs, igual que amb les altres perspectives, **acostar-se a la problemàtica de la bretxa digital de gènere es torna fonamental**, en societats com les de la Comunitat Valenciana, com una **eina per al coneixement i la proposició de polítiques que ajuden a generar una major igualtat i equitat en l'ús i accés de les tecnologies entre homes i dones**.

L'Observatori de Bretxa Digital, a través de la Direcció General per a la Lluita Contra la Bretxa Digital, ha sol·licitat una anàlisi i estudi del fenomen en la Comunitat Valenciana per a definir l'estat de la situació, detectar fortaleses i febleses en el context actual i poder realitzar una avaluació inicial i contínua de l'estat d'implantació de la societat digital en la ciutadania, facilitant la presa de decisions en aquesta matèria. En aquest sentit, podríem dir que, “per a lluitar eficaçment contra la bretxa digital, resulta indispensable mesurar-la”.

Per a respondre a aquesta necessitat, s'ha dut a terme un **ampli estudi mitjançant enquestes** que permeten conèixer la situació en la qual es troba la Comunitat Valenciana i trobar els elements que puguen evidenciar la presència d'una possible bretxa digital. Al llarg de les següents pàgines es presenten els resultats obtinguts en l'estudi realitzat mitjançant 4.018 enquestes telefòniques a població resident en la Comunitat Valenciana de 16 a 85 anys, al llarg del mes de novembre de 2021.

Aquesta investigació té per objecte **obtindre informació de les llars valencianes quant al procés d'implantació de les noves TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I DE LES COMUNICACIONS (TIC)**, trobar informació útil d'altres indicadors relacionats amb l'ús de serveis d'empreses i amb l'Administració Pública, i dur a terme una anàlisi i diagnòstic de la bretxa digital en la Comunitat Valenciana, a nivell autonòmic i provincial.

A partir de les variables recollides en el qüestionari, s'han desenvolupat **indicadors per a l'avaluació de la situació de la bretxa digital** en la Comunitat Valenciana.

Aquests indicadors s'han agrupat en cinc dimensions:

Dimensió 1: **Accés.**

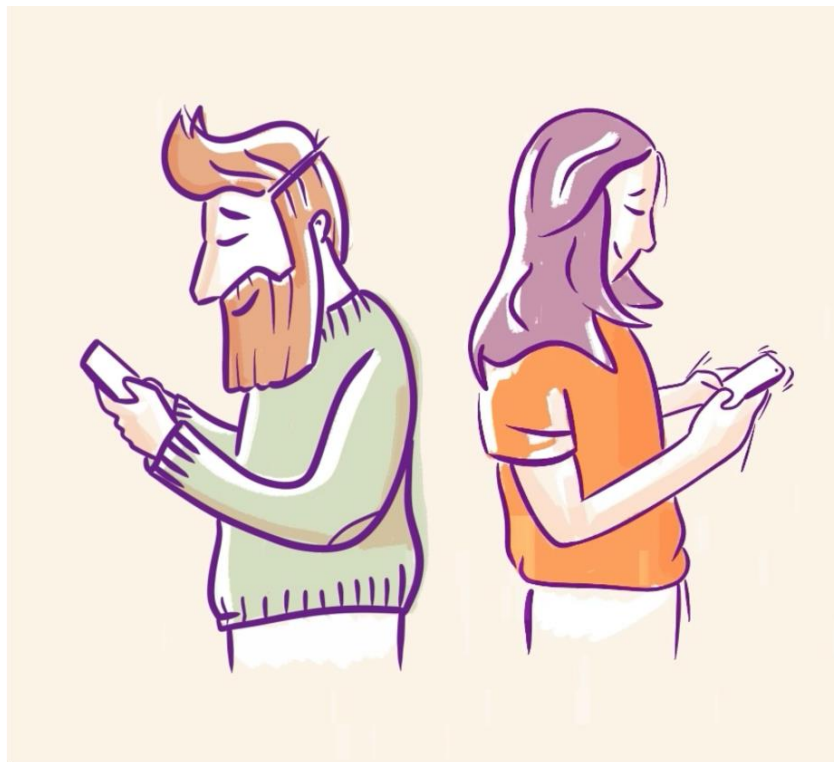
Dimensió 2: **Ús.**

Dimensió 3: **Competències.**

Dimensió 4: **Autopercepció de facilitat.**

Dimensió 5: **Confiança.**

Aquestes dimensions responen a l'evolució històrica que ha anat experimentant la conceptualització de la bretxa digital de gènere com a fenomen social. Tal com es descriu en l'informe *La bretxa digital de gènere, una qüestió inexistente, intangible, ignorada o no assumida?* (2021), semblant evolució històrica s'inicia amb un **primer estadi** marcat per les desigualtats d'accés i que coincideix amb els primers passos de la implementació tecnològica durant els anys 90. A continuació, es descriu un **segon estadi** d'evolució caracteritzat per les diferències marcades pel gènere quant als usos, i les competències i habilitats a l'hora d'emprar les TIC. Finalment, podria identificar-se un **tercer moment històric** en el qual s'atribueix especial rellevància al major o menor grau d'inclusió social derivat de l'ús de les TIC.

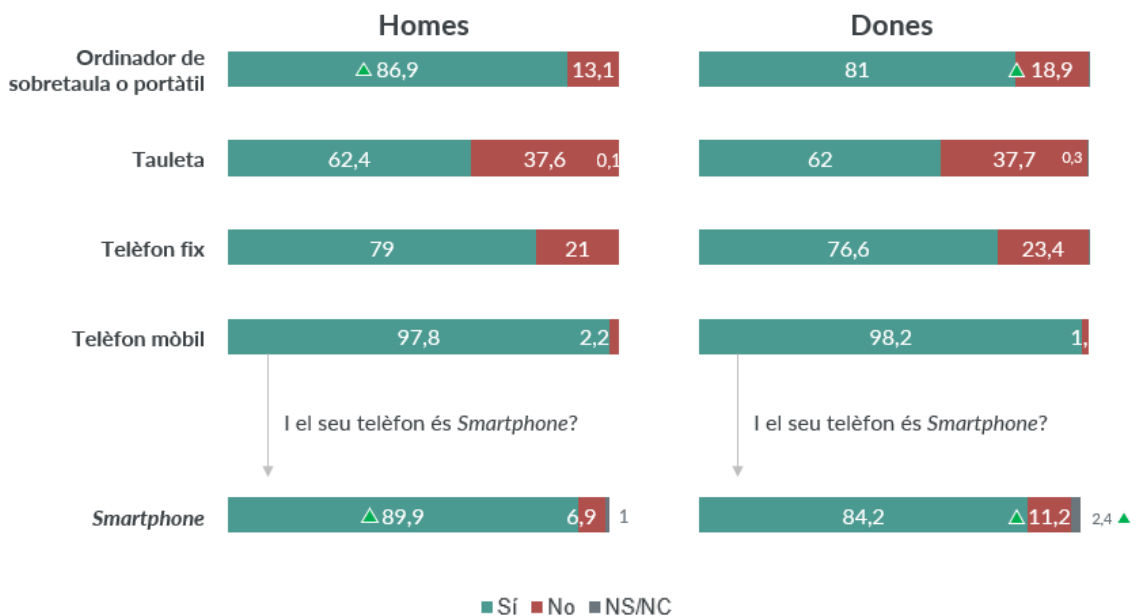
1. Bretxa en l'accés

En les societats modernes **l'accés a dispositius electrònics es torna pràcticament imprescindible** a l'hora de relacionar-se amb el mercat laboral, amb l'administració i a través de les xarxes socials. Malgrat aquesta necessitat, no totes les persones tenen les mateixes possibilitats d'accés a ordinadors, tauletes i telèfons fixos o mòbils. **Aquestes desigualtats d'accés que es donen entre els homes i dones de la Comunitat Valenciana, conformen una bretxa digital de gènere.**

A més de l'accés **a dispositius**, també és important analitzar els desequilibris entre homes i dones en relació a l'accés **a internet**. Actualment, no sols és important la tinença de dispositius, sinó que resulta imprescindible poder connectar aquests dispositius a la xarxa. En el present apartat es mesura la proporció de dones i d'homes que posseeixen algun tipus de connexió. L'objectiu és conèixer en quins aspectes es fonamenta la bretxa digital de gènere, així com quines són les principals diferències entre les diferents províncies de la Comunitat Valenciana.

1.1 ACCÉS A DISPOSITIUS

Disposa en el seu habitatge dels següents dispositius?

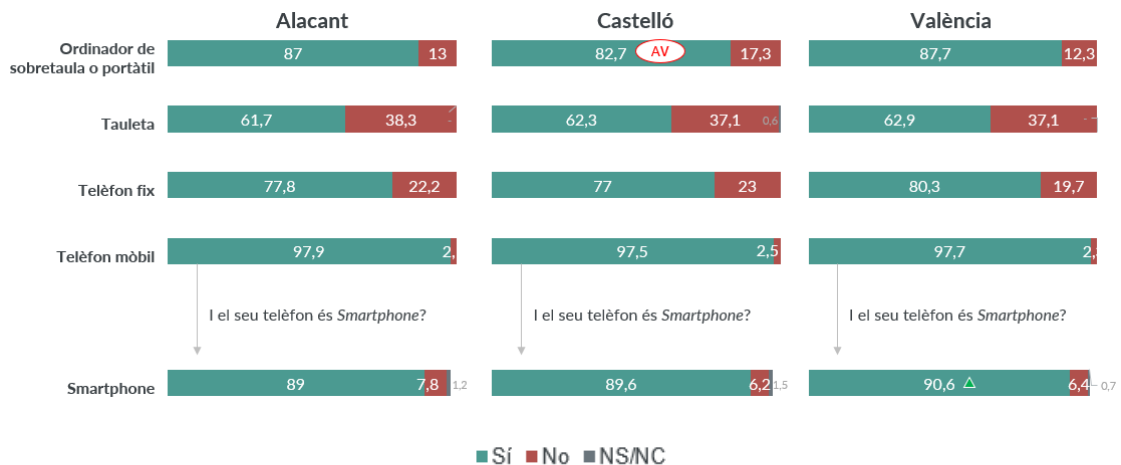
En el que concerneix la dimensió 1 (accés a dispositius), tendencialment són els **homes els que presenten millors resultats en la pràctica totalitat d'indicadors** analitzats. En primer lloc, la diferència de major rellevància es dona respecte a la **distribució d'ordinadors** de taula o portàtils. Mentre que un 86,9% d'homes afirma tindre un ordinador, la disposició entre les dones és d'un 81%, és a dir, 5,9 punts percentuals inferior. D'altra banda, contrasten els resultats que llancen els indicadors referents a la

tinència de telèfon mòbil, i el fet que aquests dispositius siguem o no telèfons intel·ligents. Mentre que són les dones les que presenten un major accés a telèfons mòbils en general (amb unes 4 dècimes de diferència), els homes declaren en major proporció posseir un telèfon intel·ligent (amb una diferència d'uns 5,7 punts percentuals, considerant-se aquesta com estadísticament significativa). En aquesta línia, podem observar com una major proporció de dones no és capaç de respondre a la pregunta de si el seu mòbil és un telèfon intel·ligent o no ho és (un 2,4% enfront de l'1% dels homes). És a dir, malgrat que en termes d'accés a dispositius mòbils els resultats d'homes i dones no disten massa (fins i tot, són favorables a les dones), tendencialment els homes presenten un major accés a dispositius intel·ligents, que per les seues característiques, ofereixen majors possibilitats de comunicació, interacció i accés a la informació.

malgrat que en termes d'accés a dispositius mòbils els resultats d'homes i dones no disten massa (fins i tot, són favorables a les dones), tendencialment els homes presenten un major accés a dispositius intel·ligents, que per les seues característiques, ofereixen majors possibilitats de comunicació, interacció i accés a la informació. Encara que de menor calat, també s'observen diferències en l'accés **al telèfon fix**. Segons les dades obtingudes, la disposició entre les dones és d'un 76,6%, enfront del 79% dels homes, situant-se la diferència entre tots dos gèneres en els 2,4 punts percentuals. En el cas de les tauletes, no existeixen a penes diferències entre dones i homes.

1.1.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Disposa en el seu habitatge dels següents dispositius?

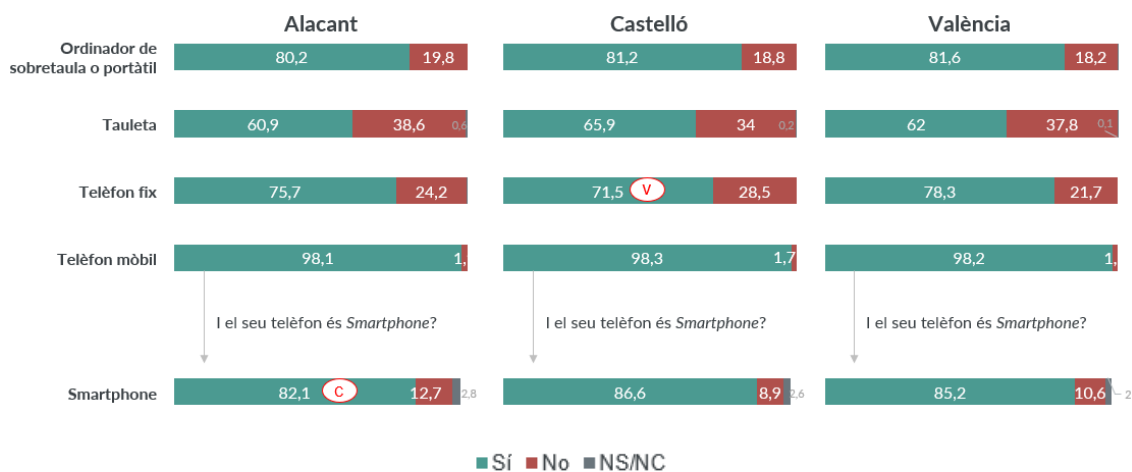

En relació a les diferències interprovincials d'accés a dispositius entre homes de la Comunitat Valenciana, en termes generals, **són els valencians els que presenten millors**

resultats. Malgrat tot, les diferències tendeixen a no ser excessives, i únicament en el cas de la **tinència d'ordinadors** de sobretaula o portàtils, es pot observar com els castellonencs presenten uns resultats la inferioritat dels quals respecte a la resta de províncies és estadísticament significativa (entre 4 i 5 punts percentuals de diferència amb alacantins i valencians). Malgrat no presentar cap rellevància estadística, també caldria destacar les diferències referents a la **disposició de telèfon fix**. En aquest cas, continuen sent els homes valencians els que presenten un major percentatge d'accés (un 80,3%, enfront del 77,8% d'alacantins i el 77% de castellonencs). Els resultats referents a l'accés a **telèfons mòbils i tauletes** són pràcticament idèntics, encara que sí que resulta ressenyable el major percentatge de valencians que posseeix un telèfon intel·ligent.

1.1.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

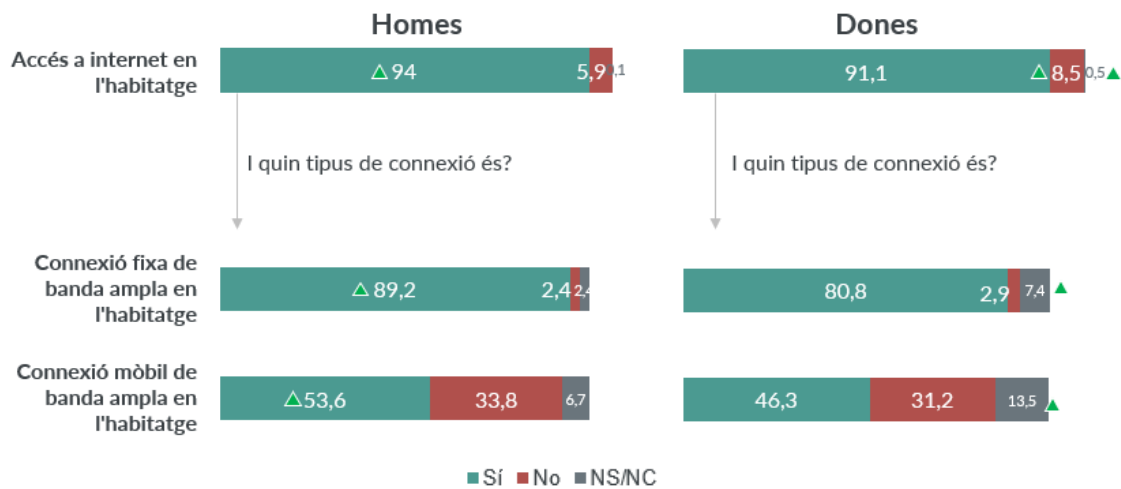
Disposa en el seu habitatge dels següents dispositius?

Sobre la distribució d'accés a dispositius entre les dones de la Comunitat Valenciana, es pot observar com s'estableixen diferències d'una major rellevància estadística de les quals s'estableixen entre els homes, tendencialment, en favor de les dones de Castelló. En primer lloc, l'accés a **telèfons fixos** és significativament desigual entre les diferents províncies. Les dones valencianes declaren en major proporció la possessió d'aquesta mena de dispositiu, amb un percentatge del 78,3%, enfront del 75,7% d'alacantines i el 71,5% de castellonencs, constituint-se la diferència entre valencianes i castellonenques de 6,8 punts percentuals en estadísticament significativa. Malgrat que l'accés a **telèfons mòbils** és pràcticament idèntic entre les tres províncies, les dones castellonenques declaren en major proporció posseir un telèfon intel·ligent, sent la diferència amb les dones alacantines estadísticament significativa (uns 4,5 punts percentuals). També en l'accés a **tauletes** són les dones castellonenques les que presenten un major percentatge (65,9%), situant-se la diferència amb les dones alacantines en 5 punts percentuals, i amb les dones valencianes en 3,9 punts percentuals. Finalment, no existeixen diferències

remarcables respecte a l'accés a les diferents modalitats d'ordinador, que se situa en cotes bastant elevades d'entre el 80% i el 82%.

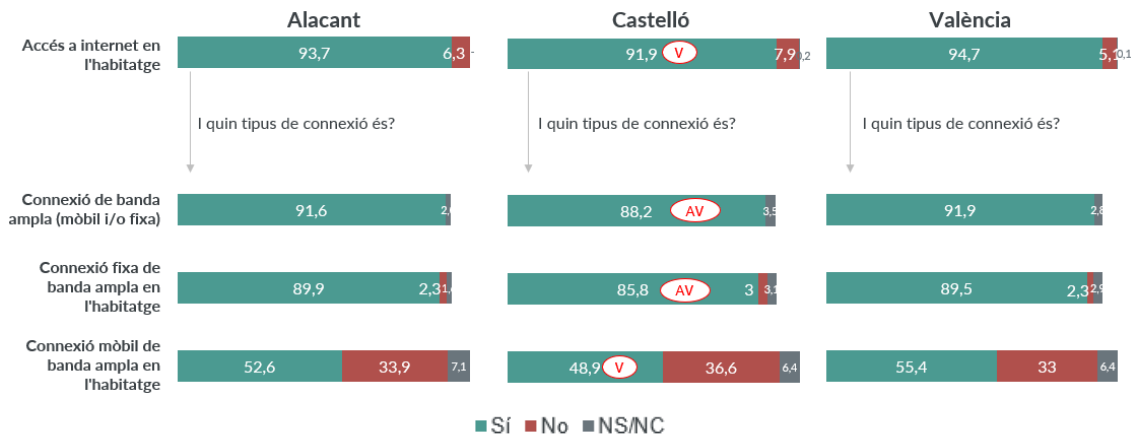
1.2 ACCÉS A CONNEXIÓ

En relació a les dades obtingudes sobre l'accés a connexió en les llars de la Comunitat Valenciana, es poden observar importants diferències entre homes i dones. A pesar que la connexió a internet en els habitatges supera el 90% per a tots dos gèneres, en el cas dels homes el percentatge és superior, situant-se en un 94% enfront del 91,1% de les dones. D'aquesta manera, la diferència ronda els 3 punts percentuals.

Pel que fa als tipus de connexió a internet (fixa o mòbil), els homes continuen presentant un major accés a totes dues modalitats de connexió. Segons les dades, el percentatge de dones amb connexió fixa de banda ampla és d'un 80,8%, que, encara que suposa un percentatge important, continua estant 8,4 punts percentuals per davall del percentatge d'accés dels homes, que se situa en un 89,2%. En el cas de la connexió mòbil de banda ampla la diferència en favor dels homes se situa en els 7,3 punts percentuals, amb percentatges del 53,6% per als homes i del 46,3% per a les dones. També caldria destacar la rellevància de les diferències que existeixen entre dones i homes a l'hora de conèixer el tipus de connexió amb la qual es compta en la llar. Mentre que el desconeixement entre les dones aconsegueix el 13% entre aquelles que compten amb banda mòbil, i el 7,4% entre les quals compten amb banda fixa, entre els homes se situa en el 6,7% en el cas dels quals compten amb banda mòbil, i el 2,4% en el cas dels quals compten amb banda fixa.

1.2.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

A partir de les dades, novament s'observa com **els homes de la província de Castelló presenten percentatges més baixos** que els d'Alacant i València en l'accés a internet, així com en l'accés als diferents tipus de connexió.

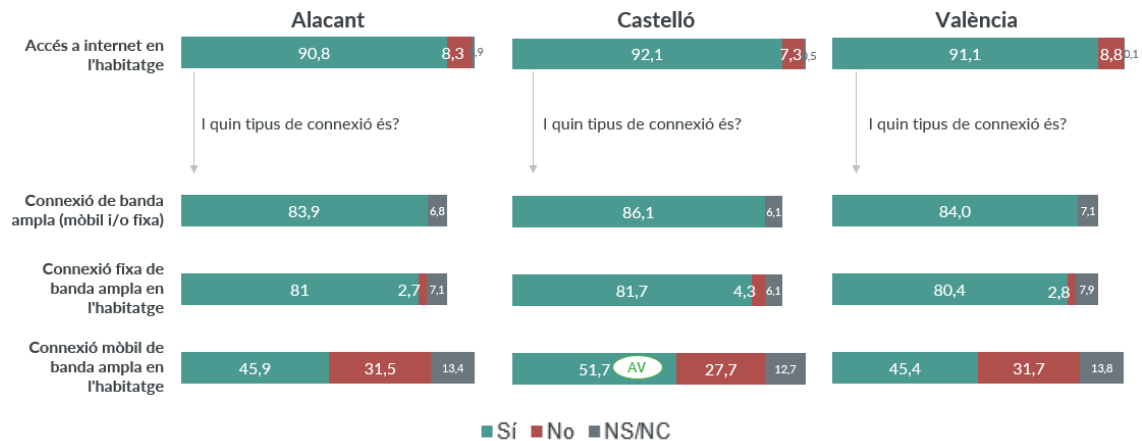
Mentre que a Alacant i València un 93,7% i un 94,7% dels homes respectivament, tenen **accés a internet en les seues llars**, en el cas de Castelló l'accés entre els homes no aconsegueix el 92%. La diferència entre castellonencs i valencians, per tant, se situaria en els 2,8 punts percentuals, constituint-se en estadísticament significativa.

Aquestes diferències persisteixen en l'accés **a banda ampla**. Tant alacantins com valencians superen el 90%, amb un percentatge d'accés del 91,6% i del 91,9% respectivament. Per part seua, els castellonencs presenten un percentatge del 88,2%, situant-se la diferència en els 3,4 punts percentuals amb alacantins, i en els 3,7 punts percentuals amb valencians.

Quan s'analitza l'accés **a connexió fixa**, els homes de Castelló, amb un 85,8%, tornen a estar per davall dels homes alacantins (89,9%) i valencians (89,5%), la qual cosa suposa una diferència de 4,1 percentuals en el primer cas i de 3,7 punts percentuals en el segon.

Novament comprovem aquesta tendència quan comparem les dades sobre la disposició de **banda ampla mòbil** en cadascuna de les províncies de la Comunitat Valenciana. S'aprecia com la diferència entre castellonencs (48,9%) i valencians (55,4%), se situa en els 6,5 punts percentuals, presentant una important rellevància estadística.

1.2.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

A diferència de les dades obtingudes en els **nivells d'accés a connexió** entre els homes de la Comunitat Valenciana, en el cas de les dones no es troben diferències significatives entre les diferents províncies. En aquest cas, **les dades de les dones castellonenques tendeixen a ser lleugerament superiors** en tots els indicadors, contràriament al que ocorre si considerem les dades del col·lectiu masculí, entre els quals es pot observar un marcat desavantatge dels castellonencs en relació a la major part de qüestions.

En primer lloc, es pot afirmar que les taxes provincials d'accés **a internet** són bastant similars, situant-se totes entre el 90% i el 92% aproximadament, i no sent possible establir diferències significatives.

Quant a l'accés **a connexió de banda ampla**, ens trobem de nou que Castelló presenta xifres més elevades que la resta de províncies, tant en l'accés a connexió en general, com en l'accés als diferents tipus de connexió. Les castellonenques avantatgen aproximadament en dos punts percentuals tant a alacantines com a valencianes.

En el cas de la **connexió fixa de banda ampla**, les diferències tornen a ser mínimes, situant-se la taxa de dones castellonenques en el 81,7%, amb una diferència de 7 dècimes respecte a les dones alacantines (81%), i de 1,3 punts percentuals en el cas de les dones valencianes (80,4%).

Finalment, l'única diferència que presenta una certa rellevància és la que es dona en l'indicador relatiu a l'accés **a connexió mòbil de banda ampla**. Mentre que a Alacant i València s'observen valors similars (del 45,9%, i del 45,4% respectivament), en el cas de Castelló els percentatges augmenten fins a aconseguir taxes del 51,7%, establint-se la diferència amb Alacant en els 5,8 punts percentuals, i amb València en els 6,3 punts percentuals.

1.3 CONCLUSIONS SOBRE LA BRETXA EN L'ACCÉS

Tal com s'ha dit anteriorment, l'accés a dispositius i a internet és cada vegada més comuna en les societats modernes. No obstant això, **continuen existint una sèrie de desequilibris entre dones i homes**, així com entre les diferents províncies de la Comunitat Valenciana en relació a aquesta qüestió. Com a anotació general, caldria destacar que en el present informe s'han tingut en compte unes certes mancances que es van observar en l'informe realitzat l'any 2020, *Bretxa digital i gènere en la Comunitat Valenciana*, amb l'objectiu d'intentar solucionar-les, buscant així una major informació a nivell d'individus. D'aquesta manera, s'ha incorporat l'anàlisi de l'accés a uns certs dispositius com a tauletes o telèfons intel·ligents (portant l'observació més enllà dels límits de la llar), i s'ha diferenciat entre diferents tipus de banda ampla (fixa i mòbil), distincions que no quedaven reflectides en l'informe de 2020. A més, l'anàlisi s'ha desagregat per gèneres i per províncies, donant peu a un estudi més precís i complet de la qüestió. En termes generals, els **homes presenten un major accés tant a dispositius com a connexió a internet** en qualsevol de les seues modalitats. Malgrat tot, cal destacar una sèrie de qüestions interessants en relació a l'accés.

En primer lloc, pot observar-se com els **homes obtenen millors taxes d'accés a ordinadors**. Això pot estar relacionat amb les dades aparegudes en l'informe de 2020, en el qual s'indicava que les dones presentaven menors nivells d'ús, tenint en compte que l'ús pot considerar-se com una forma, encara que no del tot precisa, d'establir una aproximació a les xifres d'accés. Aquest fet es reproduïx també a nivell estatal, tal com

Els homes tendeixen a puntuar més alt en tots aquells indicadors relacionats amb tasques informàtiques d'una major qualificació i complexitat, per a les quals es requereix un ordinador o un mòbil que ofereisca unes certes funcionalitats.

apareix reflectit en l'informe de bretxa digital de gènere de 2022 del Ministeri d'Assumptes Econòmics i Transformació Digital. D'altra banda, i equiparant una vegada més les categories d'ús i accés com a diferents maneres de considerar un mateix fenomen, ambdues han aconseguit uns percentatges realment elevats per al cas dels telèfons mòbils en la Comunitat Valenciana, dada que queda reflectida tant en l'informe de 2020 com en el de 2022. No obstant

això, cal destacar que, encara que les dones obtenen millors percentatges d'accés a dispositius mòbils, en el cas dels mòbils intel·ligents o telèfons intel·ligents, tornen a ser els homes els que presenten millors resultats. És a dir, malgrat que entre tots dos gèneres existeixen elevats percentatges d'accés a dispositius en general, la distribució d'unes i altres revela una **major tinença per part dels homes de terminals que ofereixen majors possibilitats de connexió, comunicació, resolució de problemes, etc.** Resulta evident com, especialment l'ordinador, s'institueix com una eina de treball molt més

potent i versàtil que la resta de dispositius, i com aquest desequilibri en les taxes al seu accés revela una major limitació per part de les dones a l'hora de dur a terme tasques digitals i informàtiques d'una certa complexitat. Això pot tindre una clara traducció en termes laborals, voltant les possibilitats de les dones en el mercat de treball, i tal com s'assenyala en l'informe de 2020, pot relacionar-se amb una pitjor posició a l'hora de participar en molts espais vinculats a l'àmbit social. Tot l'anteriorment descrit reforça les tesis presentades en l'informe qualitatiu de 2021, on es descriu com, especialment la població jove masculina, percep les noves tecnologies com un mecanisme fonamental a l'hora de plantejar la seua relació amb el mercat laboral, i accedir a majors oportunitats d'ocupació. En la mateixa línia, el major accés a telèfons intel·ligents per part dels homes manifesta una clara desigualtat a l'hora de diversificar i ampliar els diferents usos del telèfon mòbil, portant-los més enllà de les limitades possibilitats que ofereix un terminal clàssic, sense majors funcionalitats. Tot això pot connectar-se directament amb tendències que s'han observat en relació a altres dimensions i indicadors. Com es veurà més endavant, **els homes tendeixen a puntuar més alt en tots aquells indicadors relacionats amb tasques informàtiques d'una major qualificació i complexitat**, per a les quals es requereix un ordinador o un mòbil que oferisca unes certes funcionalitats.

D'altra banda, quant a l'accés **a connexió**, els homes tornen a obtindre millors resultats. Malgrat que tots dos gèneres presenten taxes per damunt del 90% (per a l'accés a connexió en general), tendència que es ve observant des de l'última dècada, tal com apareix reflectit en l'informe de l'any 2020, la predominança masculina resulta evident per a totes les modalitats de connexió.

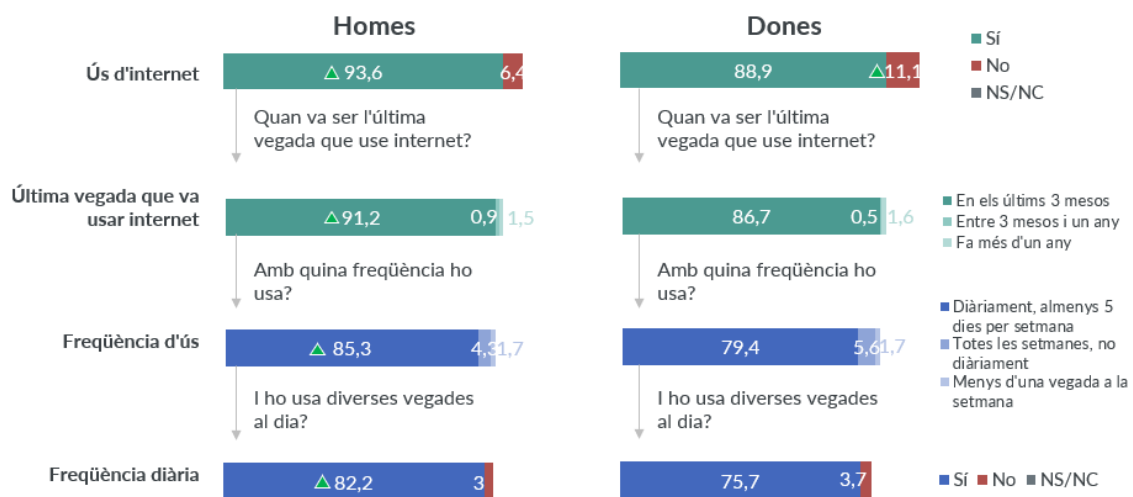
En relació a la **distribució interprovincial de les desigualtats** d'accés a dispositius i a connexió a internet, són els homes castellanencs els que presenten pitjors resultats, sent els percentatges d'alacantins i valencians bastant similars. Caldria ressenyar les diferències d'entre 4 i 5 punts percentuals que situen als castellanencs en inferioritat respecte a alacantins i valencians, en relació a l'accés a ordinadors.

En el cas de les dones es reverteixen les tendències, i són les castellanenques les que presenten majors taxes d'accés. No obstant això, les diferències interprovincials entre dones no presenten una especial rellevància. Únicament en el cas de la connexió mòbil de banda ampla s'estableix una diferència pròxima als 6 punts percentuals entre castellanencs, i la resta de dones de la Comunitat Valenciana.

2. Bretxa en l'ús i motivacions per al no ús d'internet

Per a estudiar la manifestació de la bretxa digital de gènere en una societat amb grans nivells de digitalització com és el cas de la Comunitat Valenciana, a més d'analitzar les diferències d'accés a dispositius i a internet entre homes i dones, també **cal tindre en compte si aquests fan ús o no de semblants dispositius, i amb quina freqüència**. Als enquestats i enquestades se'ls ha preguntat si alguna vegada han fet ús d'internet, i en cas que la resposta fora afirmativa, amb quina freqüència es dona tal ús. D'altra banda, s'han recollit dades en relació a aquelles persones que diuen no fer ús d'internet, amb l'objectiu de conèixer quins són els motius que els condueixen a això. També s'ha analitzat la forma en què tals motivacions es distribueixen territorialment.

2.1 ÚS D'INTERNET

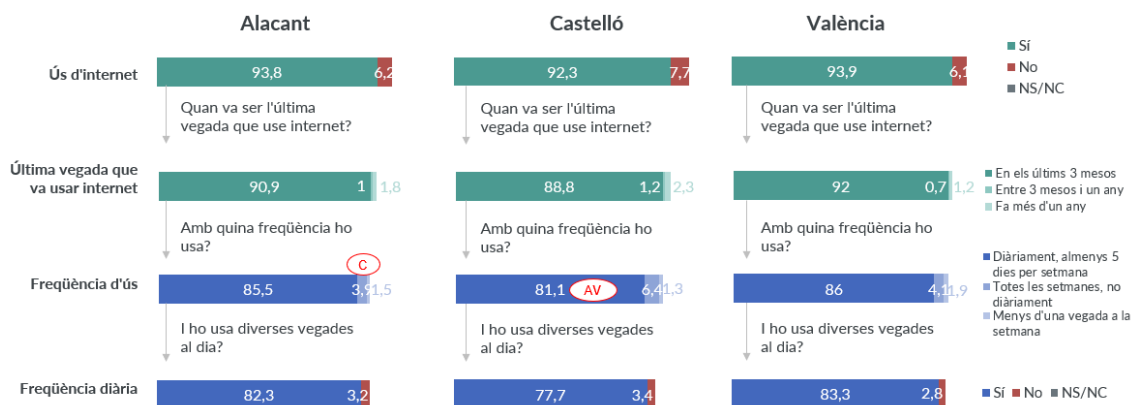
Atesos les dades relatives a la dimensió concernent a l'ús d'internet, novament es constata l'existència d'una marcada bretxa de gènere. És a dir, **les dones presenten pitjors resultats per al conjunt d'indicadors analitzats**.

En primer lloc, s'observa com, en relació a l'ús **d'internet en general**, els homes avantatgen en 4,7 punts percentuals a les dones, situant-se tots dos percentatges en valors pròxims al 90%, i constituint-se semblant diferència en estadísticament significativa.

Entre aquelles persones que declaren utilitzar internet, s'aprecia una major freqüència d'ús entre els homes. Mentre que el 91,2% dels homes ha fet ús d'internet al llarg dels últims 3 mesos, entre les dones els percentatges a penes aconsegueixen el 86,7%. Aquesta diferència de 4,5 punts percentuals és d'una elevada rellevància estadística. En aquest sentit, s'observa com **els homes declaren en major proporció una freqüència**

d'ús diària (o d'almenys 5 dies per setmana), situant-se la diferència entre tots dos gèneres en els 5,9 punts percentuals. Finalment, d'entre aquells/es que declaren fer un ús diari (o d'almenys 5 dies per setmana), són els **homes els que en una major proporció diuen utilitzar internet diverses vegades al dia**. Mentre que el percentatge d'aquests se situa en el 82,2%, el percentatge de les dones ronda el 75%. Estem davant la diferència de major rellevància estadística (6,5 punts percentuals) en relació a la dimensió d'ús d'internet.

2.1.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

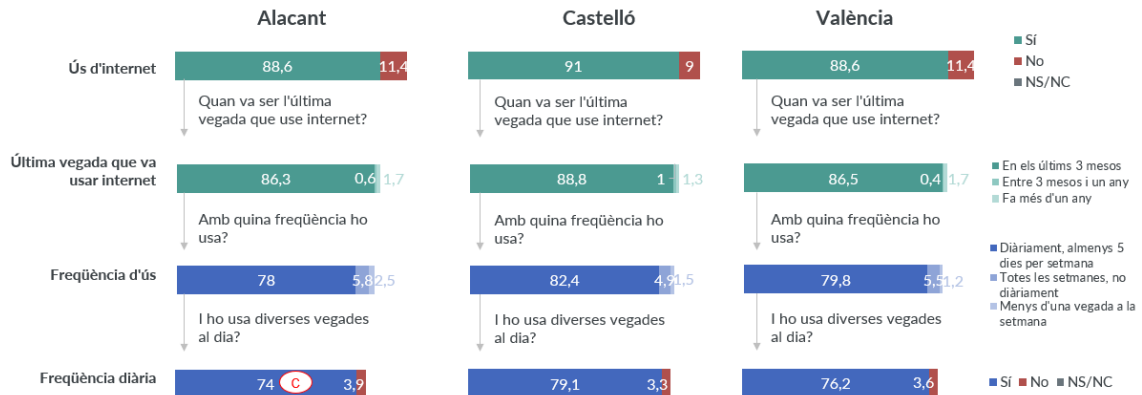

En la línia dels apartats anteriors en relació a les desigualtats provincials entre homes de la Comunitat Valenciana, una vegada més **són els castellonencs els que presenten pitjors resultats per al conjunt d'indicadors** en la dimensió d'ús, i freqüència d'ús d'internet.

Quant a l'ús **d'internet en general**, no s'observen grans diferències entre els uns i els altres. Malgrat tot, es manté la tendència general, i valencians i alacantins avantatgen en aproximadament 1,5 punts percentuals a castellonencs. Les diferències tendeixen a augmentar lleugerament en analitzar la **freqüència d'ús**, sent els valencians els que en major proporció declaren haver-ho exercit al llarg dels últims tres mesos (amb un percentatge del 92%). Si s'analitzen les dades d'aquells que declaren una **freqüència d'ús diària** (o d'almenys 5 dies per setmana), ens topem davant la primera diferència d'una certa rellevància estadística. Mentre que un 85,5% dels alacantins, i un 86% dels valencians, declaren exercir un ús diari, els valors descendeixen fins al 81,1% si es considera únicament als homes castellonencs, situant-se les diferències interprovincials entre els 4 i els 5 punts percentuals. D'altra banda, caldria destacar per la seua magnitud, la diferència en favor dels castellonencs respecte als alacantins, entre aquells que diuen fer un **ús setmanal** però no diari (d'uns 2,5 punts percentuals). Finalment, la rellevància de les diferències interprovincials tendeix a minvar si s'atén aquella part dels homes que **utilitza internet diverses vegades al dia**. Així, d'entre els valencians que declaren un ús diari, són el 83,3% els que diuen utilitzar internet diverses vegades al dia. No obstant

això, els alacantins se situen en un estadi intermedi aconseguint valors del 82,3%, i els castellonencs queden relegats a l'última posició, amb un percentatge del 77,7%.

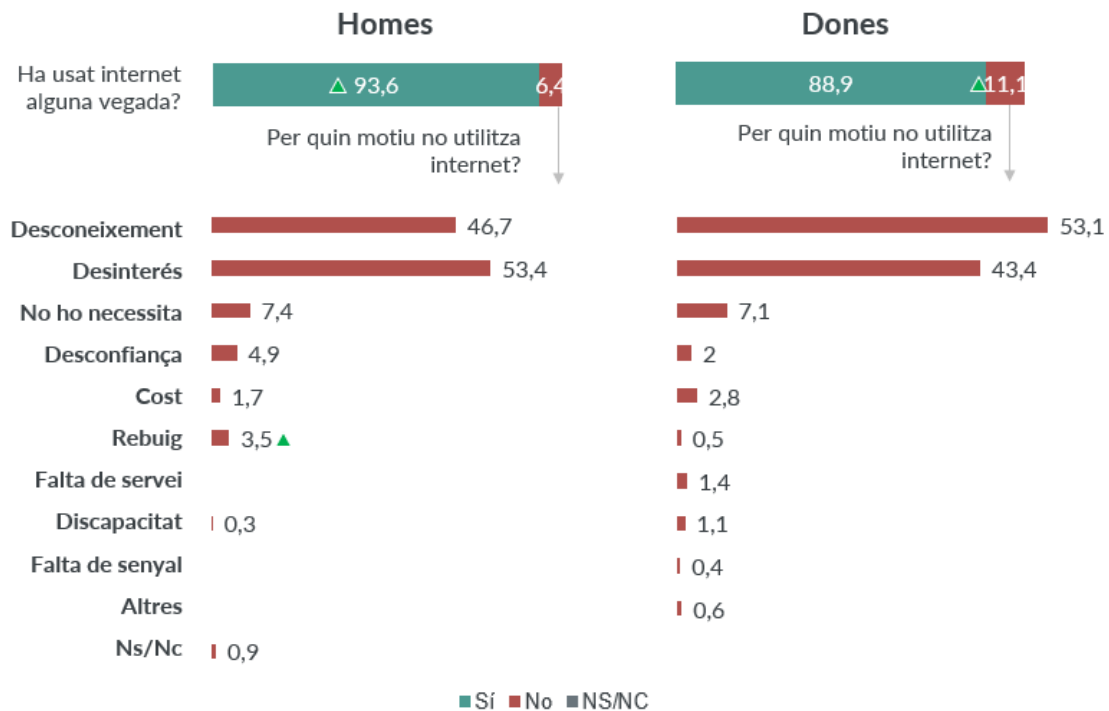
2.1.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

Novament, a diferència del que ocorre entre els homes, en aquest cas **són les dones de la província de Castelló les que obtenen millors resultats** per al conjunt d'indicadors. Malgrat tot, les diferències entre aquestes i la resta de dones de la Comunitat Valenciana no tendeixen a ser d'una clara rellevància estadística.

En primer lloc, es pot observar com un 91% de les castellonenques declara haver utilitzat internet alguna vegada, mentre que els percentatges de valencianes i alacantines no aconsegueixen els 90 punts percentuals. Respecte a la freqüència, mentre que el percentatge d'alacantines i valencianes que diuen **haver utilitzat internet en els últims 3 mesos** ronda el 86%, la proporció de castellonenques aconsegueix el 88,8%. D'altra banda, d'entre aquelles que declaren haver fet **ús d'internet durant els últims tres mesos**, un 82,4% de les castellonenques declara una **freqüència d'ús diària** (o d'almenys 5 dies per setmana), enfront del 78% d'alacantines, i el 79,8% de valencianes. Finalment, l'única diferència d'una certa rellevància estadística es dona en relació a aquelles dones que fan un **ús reiterat d'internet al llarg del dia**. En el cas d'Alacant, una proporció del 74% de les dones queden enquadrades en aquesta categoria, no obstant això, entre les castellonenques aquesta proporció augmenta fins al 79,1%, establint-se així entre les dones de totes dues províncies una diferència de 5,1 punts percentuals. La diferència entre castellonenques i valencianes respecte a aquest indicador perd rellevància estadística en veure's reduïda fins als 2,9 punts percentuals.

2.2 MOTIVACIONS PER AL NO ÚS D'INTERNET

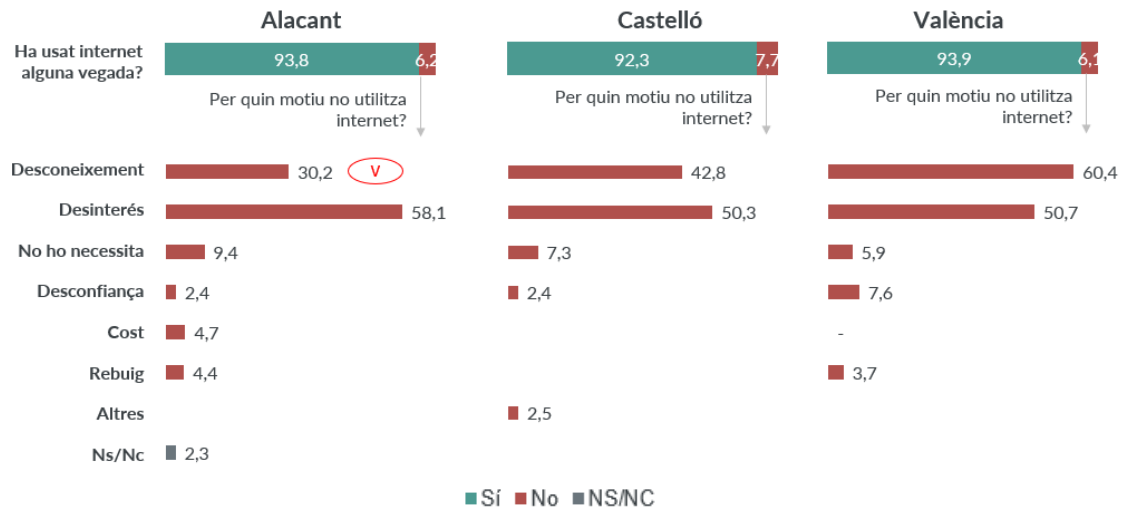
Pel que concerneix els motius argüits per dones i homes a l'hora justificar el no ús d'Internet, es pot trobar una enorme varietat d'arguments. **Entre les dones, el principal pretext plantejat és el desconeixement**, que aconseguix valors del 53,1% enfront del 46,7% dels homes. No obstant això, **entre els homes destaca el desinterès**, amb un

Les dones tendeixen a justificar en major mesura el no ús d'Internet a partir de qüestions objectives i materials, mentre que els homes parteixen de motivacions una mica més subjectives i lligades al desinterès o la no necessitat.

percentatge del 53,4%, enfront del 43,4% de les dones. Resulten notables les diferències referents als següents motius esgrimits: en primer lloc, un major percentatge d'homes addueix la desconfiança (un 4,9%, enfront del 2% de les dones), i el rebuig (un 3,5% enfront del 0,5% de les dones) com a factors d'importància a l'hora de no fer ús d'Internet, mentre que les dones concedeixen un major pes al cost (un 2,8% enfront del 1,7% dels homes), a la

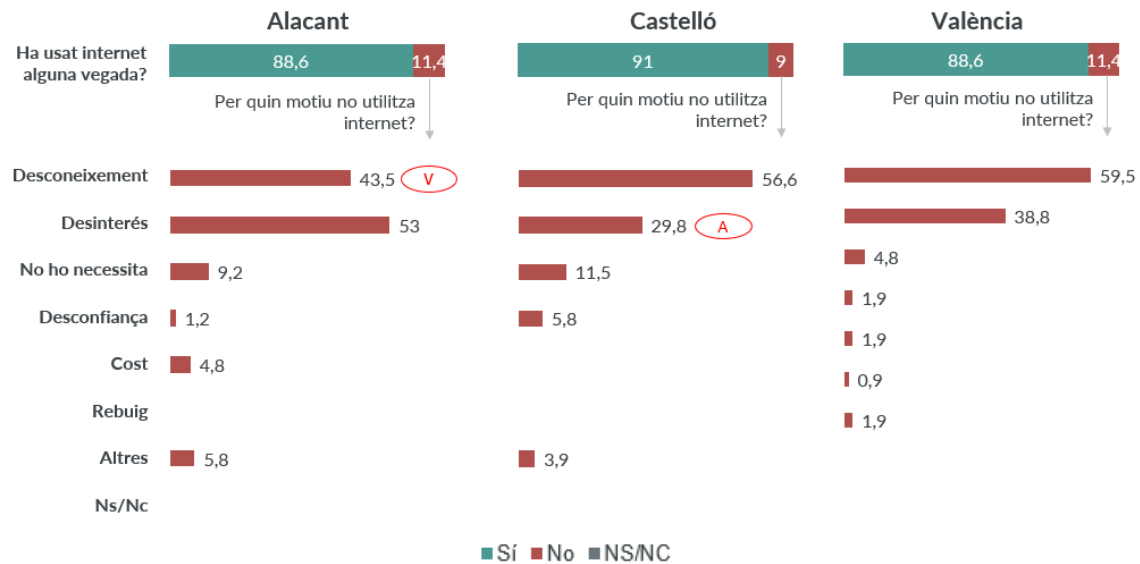
falta de servei (un 1,4% enfront del 0% dels homes), o a la falta de senyal. En termes generals, **les dones tendeixen a justificar en major mesura el no ús d'Internet a partir de qüestions objectives i materials**, mentre que **els homes parteixen de motivacions una mica més subjectives i lligades al desinterès o la no necessitat.**

2.2.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Quant a les diferències interprovincials referents als motius que plantegen els homes de la Comunitat Valenciana per a explicar el seu no ús d'Internet, s'observa com **en cada província se li concedeix un pes diferent cadascun dels arguments**. En primer lloc, destaca la **gran importància concedida al desconeixement**. Mentre que d'entre aquells que declaren no fer ús d'Internet, el 60,4% de valencians reconeix que el desconeixement influeix en la seua decisió, els percentatges descendeixen en el cas d'Alacant i Castelló fins al 30,2% i el 42,8% respectivament. És a dir, els valencians que no usen Internet se senten significativament més limitats per la seua falta de coneixement que els alacantins. D'altra banda, el motiu més citat entre els alacantins és el **desinterès** (amb un percentatge del 58,1%, i diferències d'entre 7 i 8 punts percentuals respecte a València i Castelló). Amb nivells de seguiment i resposta molt inferiors, caldria destacar les següents diferències sobre els arguments plantejats: la **no necessitat** puntua més alt a Alacant que a Castelló i València, amb percentatges del 9,4%, del 7,4%, i del 5,9% respectivament; en el cas de la **desconfiança** és València la província que majors cotes obté (7,6%), amb diferències de 5,2 punts percentuals respecte a Alacant i Castelló; Alacant copa els percentatges relatius al **cost**, amb un 4,4% enfront del 0% de València i Castelló.

2.2.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

Malgrat que els percentatges obtinguts per províncies per a cadascun dels arguments que justifiquen el no ús d'internet varien entre homes i dones, **la primacia atorgada en cada província a tals arguments tendeix a mantindre's estable**. D'aquesta manera, i igual que ocorre amb els homes, les dones valencianes són les que en major proporció addueixen el **desconeixement** (59,5%) com a forma de justificació, establint-se diferències d'uns 16 punts percentuals respecte a les dones alacantines, que se senten significativament menys limitades per aquest. Respecte al **desinterès**, novament la província d'Alacant és la que obté els percentatges més elevats, situant-se la diferència amb Castelló (d'una marcada rellevància) en els 23,2 punts percentuals. Quant als motius que obtenen menors percentatges de seguiment i resposta entre les dones, es podrien ressenyar les següents diferències interprovincials: la **no necessitat** puntua més alt entre les dones castellonenques (11,5%), amb diferències de 2,3 punts percentuals respecte de les alacantines, i de 6,7 punts percentuals respecte a les valencianes; en el cas de la **desconfiança** són les dones castellonenques les que majors cotes aconseguen, amb percentatges del 5,8%, enfront del 1,9% de les valencianes i el 1,2% de les alacantines; les dones alacantines són les que en major proporció concedeixen importància al **cost** (amb percentatges del 4,8% enfront del 0% de les alacantines, i al 1,9% de les valencianes).

2.3 CONCLUSIONS SOBRE LA BRETXA EN L'ÚS

Els homes declaren una freqüència setmanal i diària significativament superior, contràriament a l'aparegut en l'informe de 2020.

Quant a l'ús i a la freqüència d'ús d'internet, els homes presenten una clara predominança respecte a les dones. En aquest cas, s'estableixen diferències significatives (entre els 3 i els 7 punts percentuals) entre els uns i les altres per al conjunt d'indicadors. **Els homes declaren una freqüència setmanal i diària**

significativament superior, contràriament a l'aparegut en l'informe de 2020, on eren les dones les que mostraven unes dades superiors en ús diari d'internet, i, en conseqüència, una major facilitat per a incorporar-ho en la seua vida quotidiana. Malgrat tot, tots dos gèneres declaren en una proporció pròxima al 90% haver fet ús d'internet alguna vegada. En aquest sentit, caldria destacar com en l'informe de 2020 es fa referència a factors com el nivell d'estudis i la situació laboral a l'hora d'explicar les diferències quant a l'ús diari d'internet, per damunt de qüestions relacionades amb el gènere. Per tot això, podria incidir-se en l'anàlisi de semblants factors de cara a futurs estudis.

Respecte a les **diferències interprovincials** entre els **homes** de la Comunitat Valenciana, una vegada més són els castellonencs els que declaren un menor ús d'internet. En aquest cas, el lideratge dels valencians resulta d'una major claredat, i obtenen millors resultats per al conjunt d'indicadors.

En el cas de les **dones**, les diferències interprovincials no presenten un caràcter clarament significatiu. No obstant això, pot afirmar-se que les dones castellonenques obtenen millors resultats, i que són les alacantines les que presenten pitjors taxes tant en l'ús com en la freqüència d'ús.

En relació a les **maneres de justificar el no ús d'internet**, poden establir-se clares diferències entre els motius al·legats per les dones i pels homes. Mentre que les primeres concedeixen importància en una major proporció a qüestions com el desconeixement, la falta de servei o el cost, els segons tendeixen a plantejar arguments com la desconfiança, el rebuig o la no necessitat. És a dir, en termes generals, les dones tendeixen a justificar en major mesura el no ús d'internet a partir de qüestions objectives i materials, mentre que els homes parteixen de motivacions una mica més subjectives i lligades al desinterès o la no necessitat.

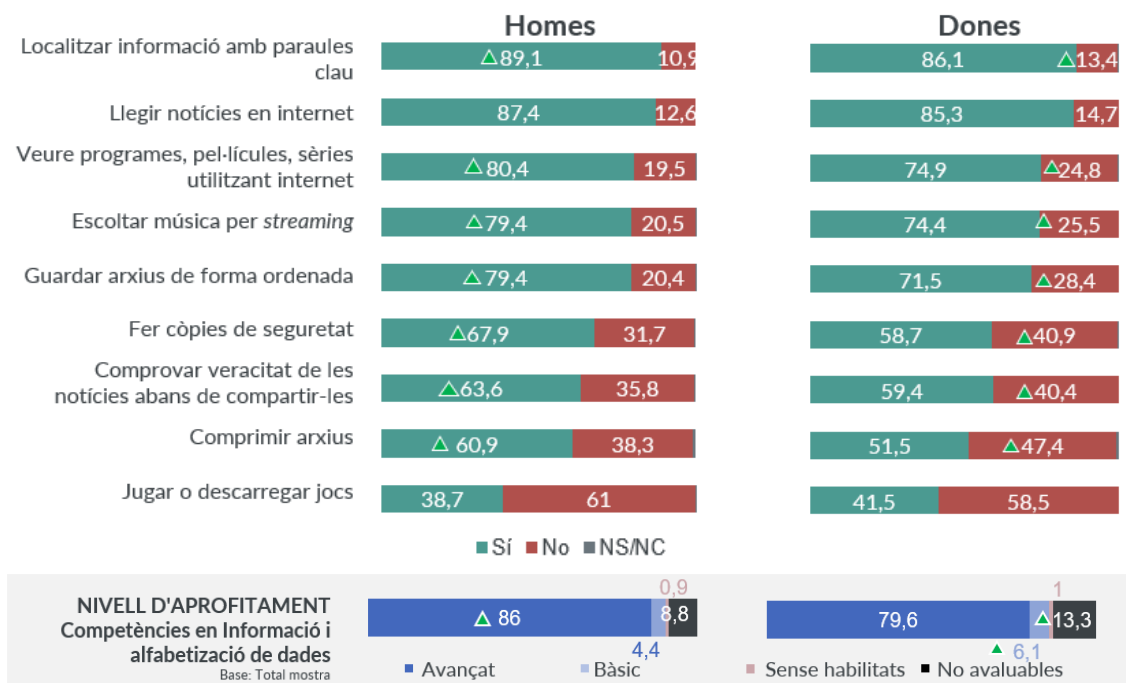
Respecte als motius argüits en major proporció en cada província, destaca **com a València se li concedeix major importància al desconeixement**, i **a Alacant al desinterès** (tant entre homes com entre dones).

3. Bretxa competencial

En el present apartat es presentaran els resultats d'homes i dones, i de les diferents províncies de la Comunitat Valenciana, en relació a una sèrie d'àrees competencials: **informació i alfabetització de dades** (àrea 1), **comunicació i col·laboració digital** (àrea 2), **creació de contingut digital** (àrea 3), **seguretat** (àrea 4), i **resolució de problemes** (àrea 5). Tals àrees s'han desgranat en diferents indicadors que recullen capacitats específiques. D'altra banda, s'han generat diferents rangs d'aprofitament que permeten representar, de manera general, el nivell de capacitació en relació a cada àrea. El **nivell d'aprofitament expert** correspon a aquelles persones que han realitzat més d'una tasca de l'àrea a analitzar. A continuació, aquells/es que han realitzat únicament una tasca de l'àrea competencial corresponent, quedarien situats/des en el **nivell bàsic d'aprofitament**, mentre que les persones que no han fet cap tasca són categoritzats com a **persones sense habilitats**. Finalment, l'últim rang correspon a aquells/es que per no haver pogut accedir a internet durant els últims tres mesos, **no són avaluable**s.

3.1 ÀREES COMPETENCIAIS

3.1.1 Informació i alfabetització de dades

Quan s'observen els resultats obtinguts sobre el nivell de competència en informació i alfabetització de dades entre homes i dones, **són ells els que presenten millors resultats respecte a la pràctica totalitat d'indicadors**. Tot això queda reflectit a nivell general, en les **diferències que s'estableixen en les taxes d'aprofitament entre tots dos gèneres**. Mentre que un 86% dels homes quedarien situats en el nivell avançat (és a dir, han

realitzat almenys una tasca de cada llista), els percentatges descendeixen fins al 79,6% en el cas de les dones. És a dir, existeix una diferència significativa de 6,4 punts percentuals, que reflecteix el major nivell de competència que presenten els homes referent a la informació i alfabetització de dades. També caldria destacar l'àmplia diferència que existeix entre aquelles i aquells que, per no haver accedit a internet durant els últims mesos, no són avaluable (8,8% en el cas dels homes i 13,3% en el cas de les dones).

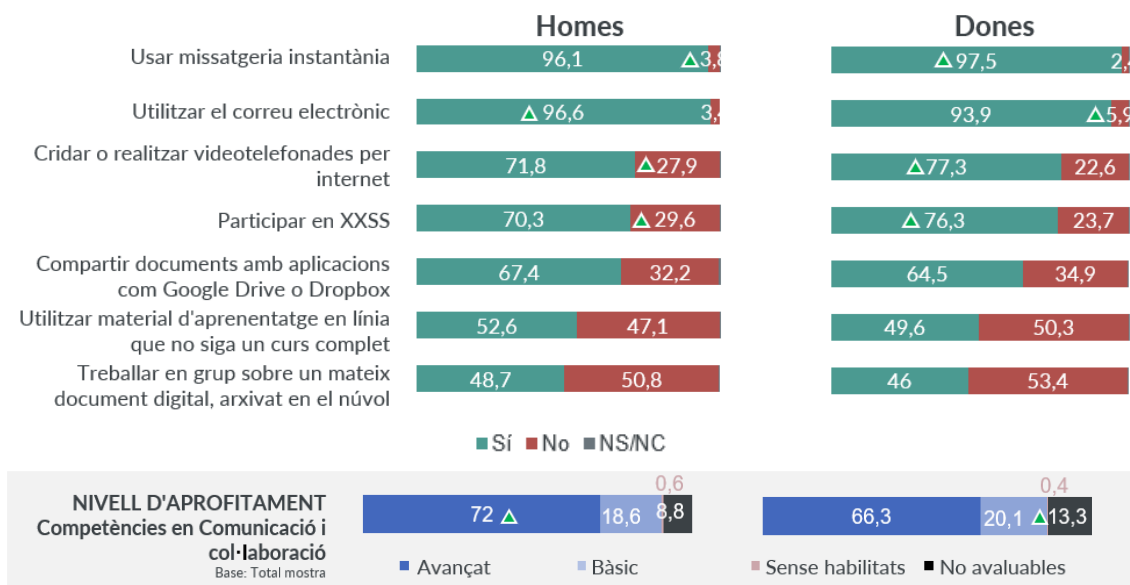
Si s'aprofundeix una mica més i es considera cadascuna de les competències per separat, s'observa com **la rellevància de les diferències es manté per a la gran majoria d'indicadors**. A continuació, s'ordenaran de major a menor grau d'importància. En primer lloc, destaquen les **diferències entre els 8 i els 9 punts percentuals** que es donen

Les diferències entre gèneres tendeixen a augmentar quan les competències analitzades presenten un tall més tècnic.

en relació a tres indicadors: la generació de còpies de seguretat, la compressió d'arxius, i el guardat ordenat d'arxius. Tals indicadors presenten percentatges de competència entre el 60% i el 80% per als homes, i entre el 51% i el 71% per a les dones. A continuació, caldria ressenyar les **diferències d'entre 5 i 6 punts percentuals** que es donen referent a dos indicadors: el visionat en línia de pel·lícules i sèries, i l'escolta

de música per streaming. Tals indicadors presenten nivells de competència d'entre el 79,4% i el 80,4% per als homes, i d'entre el 74,4% i el 79,9% per a les dones. Finalment, s'identifica un tercer grup d'indicadors referent als quals **les diferències es mouen entre els 2 i els 4 punts percentuals**: comprovar la veracitat de notícies abans de compartir-les, localitzar informació mitjançant paraules clau i llegir notícies en internet. Per a semblants indicadors els nivells de competència varien considerablement (entre el 63% i el 89% per als homes, i entre el 59% i el 86% per a les dones). Així mateix, destaca l'indicador referent a la descàrrega i gaudi de jocs per ser l'únic en el qual les dones obtenen millors resultats (una diferència d'aproximadament 3 punts percentuals), i per ser en el qual menors nivells de competència s'obtenen per a la mostra considerada en el seu conjunt (valors pròxims al 40%). De tot l'exposat anteriorment, subjau el fet que **les diferències entre gèneres tendeixen a augmentar quan les competències analitzades presenten un tall més tècnic** (compressió d'arxius, generació de còpies de seguretat, etc.), **i tendeixen a reduir-se quan les competències presenten un caire lúdic o vinculat a l'oci** (visionat de pel·lícules, escolta de música, etc.).

3.1.2 Comunicació i col·laboració

Respecte a l'àrea 2 (comunicació i col·laboració), **la rellevància de les diferències entre gèneres és una miqueta més reduïda** que referent a l'àrea 1 (informació i alfabetització de dades), i la primacia dels homes desapareix en favor d'un **repartiment més equilibrat dels predominis**. Tot això no evita que els homes presenten nivells d'aprofitament significativament més elevats que les dones. Mentre que un 72% dels homes quedarien situats en el nivell avançat de competències, els percentatges es redueixen fins al 66,3% en el cas de les dones, establint-se una diferència estadísticament significativa de 5,7 punts percentuals entre tots dos gèneres. Això implica que, **tot i que les dones obtenen millors resultats en una certa quantitat d'indicadors, els homes presenten una capacitat significativament més transversal i completa** en relació a l'àrea competencial 2 (comunicació i col·laboració). De nou, la proporció de dones no avaluables és significativament major que la d'homes (entre 4 i 5 punts percentuals de diferència).

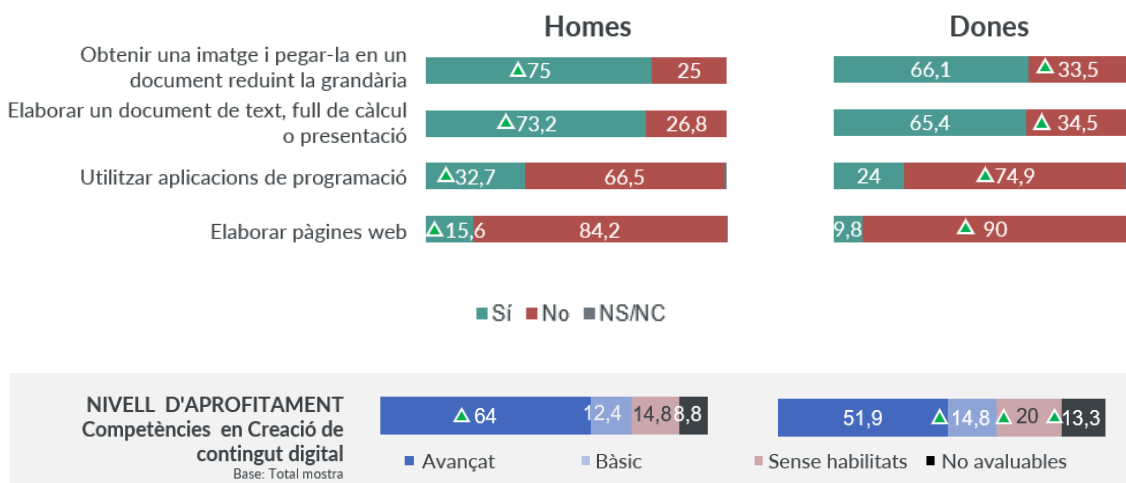
En considerar cadascun dels indicadors per separat, destaquen les següents diferències: **les dones obtenen majors cotes de capacitat** per a les competències relatives a l'ús de missatgeria instantània (1,4 punts percentuals de diferència), a la realització de cridades o videotrucades per internet (5,5 punts percentuals de

diferència) , i a la participació en xarxes socials (6 punts percentuals de diferència); per la seua part, **els homes obtenen millors resultats** referent a l'ús del correu electrònic (2,7 punts percentuals de diferència), de la compartició de documents a través d'aplicacions com Drive o Dropbox (2,9 punts percentuals de diferència), del treball en línia sobre un mateix document (2,7 punts percentuals de diferència), i de la

Les dones tornen a obtenir millors resultats en aquelles competències d'un caire lúdic i lligades a l'oci.

utilització de material d'aprenentatge en línia, que no siga un curs complet (3 punts percentuals de diferència). És a dir, mentre que les diferències respecte a indicadors que mostren una major capacitat de les dones presenten cert grau de rellevància, les diferències referent a indicadors en els quals els homes obtenen millors resultats tendeixen a ser mínimes. En aquest sentit, s'aprecia com tendencialment **les dones tornen a obtenir millors resultats en aquelles competències d'un caire lúdic i lligades a l'oci**, mentre que els homes obtenen millors resultats (encara que amb diferències mínimes) en aquelles competències d'un tall més tècnic. De la mateixa forma, en considerar el conjunt mostral, aquells indicadors d'un tall lúdic o lligat a l'oci presenten millors nivells de competència (entre el 70% i el 98%), mentre que per als indicadors d'un tall tècnic els nivells competencials disminueixen (entre el 46% i el 67%).

3.1.3 Creació de contingut digital

Quant a l'àrea competencial 3 (creació de contingut digital), **el predomini dels homes resulta clar**. En analitzar els nivells d'aprofitament, s'observa com existeix una diferència de 12,1 punts percentuals entre aquella proporció d'homes (64%) i de dones (51,9) situats/des en el rang avançat (diferència que presenta un alt grau de rellevància estadística). Així mateix, també existeixen diferències enormement significatives entre aquella proporció de dones (20%), i aquella proporció d'homes (14,8%), que no posseeixen habilitats referent a la creació de contingut digital, o entre la proporció de dones (14,8%) i d'homes (12,4%), situats/des en el rang bàsic de competències.

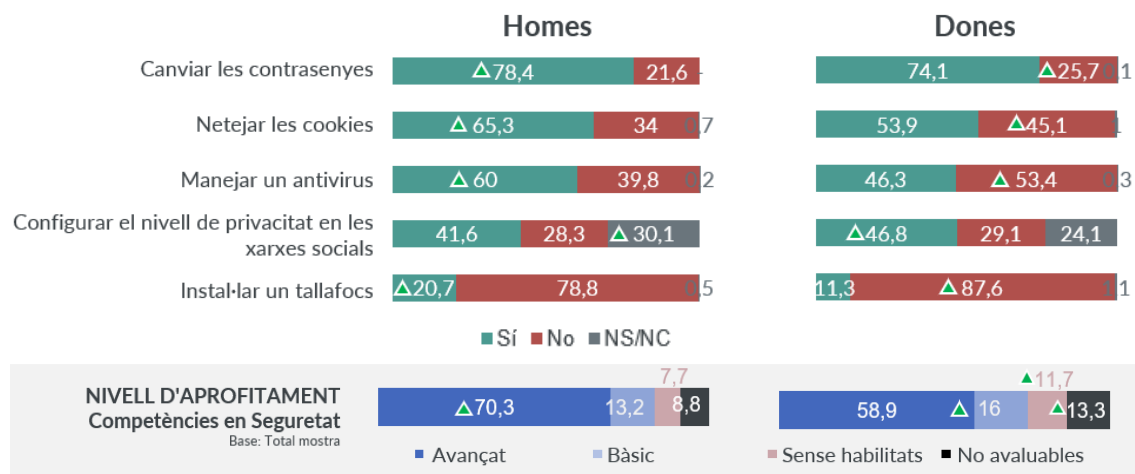
En estudiar cadascun dels indicadors per separat, el predomini dels homes queda reforçat. A continuació, es descriuran les diferències de major rellevància a menor rellevància. En primer lloc, mentre que el 75% dels homes sap com descarregar-se una

Tendencialment, la rellevància de les diferències disminueix conforme augmenta la complicació de les competències

imatge per a després pegar-la en un document, el percentatge de dones descendeix fins al 66% (establint-se una diferència de 9 punts percentuals). D'altra banda, el percentatge sobre el nivell competencial en la utilització d'aplicacions de programació no supera el 50% ni entre les dones (24%), ni entre els homes (32,7%), establint-se una diferència entre tots dos gèneres de 8,7 punts percentuals. Referent a l'elaboració

de documents de text i fulls de càlcul, s'observa com els homes aconseguen cotes competencials del 73,2%, mentre que les dones se situen en cotes del 65,4% (valors que donen lloc a una diferència de 7,8 punts percentuals). Finalment, l'elaboració de pàgines web és l'indicador que menors taxes de competència presenta, amb valors per al conjunt mostral que es mouen entre el 9,8% de les dones, i el 15% dels homes, establint-se la diferència entre tots dos gèneres en els 5,2 punts percentuals. De tot això es conclou que, tendencialment, **la rellevància de les diferències disminueix conforme augmenta la complicació de les competències analitzades**. Com més complicada és una tasca (o com menors nivells de competència obté per al conjunt mostral), menor és la rellevància de les diferències entre dones i homes, i a l'inrevés, com menor és la complicació d'una tasca (o majors són els seus nivells de competència per al conjunt mostral), major és la rellevància de les diferències.

3.1.4 Seguretat

Quant a l'àrea competencial 4 (seguretat), novament **els homes presenten millors resultats referent a la pràctica totalitat d'indicadors**. En analitzar les dades en relació als nivells d'aprofitament, es pot observar com la proporció d'homes situats en el rang avançat (70,3%) supera en 11,4 punts percentuals a la proporció de dones situades en semblant rang. De la mateixa forma, la proporció de dones sense habilitats en matèria de seguretat (11,7%) és significativament major que la d'homes (7,7%), i també la

proporció de dones (16%) situades en el rang competencial bàsic, és substancialment major que les d'homes (13,2%).

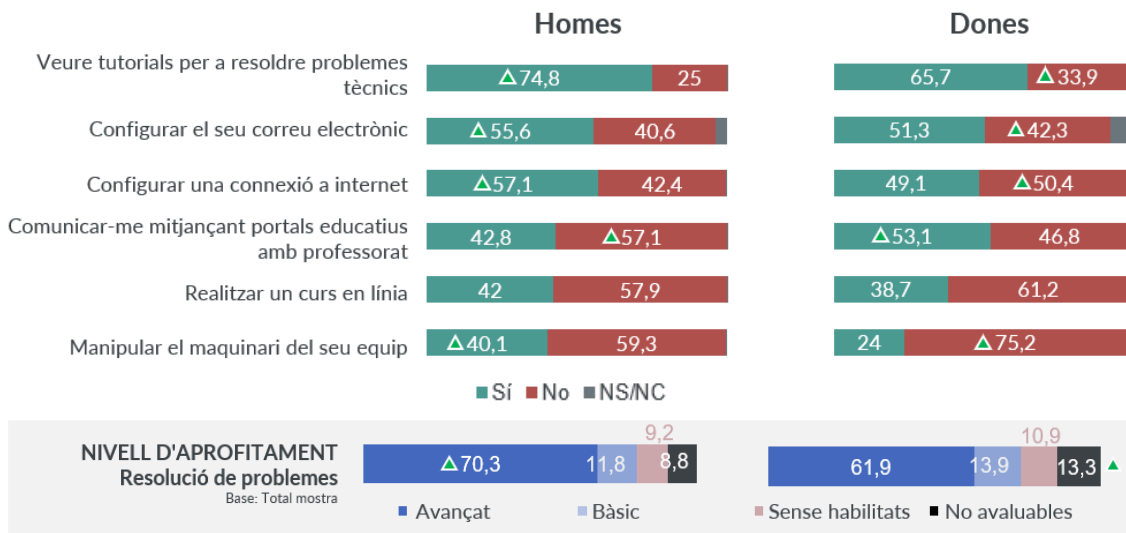
Pel que fa a l'anàlisi individualitzada de cadascun dels indicadors, destaquen les següents diferències, en ordre de major a menor rellevància: en primer lloc, és el maneig

Resulta tremendament revelador el fet que les dones obtinguen millors resultats en relació a la configuració de la privacitat de les xarxes socials.

d'antivirus l'indicador que planteja una major diferència, establint-se la mateixa en valors de 13,7 punts percentuals (situant-se els percentatges de les dones en el 46,3%, enfront del 60% dels homes); d'altra banda, el netejat de cookies presenta una diferència entre homes i dones de 11,4 punts percentuals (sent el percentatge competencial dels homes del 65,3%, enfront del 53,9% de les dones); a continuació, la

instal·lació de tallafocs revela una diferència de 9,4 punts percentuals, situant-se tant la proporció d'homes (20,7%) com de dones (11,3%) en valors molt reduïts; finalment, la competència relativa al canvi de contrasenyes presenta les diferències de menor rellevància estadística (únicament 4,3 punts percentuals), situant-se els percentatges tant per a dones (74,1%) com per a homes (78,4%), en valors bastant elevats. Finalment, resulta tremendament **revelador el fet que les dones obtinguen millors resultats en relació a la configuració de la privacitat de les xarxes socials.** En aquest cas, les diferències se situen en els 5,2 punts percentuals respecte als homes (mentre que ells se situen en percentatges de capacitat del 41,6%, les dones obtenen resultats del 46,8%).

3.1.5 Resolució de problemes

A propòsit de l'àrea competencial 5 (resolució de problemes), pot observar-se com **la prevalença general dels homes es manté**. Els nivells d'aprofitament revelen una diferència de 8,4 punts percentuals entre la ràtio d'homes (70,3%) i la ràtio de dones

Les dones únicament obtenen millors resultats en relació a la comunicació amb el professorat mitjançant portals educatius.

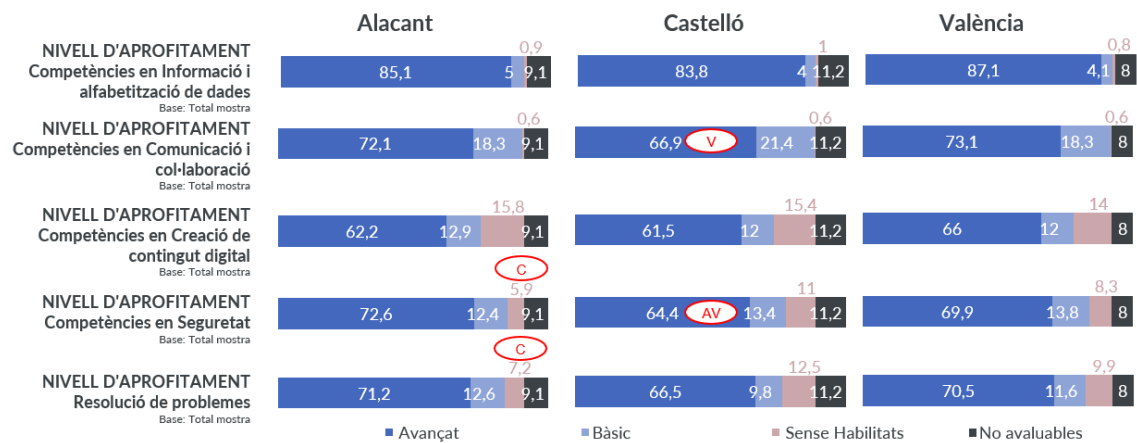
(61,9%) situats/des en el rang competencial avançat. En aquest sentit, s'aprecia com la rellevància de les diferències entre homes (11,8%) i dones (13,9%) situats/des en el rang competencial bàsic, és inexistent, així com en cas d'aquelles persones que no presenten habilitats referent a la resolució de problemes (amb percentatges del 10,9% per a les dones i del 9,2% dels homes).

Mitjançant una anàlisi de cadascun dels indicadors per separat, pot observar-se com **les dones únicament obtenen millors resultats en relació a la comunicació amb el professorat** mitjançant portals educatius, la qual cosa, de nou, resulta enormement revelador. Mentre que les dones obtenen percentatges de competència del 53,1%, els percentatges dels homes se situen en valors pròxims al 43%, establint-se una vasta diferència de 10,3 punts percentuals. Quant a la resta d'indicadors, la prevalença masculina resulta evident.

A continuació es descriuran les diferències entre homes i dones referent als indicadors en els quals els homes obtenen millors resultats, en ordre de major a menor rellevància estadística: en primer lloc, la major de les diferències es dona en relació a la manipulació de la maquinària de l'equip, situant-se els homes en percentatges del 40,1%, i les dones del 24% (la diferència entre els uns i les altres és de 16,1 punts percentuals); a continuació, es troba la diferència de 9,1 punts percentuals que s'estableix referent a la visualització de tutorials (els homes obtenen un percentatge del 74,8% enfront del

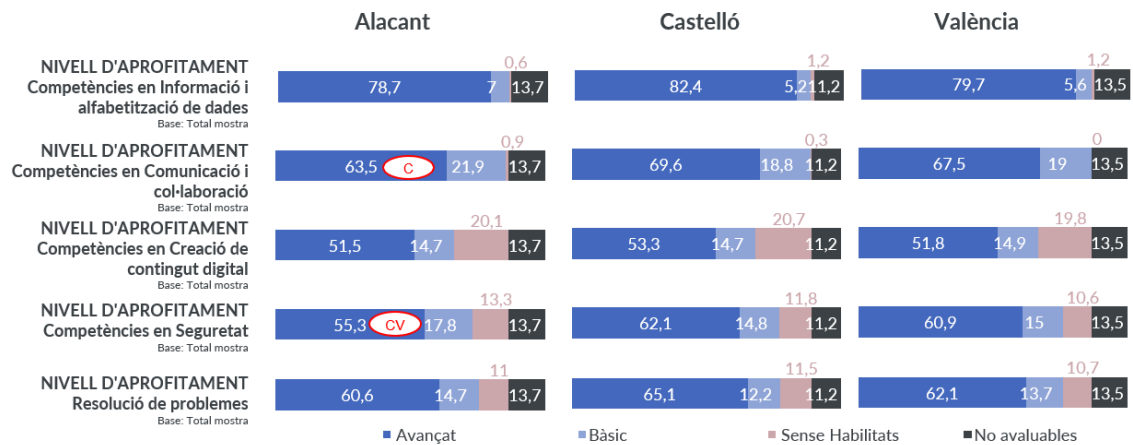
65,7% de les dones). Una altra de les variacions (de 8 punts percentuals) que s'observen, és la que es dona referent a la configuració de connexions a internet (un 57,1% dels homes afirma ser capaç d'executar-la, enfront del 49,1% de les dones); finalment, i amb una rellevància sensiblement inferior (entre els 3,3 i els 4,3 punts percentuals), quedarien les diferències a propòsit dels indicadors relatius a la configuració del correu electrònic, i a la realització de cursos en línia.

3.1.6 Nivells d'aprofitament. Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

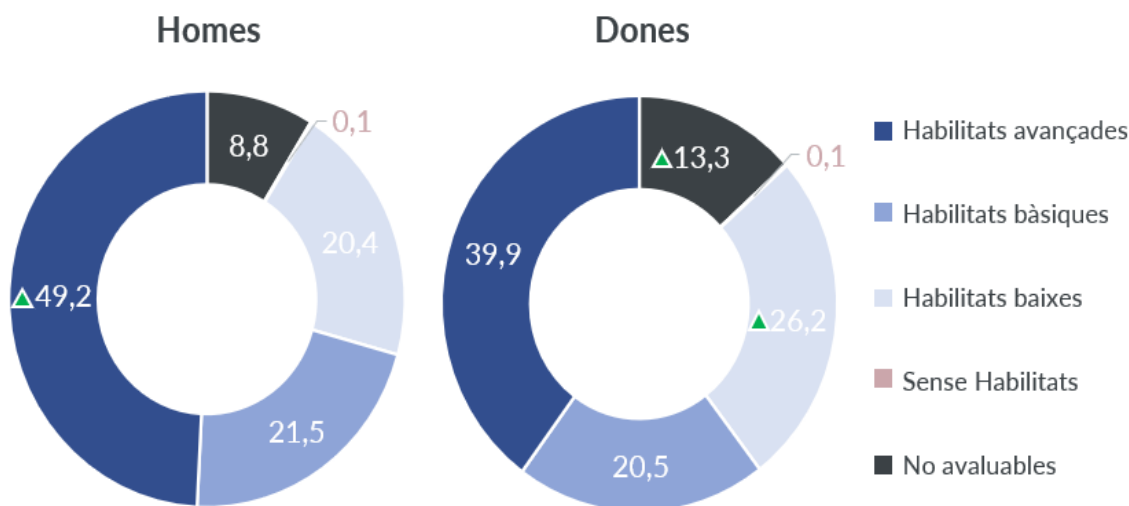
Quant a les diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana en relació als nivells d'aprofitament competencial, novament són els castellonencs els que obtenen pitjors resultats, és a dir, **una menor proporció de castellonencs se situen en el rang avançat**. Destaca la rellevància estadística de la diferència (6,2 punts percentuals) entre valencians (amb un percentatge del 73,1%) i castellonencs (amb un percentatge del 66,9%) situats en el rang avançat de l'àrea competencial 2 (comunicació i col·laboració). També caldria ressenyar la primacia d'alacantins i valencians sobre castellonencs, referent a l'àrea competencial 4 (seguretat). Mentre que els percentatges de primers i segons es mouen entre valors del 72,6% i del 69,9% respectivament, els castellonencs no arriben a aconseguir el 65%. Finalment, resulta notòria la diferència entre aquells alacantins i castellonencs que no presenten habilitats en matèria de seguretat (àrea 4) i resolució de problemes (àrea 5). Aproximadament, una proporció de 5,5 punts percentuals més d'alacantins se situen en semblant rang, per a les dues àrees competencials. D'altra banda, no s'han trobat majors diferències d'una clara rellevància estadística.

3.1.7 Nivells d'aprofitament. Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

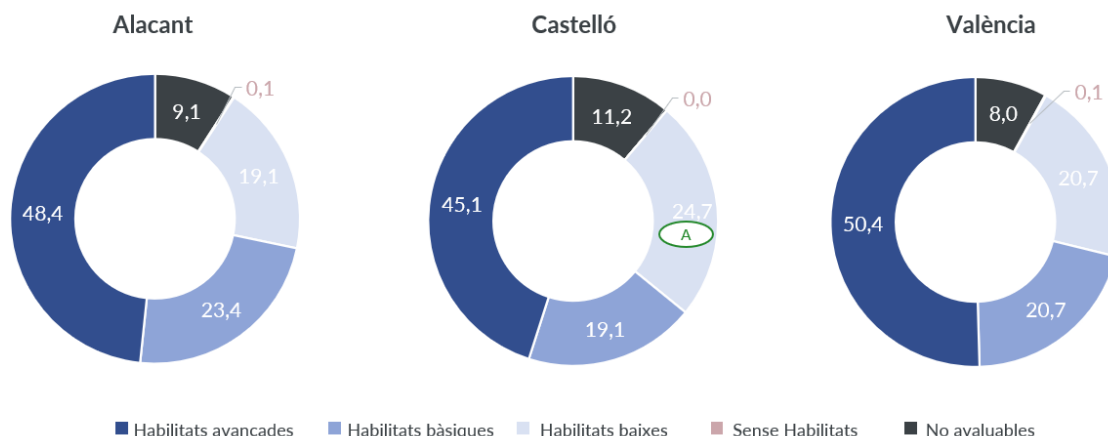
Referent a les diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana en relació als nivells d'aprofitament competencial, contràriament al que ocorre amb els homes, són les castellonenques les que obtenen millors resultats per a tots els indicadors, és a dir, **una major proporció de dones de la província de Castelló se situa en el rang avançat**. Així mateix, **són les alacantines les que en una menor proporció queden situades en el rang avançat**. En aquest sentit, s'observa com obtenen els pitjors resultats referent a l'àrea 4 (seguretat), amb un percentatge del 55,3%, enfront del 62,1% de les castellonenques i el 60,9% de les valencianes (les diferències se situen entre els 6,8 i els 5,6 punts percentuals respectivament). També caldria destacar el major percentatge de castellonenques (69,6%), situades en el rang avançat de la dimensió 2 (comunicació i col·laboració). En el cas de les alacantines, el percentatge se situa en el 63,5%, establint-se entre aquestes i les castellonenques una diferència estadísticament significativa de 6,1 punts percentuals.

3.2 COMPETÈNCIES DIGITALS

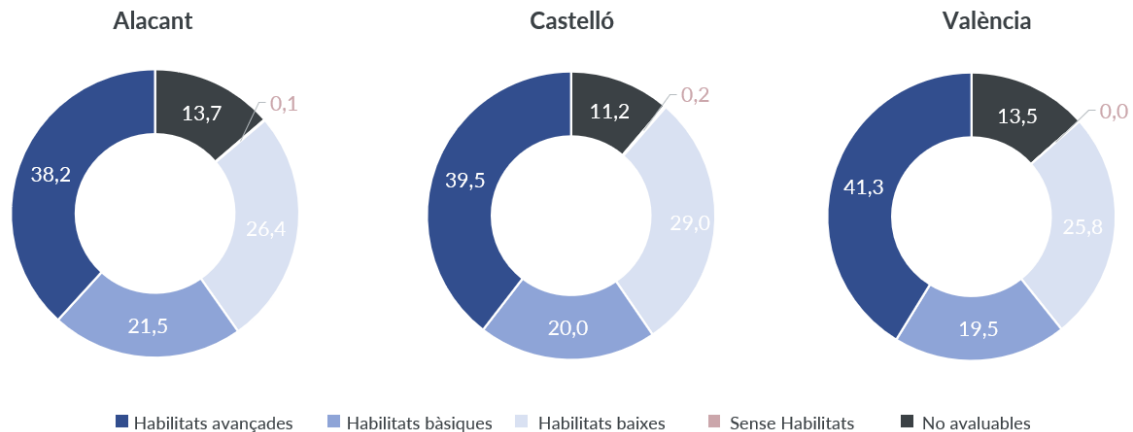
Pel que concerneix les competències digitals (entenen aquest indicador com a conjunció i expressió sumària del conjunt d'indicadors referent a les àrees competencials), s'aprecia com **la predominança dels homes cristal·litza en valors competencials clarament superiors als de les dones**. En primer lloc, caldria destacar que, en termes proporcionals, la majoria tant de dones (39,9%) com d'homes (49,2%) queden categoritzats en el rang d'habilitats avançades, establint-se una diferència entre tots dos gèneres de 9,3 punts proporcionals. Quant al rang corresponent a les habilitats bàsiques, les dades són quasi idèntiques, situant-se la diferència entre dones i homes en tot just 1 punt percentual. És referent a aquelles persones que presenten poques (o baixes) habilitats en matèria digital, entre les quals podem identificar diferències d'una certa rellevància estadística. Mentre que el percentatge de dones amb baixes habilitats se situa en el 26,2%, el d'homes queda establert en el 20,4%, situant-se la diferència en 5,8 punts percentuals. De nou, resulta reveladora la rellevància de la diferència entre dones i homes no avaluables, sent clarament superior el percentatge de les no avaluables per no haver pogut accedir a internet durant els últims tres mesos.

3.2.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Referent a la distribució interprovincial de competències digitals entre els homes de la Comunitat Valenciana, les menors taxes obtingudes pels castellonencs suposa la síntesi de tot allò que s'ha apuntat al llarg de la descripció dels indicadors relatiu a les diferents àrees competencials, en els quals **reiteradament els homes de Castelló obtenen pitjors resultats**. D'aquesta manera, un 45,1% dels castellonencs quedarien situats en el rang d'habilitats avançades, mentre que el percentatge dels valencians augmenta fins al 50,4%, i el dels alacantins fins al 48,4%. Les dades referent al rang corresponent al nivell bàsic d'habilitats, no presenten quasi diferències entre províncies. Malgrat tot, continuen sent els castellonencs els que en menor proporció queden situats en aquest rang. Es poden identificar diferències d'una clara rellevància estadística entre aquells homes que presenten baixes habilitats en matèria digital, establint-se la diferència entre alacantins (19,1%), i castellonencs (24,7%), en els 5,6 punts percentuals.

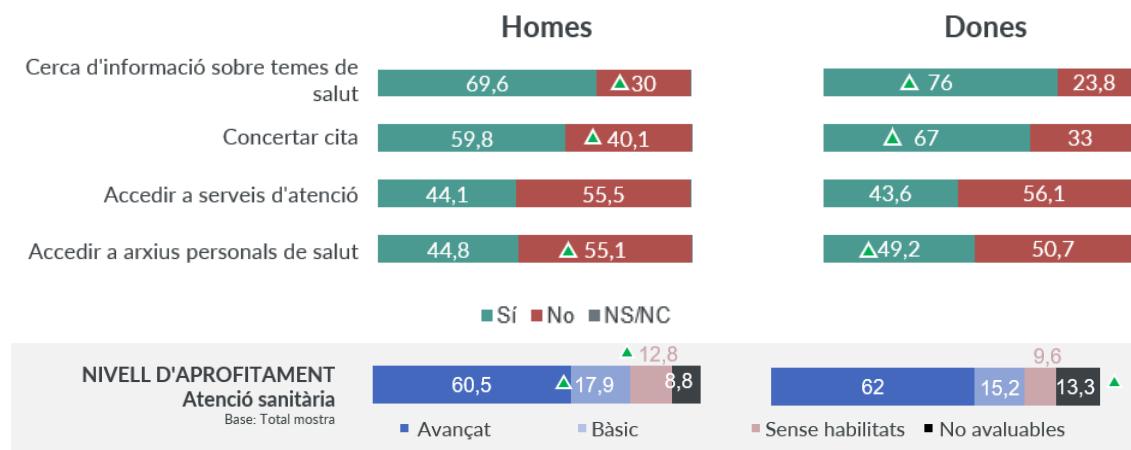
3.2.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

En analitzar la distribució interprovincial de competències digitals entre les dones de la Comunitat Valenciana, **no s'identifiquen diferències d'una clara rellevància estadística**. En termes generals, les valencianes (41,3%) tendeixen a situar-se en major proporció en el rang d'habilitats avançades, enfront del 39,5% de les castellonenques i al 38,2% de les alacantines. Quant al rang d'habilitats bàsiques, són les alacantines les que presenten majors taxes d'adscripció, establint-se mínimes diferències amb valencianes (2 punts percentuals) i castellonenques (1,5 punts percentuals). Finalment, és la província de Castelló la que majors taxes de dones amb poques (o baixes) habilitats presenta, situant-se el percentatge en el 29%, enfront del 26,4% d'alacantines, i el 25,8% de valencianes.

3.3 ESCENARIS D'ÚS

3.3.1 Atenció sanitària

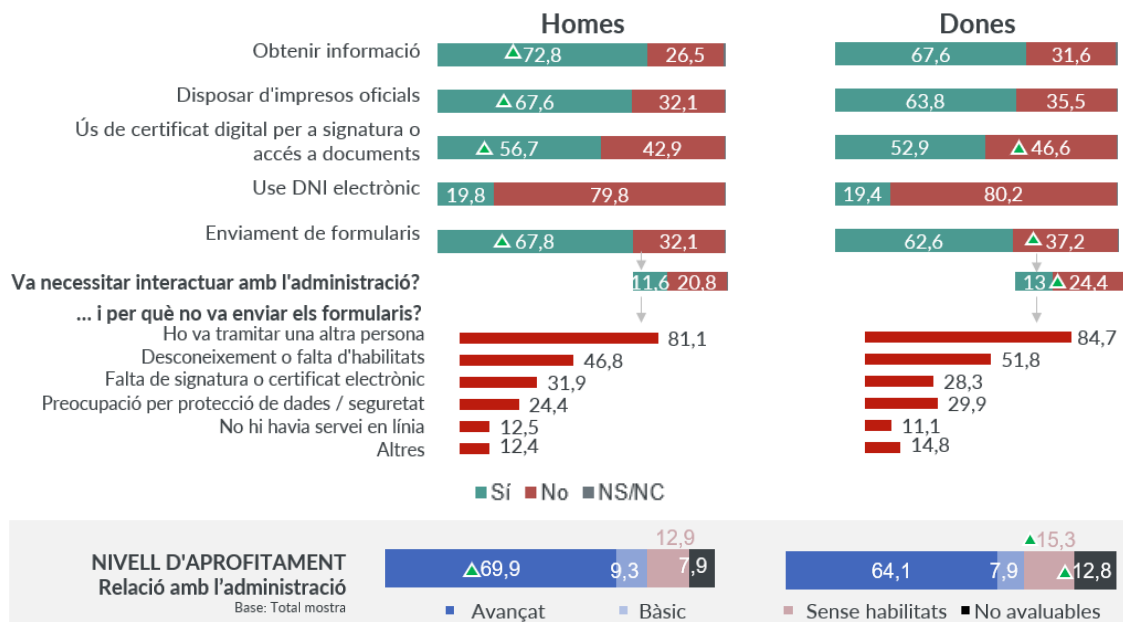

Quant a l'ocupació de les TIC en relació a l'atenció sanitària, **destaca el major nivell de competències que demostren les dones enfront dels homes**. Excepte en el cas de l'indicador referit a l'accés a serveis d'atenció, en el qual el desavantatge de les dones

respecte als homes és ínfima (un 0,5%), en la resta d'indicadors les dones presenten millors resultats que els homes, especialment quant a la cerca d'informació sobre temes de salut (amb 6 punts percentuals de diferència aproximadament), i la concertació de cites (amb uns 7 punts percentuals de diferència aproximadament).

Malgrat tot, **en els nivells d'aprofitament les diferències es redueixen considerablement** (únicament 1,5 punts percentuals de diferència en favor de les dones respecte dels homes en el nivell avançat, i 2,7 punts percentuals de diferència en el nivell bàsic). Resulta especialment ressenyable el fet que un major percentatge d'homes no haja fet cap tasca relacionada amb l'atenció sanitària durant els últims tres mesos (un 12,8%, enfront del 9,6% de les dones). No obstant això, en la línia de la resta d'escenaris és major el nombre de dones que per no haver accedit a Internet en els últims 3 mesos no són avaluable.

3.3.2 Relació amb Administracions Públiques

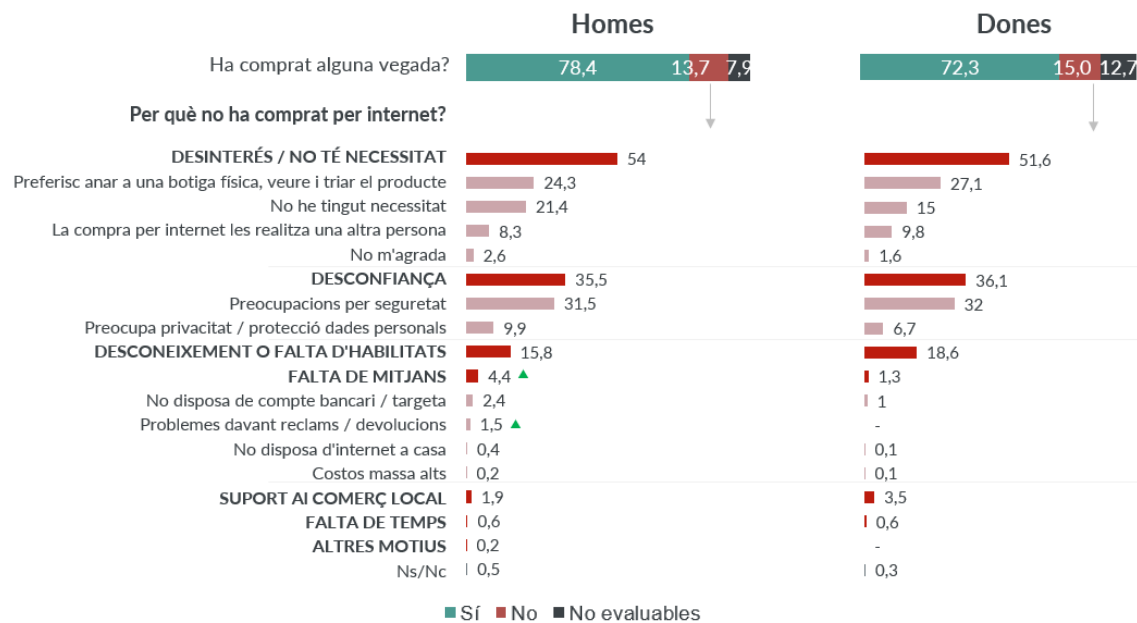

Referent a l'ocupació de les TIC **a l'hora d'entrar en contacte amb les Administracions Públiques, les dones presenten pitjors resultats**. Per a la major part d'indicadors (obtenció d'informació, disposició d'impresos oficials, ús del certificat digital, i enviament de formularis) es dona una diferència d'entre 3,8 i 5,2 punts en favor dels homes. Resulta una excepció l'ús de DNI electrònic, on tots dos gèneres obtenen resultats molt baixos, entre el 19% i el 20%.

Tot això queda traduït en un nivell avançat d'aprofitament més elevat per part dels homes, on les diferències es mantenen en els 5,8 punts percentuals, mentre que són més les dones que no declaren habilitats referent a les TIC en relació a les administracions públiques.

D'altra banda, les motivacions d'aquells/es que no van establir contacte durant els últims tres mesos amb les administracions públiques a través de mitjans informàtics, però hagueren d'haver-ho fet, són semblants entre homes i dones. Destaca el major nombre de dones que declaren el seu desconeixement referent a la qüestió, o que diuen haver comptat amb la col·laboració d'una altra persona a l'hora de realitzar aquest tipus de tràmits, mentre que entre els homes destaca la major despreocupació referent a assumptes tan importants com la seguretat i la protecció de dades.

3.3.3 Compres en línia

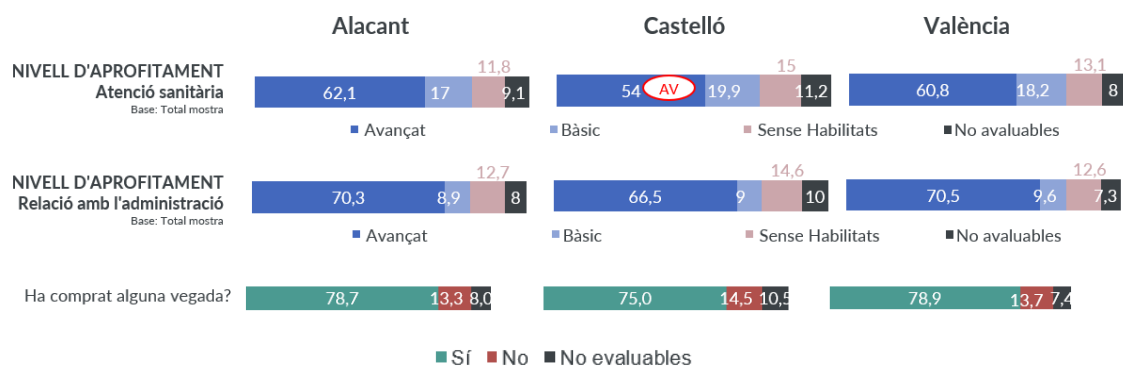

Referent a la dimensió referida a l'ús de les TIC **en relació a les dinàmiques de compra, els homes presenten valors més elevats**. Un major nombre d'homes declara fer ús de mitjans informàtics per a comprar, amb una diferència de 6 punts percentuals aproximadament. Tots dos gèneres obtenen valors entre el 70% i el 80%, en el cas d'aquells/es que declaren haver comprat en línia alguna vegada.

Entre aquelles persones que declaren no fer compres en línia, les motivacions tornen a ser bastant similars. Destaquen especialment el desinterès o la falta de necessitat (entre les dones un 51% argüeix semblants motius, mentre que entre els homes el percentatge ascendeix al 54%). Crida l'atenció com les dones li donen més valor al fet de poder acudir físicament a la botiga, per a així poder observar i provar el producte (entre elles, un 27% argüeix tal motiu com a justificació per a no realitzar compres en línia, mentre que entre ells el percentatge disminueix fins al 24%). En qüestions com la desconfiança, o les preocupacions referent a la seguretat, tots dos gèneres presenten valors molt similars, encara que pot observar-se com al contrari del que ocorria referent al contacte amb les administracions públiques, en el cas de les compres en línia és major el percentatge d'homes que declara preocupació referent a la privacitat i la protecció de dades

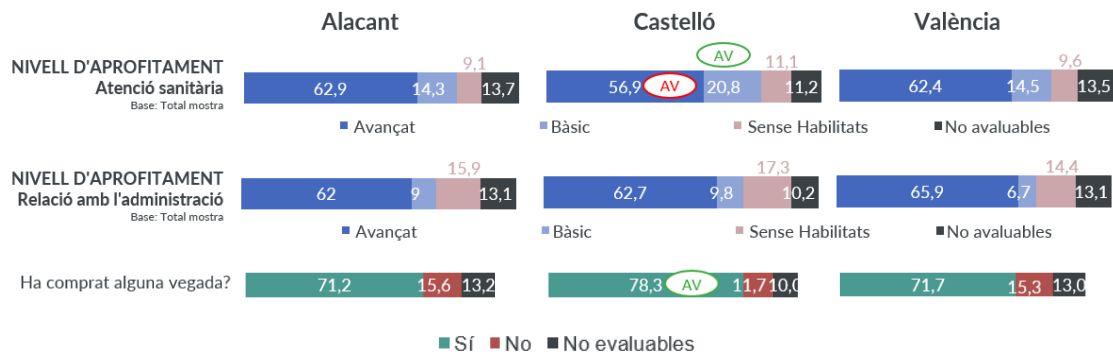
personals. Finalment, cal destacar el fet que existisca una distància de tres punts percentuals entre aquelles i aquells que declaren no posseir els coneixements i habilitats necessaris per a realitzar compres en línia (mentre que entre els homes el percentatge d'individus que argüeix tal motiu és del 15,8%, entre les dones el percentatge ascendeix fins al 18,6%). No obstant això, és major el percentatge d'homes que declara no posseir els mitjans suficients per a realitzar compres en línia (el 4,4% enfront del 1,3% de les dones). Finalment, són més les dones que declaren no fer compres en línia com a forma de suport al comerç local (un 3,5%, enfront del 1,9% dels homes).

3.3.4 Nivells d'aprofitament. Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Quant als nivells d'aprofitament per províncies de les tres àrees anteriorment analitzades (serveis sanitaris, relació amb l'administració i compres en línia) **els homes castellanencs obtenen pitjors percentatges que els homes d'Alacant i València en totes elles**. Especialment, destaca el cas del nivell avançat d'aprofitament referent a l'atenció sanitària, en el qual la distància amb Alacant arriba fins als 8,1 punts percentuals, i amb València fins als 6,8 punts percentuals. De la mateixa forma, en les relacions establides amb l'administració el nombre d'homes castellanencs que declara un nivell avançat d'aprofitament és sensiblement menor al d'homes valencians i alacantins (uns 4 punts percentuals per davall). Quant a les compres en línia, s'observa com es reproduïx la menor capacitat i el menor ús entre els homes de Castelló enfront dels de la resta de la Comunitat Valenciana (aproximadament una diferència de 4 punts percentuals).

3.3.5 Nivells d'aprofitament. Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

En el cas de les dones, les distàncies entre la província de Castelló i les províncies d'Alacant i València es mantenen pròximes a les dels homes. És a dir, en termes generals **les dones castellonenques presenten pitjors resultats referent a algunes àrees**. En el cas de l'atenció sanitària, les distàncies es mantenen entre els 6 i els 8 punts percentuals, mentre que, en el cas de les relacions establides amb l'administració pública, la distància entre dones castellonenques i alacantines és quasi inexistent, i entre dones castellonenques i valencianes es redueix fins als 3 punts percentuals aproximadament. Crida l'atenció com en el cas de les compres en línia les dinàmiques es reverteixen, i són les dones castellonenques les que presenten millors resultats (uns 7 punts percentuals per damunt de les dones alacantines i valencianes).

3.4 CONCLUSIONS SOBRE LA BRETXA COMPETENCIAL

En relació a les diferents àrees competencials, caldria realitzar una anotació general. La bretxa de gènere queda clarament manifestada en l'àmplia **diferència que s'estableix entre homes i dones no avaluables** (és a dir, que no han utilitzat internet al llarg dels últims tres mesos). Mentre que el percentatge dels primers no arriba a aconseguir el 9%, el percentatge de les segones supera el 13%.

D'altra banda, i referent a l'àrea 1 (**informació i alfabetització de dades**), els homes presenten millors resultats en relació al conjunt d'indicadors (establint-se una diferència en el nivell avançat d'aprofitament de 6,4 punts percentuals). Únicament en la descàrrega de jocs els percentatges de les dones són superiors. També caldria ressenyar la forma en què la rellevància de les diferències tendeix a augmentar quan s'analitzen els indicadors que presenten un tall més tècnic (compressió d'arxius, generació de còpies de seguretat, etc.), i tendeixen a reduir-se quan les competències presenten un caire lúdic o vinculat a l'oci (visionat de pel·lícules, escolta de música, etc.).

En el cas de l'àrea 2 (**comunicació i col·laboració**), la rellevància de les diferències entre homes i dones tendeix a disminuir, i paral·lelament la predominança dels homes referent al conjunt d'indicadors tendeix a desaparèixer en favor d'un repartiment més

equilibrat dels lideratges. Tot això no impedeix que els percentatges en el nivell avançat d'aprofitament siguen significativament superiors en el cas dels homes, de la qual cosa es desprèn que són ells els que presenten una capacitat més completa i d'una major transversalitat en relació a l'àrea 2. També caldria ressenyar el fet que les diferències referent als indicadors en els quals els homes obtenen millors resultats tendeixen a presentar una menor rellevància que les diferències referent als indicadors en els quals les dones aconsegueixen majors percentatges. Finalment, i de manera similar, encara que no idèntica al que ocorre en l'àrea 1, les dones obtenen millors resultats per a aquelles tasques d'un tall més lúdic i lligades a l'oci (xarxes socials, videotrucades, missatgeria instantània, etc.), mentre que els homes obtenen millors resultats en aquelles tasques de tall més tècnic i professional.

En relació a l'àrea competencial 3 (**creació de contingut digital**), tant homes com dones presenten percentatges molt reduïts per al nivell avançat d'aprofitament. Malgrat tot, els homes avantatgen en 12,1 punts percentuals a les dones, i obtenen millors resultats en el conjunt d'indicadors. També caldria apuntar a com la rellevància de les diferències tendeix a disminuir conforme augmenta la complicació de la competència analitzada. És a dir, com més complicada és una tasca (o com menors nivells de competència obté per al conjunt mostral), menor és la rellevància de les diferències entre dones i homes, i a l'inrevés, com menor és la complicació d'una tasca (o majors són els seus nivells de competència per al conjunt mostral), major és la rellevància de les diferències.

Únicament en relació a la configuració de la privacitat de les xarxes socials són les dones les que obtenen majors cotes de capacitat.

A propòsit de l'àrea competencial 4 (**seguretat**), pot observar-se com els homes presenten millors resultats referent a la pràctica totalitat d'indicadors. Tot això condueix a una major proporció d'homes situats en el rang d'aprofitament avançat. Únicament en relació a la configuració de la privacitat de les xarxes socials són les dones les que obtenen majors cotes de

capacitat. Això pot entendre's com una traducció de lo exposades que se senten les dones en compartir contingut a través de les xarxes socials.

Finalment, i en relació a l'àrea 5 (**resolució de problemes**), novament els homes obtenen millors resultats per a la quasi totalitat d'indicadors. Les diferències referent al nivell avançat d'aprofitament se situen en els 8,4 punts percentuals. Els percentatges de les dones són superiors als dels homes únicament en relació al contacte amb el professorat a través de portals educatius. Tals diferències competencials poden entendre's com a resultat de l'atribució de les tasques reproductives i de criança a les dones.

Com a anotació prèvia a l'anàlisi dels escenaris d'ús, caldria destacar que **el present informe suposa una ampliació dels escenaris contemplats com a manera de mesurar el nivell d'inclusió social en termes digitals** que han aconseguit tant dones com homes

en la Comunitat Valenciana. Mentre que en l'informe de l'any 2020 únicament es considerava el comerç en línia, a partir de l'increment en l'ús d'aquesta mena d'eines que ha suposat el període pandèmic, en el present informe s'han afegit dos escenaris més: escenari d'ús d'atenció sanitària, i escenari d'ús en relació amb les administracions públiques. D'altra banda, també s'han incorporat preguntes referent a les motivacions que condueixen a homes i dones a utilitzar les TIC com a mitjà de participació en els diferents àmbits i escenaris socials.

Destaca l'escenari d'ús d'atenció sanitària per ser l'únic en el qual majoritàriament les dones obtenen millors resultats. Les diferències de major rellevància es donen en relació a la cerca d'informació, i a la concertació de cites. En termes generals, la major capacitat que presenten les dones a l'hora d'emprar les TIC en relació a l'atenció sanitària pot deure's al fet que el pes del treball reproductiu recaiga abans sobre elles que sobre ells. **La divisió sexual del treball determina diferents usos de la tecnologia**, i en aquest cas, resulta evident com la constant atribució social de tasques com la cria o la cura dels majors a les dones, pot influir a l'hora de determinar la major capacitat que presenten. Semblant situació també queda descrita pels testimoniatges presentats en l'informe qualitatiu de 2021, on s'analitza el diferent impacte que poden tindre la maternitat i la paternitat en relació als usos de les TIC.

Les majors dificultats que presenten les dones a l'hora d'establir relació amb les administracions públiques poden entendre's com una manifestació més de la bretxa digital de gènere.

També caldria ressenyar la major capacitat masculina referent a l'escenari d'ús en relació amb les administracions públiques. Els homes presenten una major competència a l'hora de realitzar tràmits a través de mitjans telemàtics. Les majors dificultats que presenten les dones a l'hora d'establir relació amb les administracions públiques poden entendre's com una manifestació més de la bretxa digital de

gènere. En aquest sentit, cal destacar com semblant fenomen deixa traslluir una menor participació de les dones en els assumptes públics, o almenys, en allò que concerneix els tràmits i gestions que han de realitzar-se amb l'administració, que a poc a poc, i especialment des de l'adveniment de la pandèmia de la COVID-19, tendeixen cada vegada més a establir-se a través de mitjans telemàtics. Qüestió que no és fútil, ja que **semblant control de la relació amb les administracions públiques significa major poder de decisió, i majors possibilitats d'accedir als serveis públics** en termes generals. Aquestes dades tornen a confirmar la situació de desavantatge en la qual se situen les dones a l'hora de participar en molts espais de l'àmbit social, reflectida en l'anterior informe de l'any 2020. Una vegada més, les clàssiques dinàmiques socials del repartiment sexual del treball, que tendeixen a assignar a les dones treballs més desvalorats, i a apartar-les d'aquells de major rellevància i contingut, es repeteix en el

cas del contacte amb les administracions públiques, que, fins a un cert punt, és un dels molts aspectes que implica el manteniment d'una unitat familiar.

En relació a l'escenari d'ús en les compres en línia, tendencialment els homes presenten majors nivells competencials que les dones. Això contrasta en certa manera amb els resultats obtinguts en l'informe de 2020, on es pot observar com, entre cohorts generacionals com els/les Milenials i les persones pertanyents a la generació X, són les dones les que obtenen majors nivells competencials. D'altra banda, caldria ressenyar com las dones addueixen en major proporció el desconeixement i el suport al comerç local com a manera de justificar el seu no ús de mitjans telemàtics a l'hora de comprar, mentre que els homes concedeixen una major importància al desinterès i a la falta de mitjans.

4. Autopercepció de facilitat

En el present apartat s'analitza la **forma en què dones i homes s'autoperceben en relació als diferents indicadors competencials**. En primer lloc, s'establiran comparatives entre aquells/es homes i dones que declaren haver posat en pràctica les diferents competències, per a posteriorment realitzar la mateixa comparativa en relació a aquelles persones que mai les han dutes a terme. Finalment, i igual que amb els nivells d'aprofitament, s'han dissenyat una sèrie d'indicadors que recullen les autopercepcions referent a les diferents àrees competencials, establint-se **5 nivells de capacitació**: competent, millorable, potencial, no competent i no avaluable.

4.1 FACILITAT MITJANA ENTRE ELS QUI HO HAN FET

Àrea	Indicador	Homes	Dones
1	Localitzar informació en Internet	4,34	4,28
1	Guardar de forma ordenada els arxius	4,22	4,13
1	Fer còpies de seguretat de la informació	4,18	4,10
1	Comprovar la veracitat de les notícies abans de compartir-les	3,77	3,82
1	Comprimir arxius	4,21 ▲	3,98
2	Utilitzar el correu electrònic	4,50	4,49
2	Compartir documents amb aplicacions	4,25 ▲	4,12
2	Treballar en grup sobre un mateix document digital, en el núvol	4,18	4,10
3	Obtenir imatge i pegar-la en document reduint la grandària	4,25	4,17
3	Elaborar un document de text, full de càlcul o presentació	4,26 ▲	4,14
3	Utilitzar aplicacions de programació	3,65	3,52
3	Elaborar pàgines web	3,67	3,42
4	Canviar les contrasenyes	4,21 ▲	4,07
4	Netejar les cookies	4,18 ▲	4,01
4	Manejar un antivirus	4,08 ▲	3,84
4	Configurar el nivell de privacitat en les xarxes socials	3,94	3,97
4	Instal·lar un tallafocs	3,85	3,65
5	Veure tutorials per a resoldre problemes tècnics	4,02 ▲	3,85
5	Configurar el seu correu electrònic	4,07 ▲	3,93
5	Configurar una connexió a internet	3,91 ▲	3,71
5	Manipular el maquinari del seu equip	3,67 ▲	3,35

Referent a la dimensió d'autopercepció en l'ús de les TIC entre aquells/es que durant els últims tres mesos han fet ús d'Internet, i, per tant, han posat en pràctica de l'una o l'altra forma, una sèrie de competències, s'observa com, en termes generals, **són els homes els que tendeixen a autopercebre's com més capacitats** per al conjunt de les competències analitzades. Malgrat tot, les distàncies entre les unes i els altres referent a les diferents competències no són especialment ressenyables, situant-se per a la major part de les mateixes en unes poques dècimes. D'entre les diferents competències, caldria destacar les següents en ser estadísticament significativa la distància que s'estableix entre dones i homes: compressió d'arxius, compartir documents amb aplicacions, elaborar documents de text i presentacions, canviar contrasenyes, netejar cookies, maneig d'antivirus, veure tutorials per a resoldre problemes tècnics, configuració del correu electrònic, configuració d'una connexió a internet i manipulació de la maquinària de l'equip. Finalment, també resultaria interessant apuntar a una sèrie de **competències per a les quals tant homes com dones se senten especialment poc capacitats**: manipulació de la maquinària de l'equip, utilització d'aplicacions per a programació, elaboració de pàgines web, instal·lació de tallafocs, configuració d'una

connexió a internet i verificació de notícies. Per a totes elles, tant homes com dones obtenen puntuacions inferiors al 4.

4.1.2 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Àrea	Indicador	Alacant	Castelló	València
1	Localitzar informació en Internet	4,34	4,28	4,36
1	Guardar de forma ordenada els arxius	4,23	4,12	4,24
1	Fer còpies de seguretat de la informació	4,19	4,19	4,17
1	Comprovar la veracitat de les notícies abans de compartir-les	3,77	3,86	3,75
1	Comprimir arxius	4,23	4,13	4,20
2	Utilitzar el correu electrònic	4,51	4,44	4,51
2	Compartir documents amb aplicacions	4,22	4,17	4,28
2	Treballar en grup sobre un mateix document digital, en el núvol	4,08	4,09	4,27
3	Obtenir imatge i pegar-la en document reduint la grandària	4,24	4,25	4,26
3	Elaborar un document de text, full de càlcul o presentació	4,27	4,20	4,27
3	Utilitzar aplicacions de programació	3,68	3,70	3,61
3	Elaborar pàgines web	3,78	3,60	3,57
4	Canviar les contrasenyes	4,22	4,15	4,21
4	Netejar les cookies	4,20	4,12	4,18
4	Manejar un antivirus	4,13	4,00	4,05
4	Configurar el nivell de privacitat en les xarxes socials	3,90	3,95	3,98
4	Instal·lar un tallafocs	3,90	3,82	3,81
5	Veure tutorials per a resoldre problemes tècnics	4,04	4,00	4,01
5	Configurar el seu correu electrònic	4,06	4,09	4,08
5	Configurar una connexió a internet	3,90	3,89	3,93
5	Manipular el maquinari del seu equip	3,60	3,56	3,74

En la línia de l'anteriorment apuntat sobre les diferents autopercepcions que es donen entre homes i dones referent a les competències digitals, **les diferències entre homes de les diferents províncies també són mínimes** per a la major part de competències. Malgrat tot, sí que podríem dir que els **homes castellanencs continuen presentant pitjors resultats** referent a la major part de competències, encara que les distàncies no excedisquen en cap cas les 3 dècimes. Caldria destacar com estadísticament significatives les següents diferències. En el cas de la competència referida a guardar arxius de forma ordenada, els homes castellanencs presenten un clar desavantatge respecte als homes valencians i alacantins. De la mateixa forma, en el cas de la competència referida a compartir documents amb aplicacions, el desavantatge es dona dels homes castellanencs respecte als homes valencians, i en el maneig d'antivirus dels homes castellanencs respecte als homes alacantins. Finalment, caldria cridar l'atenció sobre com els homes valencians avantatgen a castellanencs i alacantins referent al treball en grup sobre un mateix document digital en el núvol.

4.1.3 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

Àrea	Indicador	Alacant	Castelló	València
1	Localitzar informació en Internet	4,28	4,28	4,28
1	Guardar de forma ordenada els arxius	4,12	4,08	4,14
1	Fer còpies de seguretat de la informació	4,08	4,08	4,11
1	Comprovar la veracitat de les notícies abans de compartir-les	3,86	3,80	3,80
1	Comprimir arxius	3,97	3,96	3,98
2	Utilitzar el correu electrònic	4,49	4,44	4,50
2	Compartir documents amb aplicacions	4,09	4,13	4,15
2	Treballar en grup sobre un mateix document digital, en el núvol	4,03	4,08	4,15
3	Obtenir imatge i pegar-la en document reduint la grandària	V 4,10	4,21	4,21
3	Elaborar un document de text, full de càlcul o presentació	4,09	4,14	4,17
3	Utilitzar aplicacions de programació	3,42	3,65	3,57
3	Elaborar pàgines web	3,33	3,57	3,43
4	Canviar les contrasenyes	4,04	4,07	4,10
4	Netejar les cookies	V 3,93	4,03	4,07
4	Manejar un antivirus	3,85	3,84	3,83
4	Configurar el nivell de privacitat en les xarxes socials	3,93	3,99	4,00
4	Instal·lar un tallafocs	3,57	3,84	3,68
5	Veure tutorials per a resoldre problemes tècnics	V 3,78	3,85	3,90
5	Configurar el seu correu electrònic	3,87	3,97	3,96
5	Configurar una connexió a internet	3,64	3,73	3,75
5	Manipular el maquinari del seu equip	CV 3,16	3,60	3,42

En el cas de la distribució de dones per províncies es pot observar com una vegada més, les **diferències són ínfimes**, i en cap cas superen les 5 dècimes. En termes generals, **són les dones alacantines les que presenten pitjors resultats, o se senten menys capacitades a l'hora d'exercir unes certes competències digitals**, mentre que entre dones valencianes i castellonenques es reparteixen el lideratge en la major part d'àrees competencials. Caldria destacar per la seua rellevància estadística les següents diferències: les dones alacantines se senten substancialment menys capacitades que les valencianes referent a l'obtenció i maneig d'imatges digitals, així com en la neteja de cookies, i la visualització de tutorials a l'hora de resoldre problemes tècnics; mentre que en el cas de la manipulació de la maquinària relativa a l'equip el desavantatge de les dones alacantines es dona respecte a les dones valencianes i castellonenques.

4.2 FACILITAT MITJANA ENTRE ELS QUI NO HO HAN FET

Àrea	Indicador	Homes	Dones
1	Localitzar informació en Internet	3,08	2,98
1	Guardar de forma ordenada els arxius	3,15 ▲	2,90
1	Fer còpies de seguretat de la informació	3,36 ▲	3,14
1	Comprovar la veracitat de les notícies abans de compartir-les	3,29	3,24
1	Comprimir arxius	3,24 ▲	2,93
2	Utilitzar el correu electrònic	2,91	2,62
2	Compartir documents amb aplicacions	3,26 ▲	2,87
2	Treballar en grup sobre un mateix document digital, en el núvol	3,39 ▲	3,07
3	Obtenir imatge i pegar-la en document reduint la grandària	3,15	2,91
3	Elaborar un document de text, full de càlcul o presentació	2,99	2,84
3	Utilitzar aplicacions de programació	2,32	2,25
3	Elaborar pàgines web	2,37 ▲	2,19
4	Canviar les contrasenyes	3,59	3,43
4	Netejar les cookies	3,04 ▲	2,71
4	Manejar un antivirus	3,24 ▲	2,84
4	Configurar el nivell de privacitat en les xarxes socials	3,47 ▲	3,15
4	Instal·lar un tallafocs	2,96 ▲	2,54
5	Veure tutorials per a resoldre problemes tècnics	3,15	3,07
5	Configurar el seu correu electrònic	3,60 ▲	3,21
5	Configurar una connexió a internet	2,89 ▲	2,48
5	Manipular el maquinari del seu equip	2,34 ▲	2,12

Quant a aquelles persones que per no haver pogut accedir a Internet o a un terminal durant els últims tres mesos, no han posat en pràctica les competències analitzades en els paràgrafs precedents, les autopercepcions referent a que capacitats se sentirien en el cas que hagueren de posar-les en pràctica poden resumir-se de la següent forma. En termes generals, les puntuacions referent a la quasi totalitat de competències oscil·len entre el 2 i el 3,5. En la mateixa línia que la gran majoria d'indicadors anteriors, **són els homes els que diuen sentir-se més capacitats**, encara que per a la major part de competències les diferències no superen les 7 dècimes. Caldria destacar com

És en l'àrea 4 (relativa a la seguretat) en la qual més diferències entre homes i dones es donen

estadísticament significatives les diferències que es donen referent a les següents competències, sempre favorables als homes: guardar de forma ordenada arxius, fer còpies de seguretat, comprimir arxius, compartir documents a través d'aplicacions, treballar en grup sobre un mateix document en el núvol,

elaborar pàgines web, netejar cookies, manejar un antivirus, configurar la privacitat de xarxes socials, instal·lar un tallafocs, configurar el correu electrònic, configurar una connexió a internet i manipular la maquinària associada a l'equip. Tot això permet afirmar que **és en l'àrea 4 (relativa a la seguretat) en la qual més diferències entre homes i dones es donen**, mentre que en l'àrea 3 (relativa a la creació de contingut digital) és en la qual menys diferències es troben.

4.2.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Àrea	Indicador	Alacant	Castelló	València
1	Localitzar informació en Internet	3,15	3,13	3,02
1	Guardar de forma ordenada els arxius	3,11	2,98	3,23
1	Fer còpies de seguretat de la informació	3,35	3,34	3,38
1	Comprovar la veracitat de les notícies abans de compartir-les	3,27	3,24	3,32
1	Comprimir arxius	3,26	3,15	3,25
2	Utilitzar el correu electrònic	3,06	2,48	2,91
2	Compartir documents amb aplicacions	3,19	3,22	3,31
2	Treballar en grup sobre un mateix document digital, en el núvol	3,38	3,32	3,41
3	Obtenir imatge i pegar-la en document reduint la grandària	3,13	2,99	3,21
3	Elaborar un document de text, full de càlcul o presentació	2,98	2,83	3,03
3	Utilitzar aplicacions de programació	2,28	2,40	2,34
3	Elaborar pàgines web	2,29	2,39	2,43
4	Canviar les contrasenyes	3,64	3,51	3,57
4	Netejar les cookies	3,06	2,84	3,06
4	Manejar un antivirus	3,21	3,32	3,24
4	Configurar el nivell de privacitat en les xarxes socials	3,48	3,42	3,47
4	Instal·lar un tallafocs	2,97	2,80	2,98
5	Veure tutorials per a resoldre problemes tècnics	3,13	2,99	3,20
5	Configurar el seu correu electrònic	3,87	3,80	3,90
5	Configurar una connexió a internet	3,48	3,45	3,51
5	Manipular el maquinari del seu equip	2,28	2,34	2,39

Les diferències provincials entre aquells homes no avaluables referent a les competències analitzades, permet novament afirmar que **són els homes valencians i alacantins els que tendencialment presenten un major nivell de confiança en les seues capacitats**. Únicament referent a competències com el maneig d'aplicacions de programació, i el maneig d'antivirus, són els homes castellanencs els que presenten els

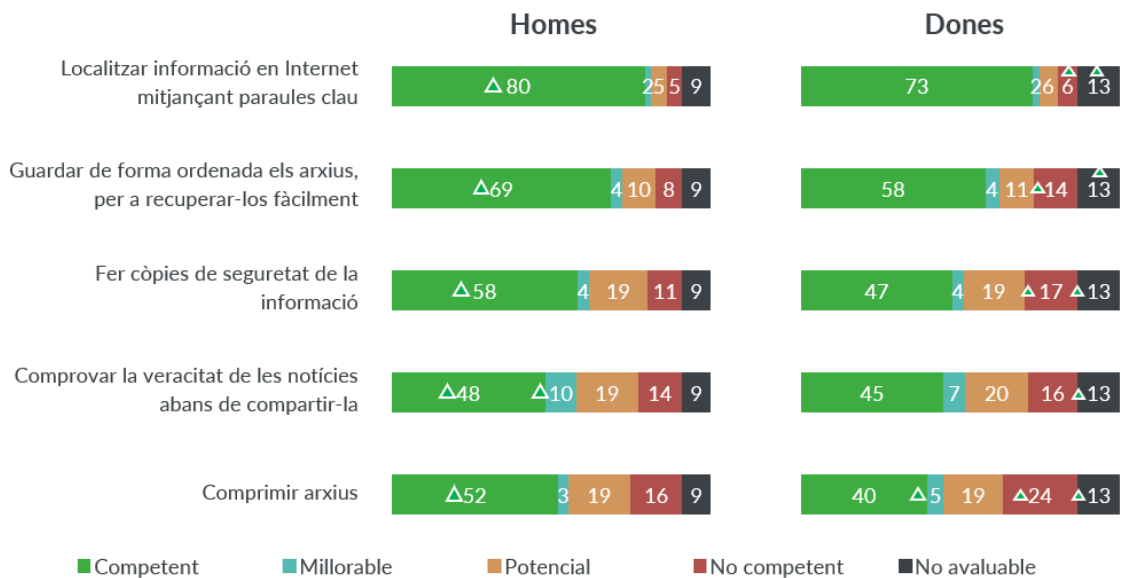
majors nivells de capacitació. En termes generals, les diferències no són especialment ressenyables, però si que caldria destacar la rellevància de les diferències referent a les següents competències: en el cas de l'elaboració de pàgines web els homes alacantins presenten nivells de confiança significativament inferiors que els homes valencians, i en el cas de la instal·lació de tallafocs els homes castellonencs presenten nivells de confiança significativament inferiors als de la resta de la Comunitat Valenciana.

4.2.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

Àrea	Indicador	Alacant	Castelló	València
1	Localitzar informació en Internet	3,19	2,74 (A)	2,87
1	Guardar de forma ordenada els arxius	2,85	3,07	2,89
1	Fer còpies de seguretat de la informació	3,10	3,09	3,18
1	Comprovar la veracitat de les notícies abans de compartir-les	3,18	3,31	3,27
1	Comprimir arxius	3,00	2,94	2,86
2	Utilitzar el correu electrònic	2,59	2,90	2,60
2	Compartir documents amb aplicacions	2,79	2,96	2,91
2	Treballar en grup sobre un mateix document digital, en el núvol	2,96 (C)	3,23	3,10
3	Obtenir imatge i pegar-la en document reduint la grandària	2,88	2,89	2,94
3	Elaborar un document de text, full de càlcul o presentació	2,83	2,74	2,86
3	Utilitzar aplicacions de programació	2,21	2,34	2,26
3	Elaborar pàgines web	2,19	2,17	2,20
4	Canviar les contrasenyes	3,37	3,52	3,45
4	Netejar les cookies	2,74	2,74	2,68
4	Manejar un antivirus	2,77	2,84	2,88
4	Configurar el nivell de privacitat en les xarxes socials	2,99 (V)	3,23	3,25
4	Instal·lar un tallafocs	2,48	2,44 (V)	2,60
5	Veure tutorials per a resoldre problemes tècnics	3,07	3,00	3,08
5	Configurar el seu correu electrònic	3,53 (V)	3,64	3,66
5	Configurar una connexió a internet	3,01 (CV)	3,19	3,16
5	Manipular el maquinari del seu equip	2,08	2,15	2,14

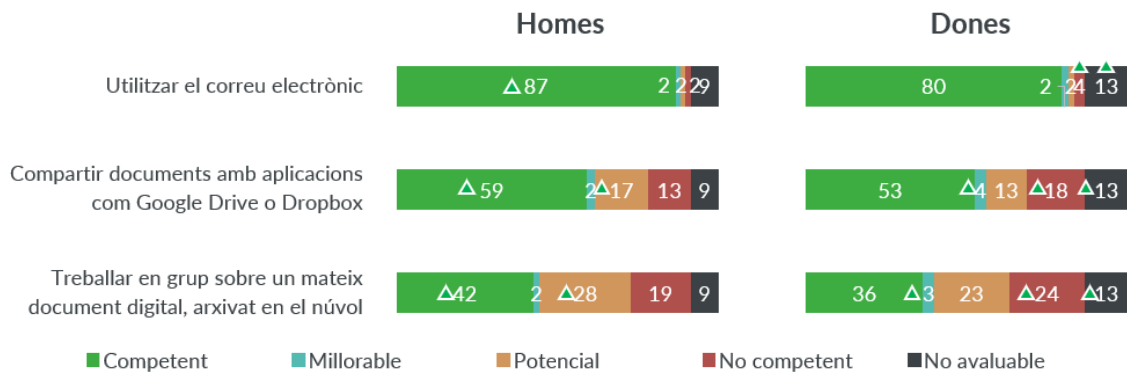
En el cas de les diferències provincials entre aquelles dones no avaluables, **són les alacantines les que tendencialment presenten menors nivells de confiança en les seues capacitats**, liderant únicament en les competències relatives a la compressió d'arxius, a la localització d'informació en internet, i al netejat de cookies. D'altra banda, destaca el lideratge de les dones castellonenques en l'àrea 2 (relativa a la comunicació i la col·laboració), i el lideratge de les dones valencianes en la major part de les competències de l'àrea 3 (relativa a la creació de continguts digitals). De nou, la major part de diferències provincials no són especialment ressenyables, no superant en la major part dels casos les dues dècimes. Malgrat tot, caldria destacar la rellevància de les següents diferències: les dones alacantines se senten significativament menys capacitades a l'hora de treballar en grup sobre un mateix document en el núvol; les dones castellonenques se senten significativament menys capacitades que les alacantines a l'hora de localitzar informació en internet; les dones alacantines se senten significativament menys capacitades que les valencianes a l'hora de configurar la privacitat de xarxes socials; les dones castellonenques se senten significativament menys capacitades que les valencianes a l'hora d'instal·lar tallafocs; les dones alacantines se senten significativament menys capacitades que les valencianes a l'hora de configurar el correu electrònic, i significativament menys capacitades que les valencianes i castellonenques a l'hora de configurar una connexió a internet.

4.3 AUTOPERCEPCIÓ EN INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES

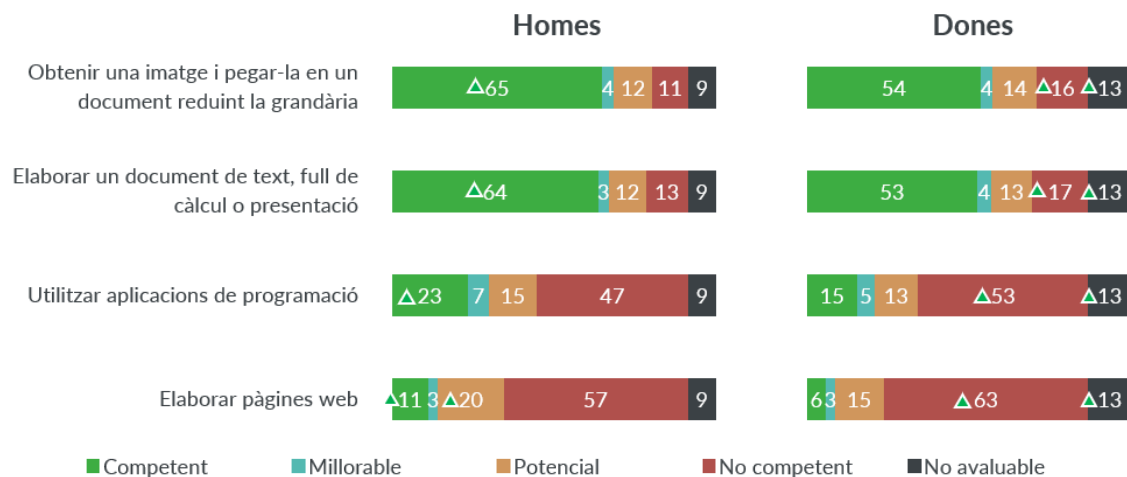
Quant als **nivells d'autopercepció en l'àrea 1** (informació i alfabetització de dades) s'aprecia com **els homes se senten més capacitats** que les dones referent al conjunt de competències. Les diferències favorables al gènere masculí, entre aquells/es que se senten competents, oscil·len entre un valor mínim de 3 punts percentuals (comprovar la veracitat de notícies abans de compartir-les) i un valor màxim de 12 punts percentuals (comprimir arxius), totes elles diferències estadísticament significatives. Així mateix, s'observa com hi ha més dones que no han posat en pràctica semblants competències, i enfront de la possibilitat de posar-les en pràctica no se senten competents o directament no són avaluable per no haver tingut accés a internet durant els últims tres mesos. Més enllà de les diferències marcades per la variable gènere, es pot observar com la localització en internet d'informació mitjançant paraules clau seria la competència que planteja un major nivell de confiança, mentre que la verificació de notícies seria la competència que planteja majors dificultats.

4.4 AUTOPERCEPCIÓ EN COMUNICACIÓ I COL-LABORACIÓ

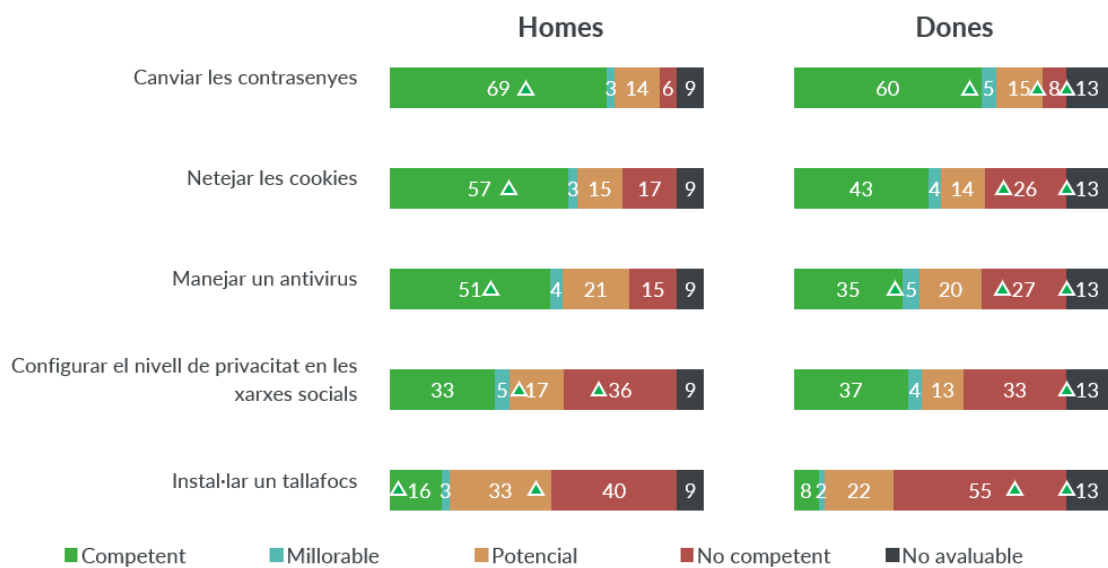
Quant als nivells d'autopercepció en l'àrea 2 (comunicació i col·laboració), continuen sent **els homes els que presenten majors nivells de confiança**. Les diferències favorables al gènere masculí, entre aquells/es que se senten competents, oscil·len entre els 6 punts percentuals (compartir documents amb aplicacions com Google Drive o Dropbox, i treballar en grup sobre un mateix document digital arxivat en el núvol) i els 7 punts percentuals (utilitzar el correu electrònic), sent totes elles diferències estadísticament significatives. En aquest sentit, es pot observar com els percentatges de dones que no han posat en pràctica tals competències i enfront de la possibilitat d'haver de posar-les en pràctica no se senten capacitades, és sensiblement superior al dels homes. Considerant la mostra en el seu conjunt, l'ús del correu electrònic és la competència que major nivell de confiança planteja, mentre que el treball conjunt sobre un mateix document en línia és la competència que menors nivells de confiança planteja.

4.5 AUTOPERCEPCIÓ EN CREACIÓ DE CONTINGUT DIGITAL

Quant als nivells d'autopercepció **relatiu a l'àrea 3** (creació de contingut digital) les tendències es mantenen, i **són els homes els que declaren un major nivell de confiança**. Les diferències favorables al gènere masculí, entre aquells/es que se senten competents, oscil·len entre els 5 punts percentuals (elaboració de pàgines web) i els 11 punts percentuals (obtenció i tractament d'imatges, i elaboració de documents de text, fulls de càlcul i presentacions), sent totes elles diferències estadísticament significatives. De la mateixa forma, s'observa com són més les dones que no han exercit semblants competències, i enfront de l'escenari d'haver de posar-les en pràctica no se sentrien capaces. Considerant el conjunt de la mostra, destaquen les dificultats que tant per a dones com per a homes presenta l'elaboració de pàgines web, així com l'ús d'aplicacions de programació, obtenint totes dues competències nivells molt baixos de capacitació.

4.6 AUTOPERCEPCIÓ EN SEGURETAT

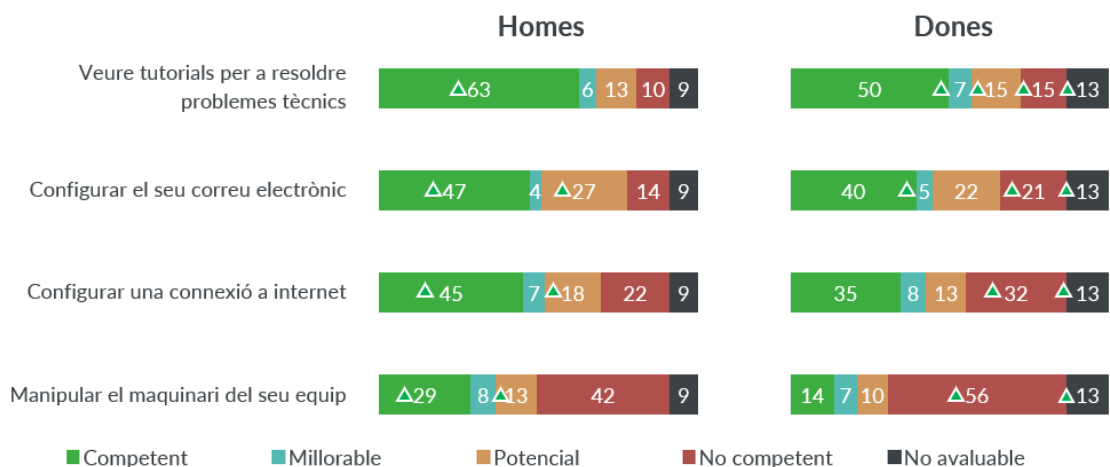
En el que concerneix els nivells d'autopercepció **relatiu a l'àrea 4** (seguretat), s'aprecia una tendència similar a la de la resta d'àrees: **els homes se senten més capacitats**. Les

Destaca la particularitat de la competència relativa a la configuració de la privacitat de xarxes socials, per ser una de les poques en les quals les dones presenten millors resultats.

diferències marcades per la variable gènere, entre aquells/es que se senten competents referent a la seguretat informàtica varien entre els 4 punts percentuals a favor de les dones (configuració de privacitat de les xarxes socials), i els 16 punts percentuals a favor dels homes (maneig d'antivirus). En aquest cas, totes les diferències són estadísticament significatives, excepte la relativa a la configuració de la privacitat de les xarxes socials. En termes generals, es pot

apreciar un clar augment de les diferències si fem una comparació amb la resta d'àrees. Destaca la **particularitat de la competència relativa a la configuració de la privacitat de xarxes socials**, per ser una de les poques en les quals **les dones presenten millors resultats**. D'entre elles, un major percentatge se senten capacitades, i un menor percentatge no han posat en pràctica tal competència, i se sentiria incompetent en cas d'intentar-ho. Finalment, i portant l'anàlisi més enllà de la variable gènere, s'observa com les competències relatives a la seguretat presenten menors nivells de confiança entre el conjunt mostral, especialment en les competències relatives al maneig d'antivirus, la configuració del nivell de privacitat de les xarxes, i la instal·lació de tallafocs.

4.7 AUTOPERCEPCIÓ EN ÀREA RESOLUCIÓ DE PROBLEMES

En relació a l'àrea **competencial 5** (resolució de problemes), **els resultats continuen sent favorables al gènere masculí**, en aquest cas, per al conjunt de competències. Les diferències marcades per la variable gènere, entre aquells/es que se senten capacitats/des, varien entre els 7 punts percentuals (configuració del correu electrònic) i els 15 punts percentuals (manipulació de la maquinària de l'equip), sent totes elles diferències estadísticament significatives i favorables als homes. D'altra banda, d'entre les persones que no han posat en pràctica les competències relatives a l'àrea 5, hi ha un major percentatge de dones que no se sentirien competents si l'intentaren. En termes generals, i més enllà de les diferències marcades per la variable gènere, s'aprecia com 3 de les 4 competències (configuració del correu electrònic, configuració d'una connexió a internet, i manipulació de la maquinària de l'equip) no superen el 50% de persones que se senten competents referent a aquestes. Destaca pels baixos nivells de confiança, la competència relativa a la manipulació de la maquinària de l'equip, especialment en el cas de les dones, entre les quals no se supera el 15% de les quals se senten capacitades.

4.8 CONCLUSIONS SOBRE LA BRETXA EN LES AUTOPERCEPCIONS DE FACILITAT

Quant a la dimensió 4, que mesura els nivells d'autopercepció en l'ús de les TIC, pot observar-se com **els homes se senten més capacitats que les dones referent a la pràctica totalitat de competències**. Aquestes dades confirmen novament els resultats obtinguts en l'informe de 2020, que indicaven que eren les dones les que semblaven

Una vegada més són els homes castellonencs i les dones alacantines els/les que menys capacitats/des se senten.

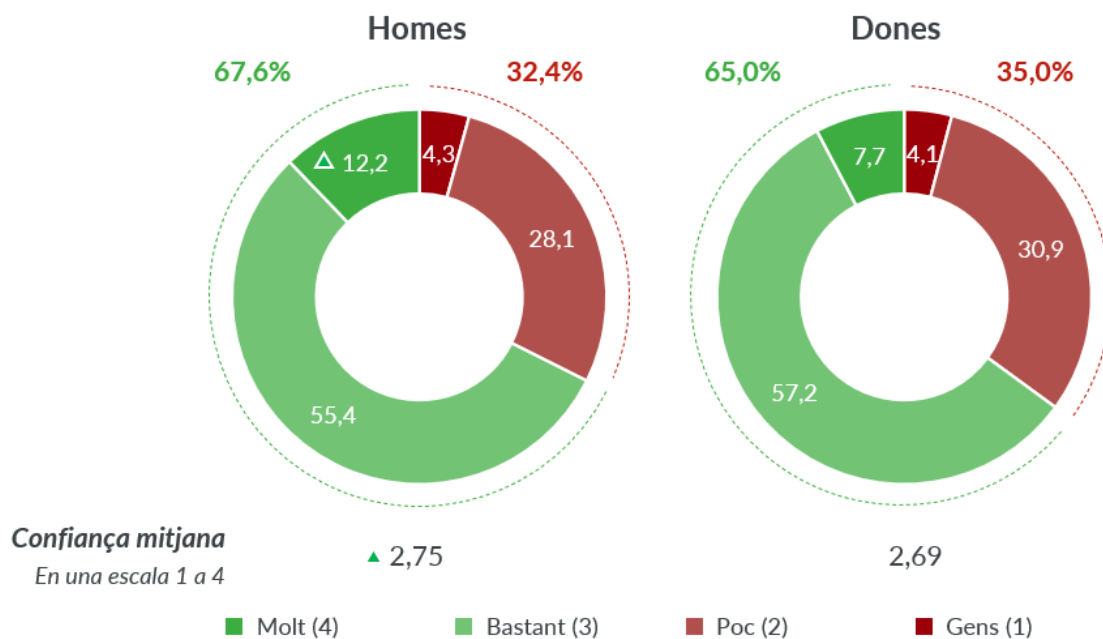
experimentar una major dificultat en l'ús d'aquestes eines. Les diferències significatives tendeixen a concentrar-se en l'àrea 4 (seguretat), i són majors entre aquelles/us que no han fet ús d'internet durant els últims tres mesos. De nou, l'única competència referent a la qual les dones se senten més capacitades és la configuració de la privacitat en xarxes.

Referent a les diferències interprovincials, una vegada més són els homes castellonencs i les dones alacantines els/les que menys capacitats/des se senten.

5. Confiança en internet

Finalment, en aquest apartat s'analitzen els **nivells de confiança en relació a internet** que presenten tant dones com homes. També s'ha introduït la variable territorial, amb l'objectiu de conèixer la distribució provincial dels nivells de confiança. Finalment, s'han recollit els **motius que porten a la desconfiança**, entre aquells/es que declaren confiar poc o res en internet. De la mateixa forma, s'ha analitzat la distribució territorial de tals arguments.

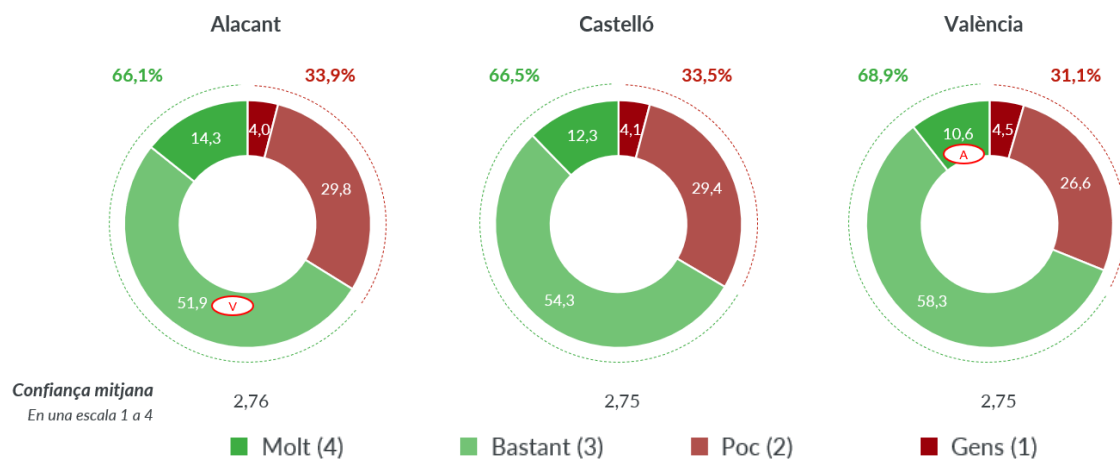
5.1 NIVELLS DE CONFIANÇA EN INTERNET

En allò relatiu a la cinquena dimensió (confiança en internet), dones i homes presenten resultats una mica diferents. Percentualment, **són més els homes que declaren confiar molt en internet**, amb una diferència de 4,5 punts (la qual cosa representa una diferència estadísticament significativa). D'altra banda, entre aquelles persones que declaren confiar bastant en internet, la diferència entre dones i homes és únicament de 1,8 punts percentuals, sent major el percentatge de dones recollides en aquesta categoria. Malgrat tot, pot dir-se que, en termes generals, són més els homes que declaren confiar en internet (un 67,6% enfront del 65% de les dones). Conseqüentment, es pot observar com **les dones tendeixen a una major desconfiança**. Mentre que entre elles els nivells generals de desconfiança aconseguixen el 35%, entre ells la proporció no aconseguix els 33 punts percentuals. Aprofundint una mica més en els nivells de desconfiança caldria destacar com, malgrat la tendència general, existeix una major proporció d'homes que declaren no confiar res en internet (un 4,3% enfront del 4,1% de les dones). No obstant això, i d'acord amb la tendència general, entre aquelles persones

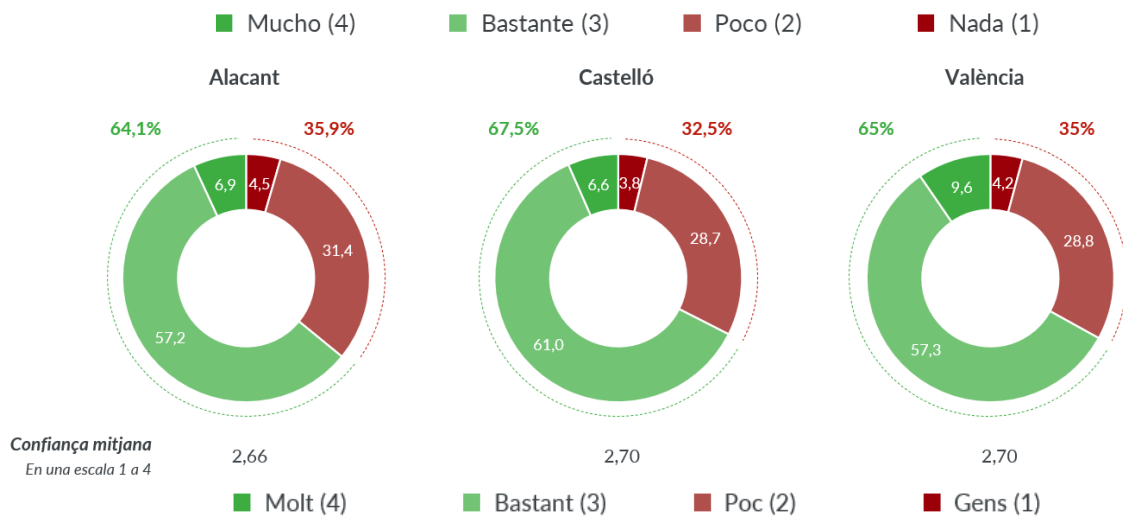
que diuen confiar poc en internet, la proporció de dones és superior a la d'homes (un 30,9% enfront del 28,1% de les dones). Tot l'anteriorment exposat queda reflectit en els nivells mitjans de confiança que presenten tots dos sexes. Considerant una escala de l'1 al 4, en la qual el 4 representaria el màxim nivell de confiança i l'1 el mínim nivell de confiança, les dones se situen en una puntuació de 2,69 i els homes del 2,75, sent la diferència de 6 centèsimes estadísticament significativa.

5.1.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

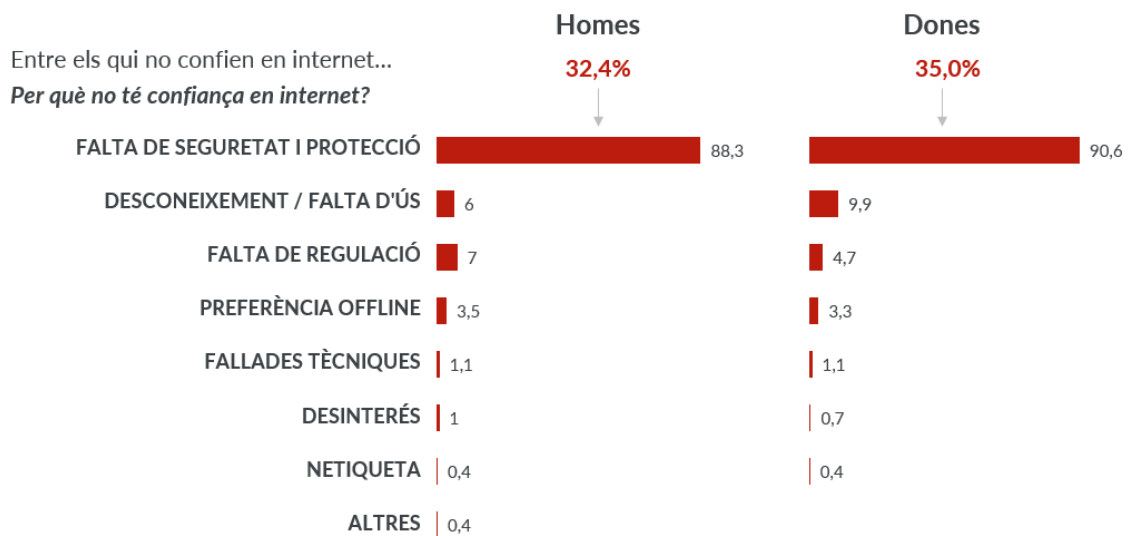
Quant a les desigualtats provincials entre homes, es pot constatar com **les diferències no presenten un caràcter especialment significatiu**. En termes generals, són els homes valencians els que declaren majors nivells de confiança amb un percentatge del 68,9%, enfront del 66,5% dels homes castellonencs, i el 66,1% dels homes alacantins. En qualsevol cas, sí que caldria destacar la rellevància de la diferència de 3,7 punts percentuals que existeix entre homes alacantins i valencians que diuen confiar molt en internet (sent major el percentatge d'homes alacantins que declaren un alt grau de confiança), i la diferència de 6,4 punts percentuals entre homes alacantins i valencians que diuen confiar bastant en internet (sent major el percentatge d'homes valencians). Per part seua, els castellonencs se situen a mig camí entre valencians i alacantins, no sent significatives les diferències que estableixen amb els de les altres dues províncies. En aquest sentit, els nivells de desconfiança són superiors entre els homes alacantins, amb un percentatge del 33,9%, enfront del 33,5% dels castellonencs, i el 31,1% dels valencians. Les distribucions en les categories referents a aquells que diuen confiar poc o res en internet són bastant similars entre les tres províncies, a excepció del percentatge d'homes valencians que declaren confiar poc en internet, que és lleugerament inferior al de les altres dues províncies. Tot això ens porta a unes **mitjanes de confiança en internet quasi idèntiques entre les tres províncies**, situant-se les puntuacions entre 2,75 i 2,76 (considerant el 4 com el nivell màxim de confiança i l'1 com el nivell mínim).

5.1.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

En el cas de les dones, **les diferències interprovincials continuen sent mínimes, i en cap cas estadísticament significatives**. S'observa com els percentatges generals de confiança se situen entre el 64% i el 67,5%, mentre que els nivells de desconfiança se situen entre el 32,5% i el 35,9%. Tot això desemboca en unes mitjanes en els nivells de confiança entre el 2,66 i el 2,70 (considerant el 4 com el nivell màxim de confiança i l'1 com el nivell mínim).

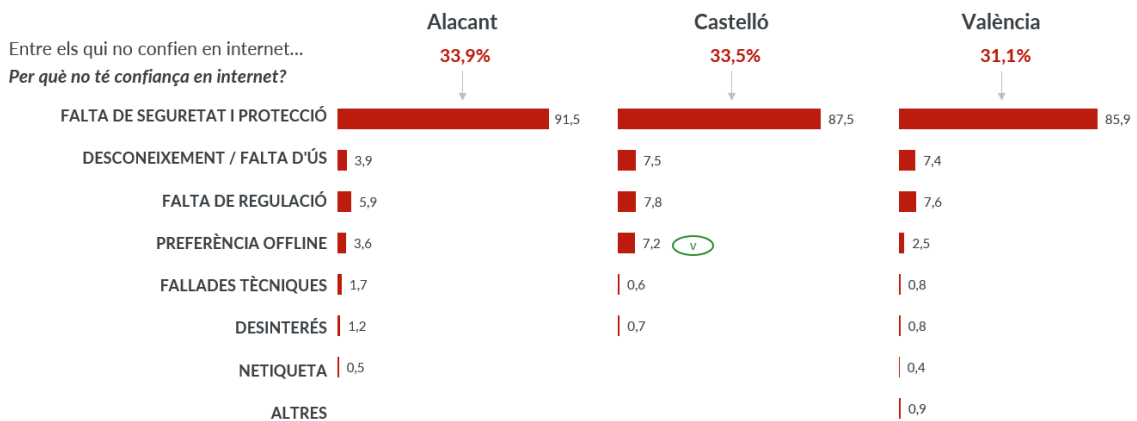
5.2 MOTIUS PER A la NO CONFIANÇA

Referent a **els motius que generen desconfiança en internet** entre tots dos gèneres, en termes generals, són **bastant similars**. Destaca com a principal motiu la falta de seguretat i protecció, argüida en major proporció per dones que per homes, encara que les diferències siguen mínimes (un 90,6% de dones enfront d'un 88,3% d'homes). També

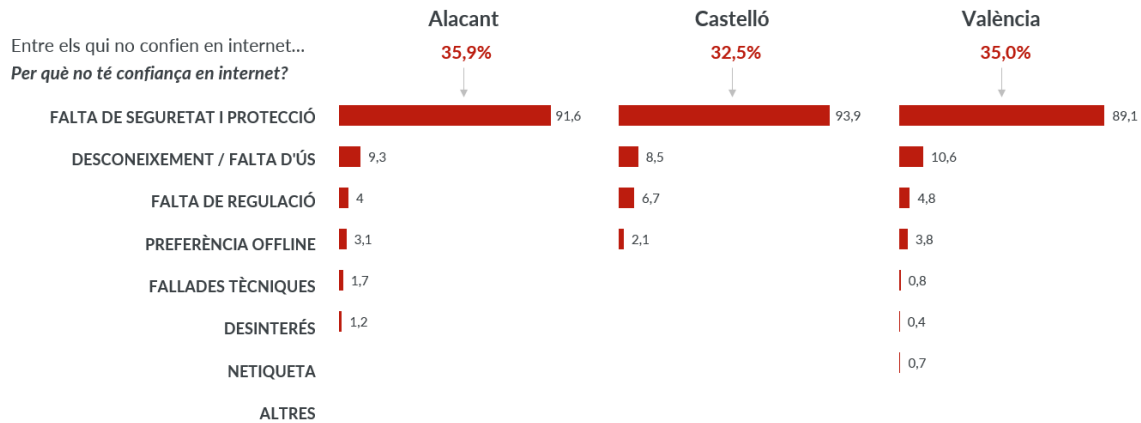
una major proporció de dones presenta el desconeixement o falta d'ús com a motiu per a la desconfiança, sent el segon motiu en importància per a elles, i el tercer per als homes. Resulta cridaner el fet que una major proporció d'homes considere la falta de regulació com a motiu per a la desconfiança, establint-se una diferència entre ells i les dones de més de 2 punts percentuals. Finalment, caldria destacar el baix percentatge tant d'homes com de dones que plantegen el desinterès com a motiu que genera desconfiança, mostra de la profunda penetració de les TIC en la nostra societat.

5.2.1 Diferències interprovincials entre homes de la Comunitat Valenciana

Quant a les **diferències provincials** entre homes referent als motius que generen desconfiança en internet, aquestes **són mínimes**. Malgrat tot, es pot observar com són els alacantins els que argüeixen la falta de seguretat i protecció en major proporció, i els castellonencs el desconeixement i la falta d'ús. Així mateix, destaca la diferència pròxima als dos punts que s'estableix entre els homes alacantins i els de la resta de la Comunitat Valenciana, referent a la falta de regulació com a motiu per a la desconfiança, sent els alacantins els que menor importància concedeixen a semblant qüestió. Finalment, l'única **diferència que es pot considerar com estadísticament significativa** és la que s'estableix entre homes castellonencs i valencians referent a la preferència dels canals offline com a motiu per a la desconfiança (mentre que un 7,2% dels castellonencs ho considera un motiu de pes, únicament un 2,5% dels valencians li atribueix importància).

5.2.2 Diferències interprovincials entre dones de la Comunitat Valenciana

En el que concerneix els motius que argüeixen les dones a l'hora d'explicar la seua desconfiança cap a internet, **les diferències interprovincials són escasses i en cap cas estadísticament significatives**. Es pot observar com són les dones castellonenques les que més importància concedeixen a la falta de seguretat i protecció, mentre que les valencianes són les que menor importància li atribueixen. Referent al desconeixement i la falta d'ús, les dones valencianes són les que més importància li atorguen. Destaca la major proporció de dones castellonenques que atribueixen part de la seua desconfiança a la falta de regulació, establint-se diferències de quasi 3 punts amb les dones alacantines, i de quasi 2 punts amb les dones valencianes.

5.3 CONCLUSIONS SOBRE LA CONFIANÇA EN INTERNET

Finalment, i **en relació als nivells de confiança en internet entre homes i dones, no poden apreciar-se diferències d'una especial rellevància**. Únicament referent al rang que recull aquelles persones que declaren confiar molt en internet, els homes presenten un percentatge (12,2%) significativament més elevat que el de les dones (7,7%). Tot això queda reflectit en una mitjana de confiança (mesura en una escala de l'1 al 4, en la qual el 4 representaria el màxim nivell de confiança i l'1 el mínim nivell de confiança) de 2,75 per als homes i de 2,69 per a les dones.

Referent a les diferències interprovincials, **els valencians i les valencianes són els/les que majors nivells de confiança presenten**.

Finalment, la importància concedida als diferents motius plantejats per homes i dones a l'hora de justificar la seua **desconfiança en internet és bastant similar**, i per tant, no poden establir-se diferències d'una clara rellevància. Destaca la **falta de seguretat i protecció com a principal motiu** argüït entre tots dos gèneres. Tampoc quant a la distribució interprovincial existeixen diferències de major importància a l'hora de justificar la desconfiança en internet.

6. Conclusions generals

Després de l'anàlisi del conjunt de dades presentades i descrites, podem constatar com **la bretxa digital constitueix una realitat palpable en la Comunitat Valenciana**, malgrat que en molts casos els discursos socials que tendeixen a plantejar-se sobre la mateixa no la reconeguen com un fenomen social de gran rellevància (semblant xoc entre discursos i realitat queda perfectament descrit en l'informe qualitatiu de 2021). Els resultats d'aquest estudi ens permeten afirmar que **la immersió digital dels homes resulta més profunda i completa que la de les dones**. En totes les dimensions, són ells els que lideren la major part d'indicadors, i obtenen percentatges significativament més elevats. Tot això no impedeix que, referent a unes certes competències, siguen elles les que presenten majors nivells de capacitació o d'autoconfiança. No obstant això, pot fer-se una lectura en termes de subalteritat en relació a tals competències, ja que, en molts

En molts casos les dones perceben la integració de les TIC en les seues vides com un mecanisme més a l'hora d'afrontar el “multitasking” o doble jornada

casos, **la major capacitació de les dones suposa la manifestació d'una desigualtat de gènere en el pla digital**. En aquest sentit, caldria destacar com en molts casos les dones perceben la integració de les TIC en les seues vides com un mecanisme més a l'hora d'afrontar el “multitasking” o doble jornada que es veuen forçades a desenvolupar tant en l'àmbit productiu com reproductiu, tal com es descriu en l'informe

qualitatiu de 2021. I més enllà de la interpretació que puga fer-se sobre aquest tema, els nivells d'aprofitament mostren com fins i tot en aquelles àrees en les quals la distribució dels percentatges competencials resulta una miqueta més equilibrada i les dones obtenen millors resultats per a alguns indicadors, els homes presenten una capacitació més transversal i completa.

El primer punt que evidencia l'existència de la bretxa digital de gènere, és **la major proporció de dones no avaluables** (per no haver fet ús d'internet al llarg dels últims tres mesos) que s'observa en el conjunt d'àrees i indicadors. Això significa que s'estableix una desigualtat de partida entre homes i dones, i que la immersió digital de les últimes es troba en un punt de desenvolupament inferior al dels homes.

D'altra banda, pot observar-se com **els homes gaudeixen d'un major accés a dispositius electrònics**, i especialment, a telèfons intel·ligents i ordinadors. En aquest sentit, les possibilitats de les dones en el mercat laboral queden limitades per la menor capacitat de comptar amb les eines adequades a l'hora d'executar tasques d'una certa complexitat. Així mateix, **els homes tendeixen a puntuar més alt en aquells indicadors vinculats a tasques informàtiques de major complexitat i qualificació**, la qual cosa pot

suposar majors possibilitats d'aconseguir una situació socioeconòmica i laboral favorable, en detriment de les dones. Conseqüentment, la rellevància de les diferències entre homes i dones sembla accentuar-se quan analitzem tasques informàtiques i/o digitals més tècniques i de tall professional, i a reduir-se quan es tracta de qüestions més lúdiques i vinculades a l'oci. Així, són les dones les que obtenen majors puntuacions en qüestions relacionades amb la comunicació i les xarxes socials, fenomen al qual també es fa referència en l'informe de 2021.

Una altra qüestió a destacar, i que guarda estreta relació amb la major capacitat per part de les dones en relació a les xarxes socials, seria la referent a la seguretat. Malgrat que els homes presenten taxes de capacitat més elevades que les dones, crida l'atenció com **les dones saben configurar millor els nivells de privacitat de les seues xarxes socials**, fet que es podria vincular a la seua relació amb les mateixes i lo exposades que es poden arribar a sentir en compartir contingut a través d'aquestes vies.

Són els homes els que acaben copant altres tasques que presenten una major responsabilitat i estatus.

En aquest sentit, també caldria ressenyar com tendencialment les dones presenten menors cotes de confiança en internet.

D'altra banda, **les dones han obtingut puntuacions més elevades en alguns indicadors que mostren que continuen sent relegades, en major mesura, a tasques**

de reproducció i cures, com pot ser el contacte amb el professorat o l'àmbit de l'atenció sanitària, mentre que són **els homes els que acaben copant altres tasques que presenten una major responsabilitat i estatus** com poden ser les relacions amb les administracions públiques, reflectint així una menor participació de les dones en els assumptes públics, o com a mínim, en la seua relació amb l'Administració, tal com ocorre a nivell estatal com a mostra l'informe de bretxa digital de gènere de 2022 realitzat pel Ministeri d'Assumptes Econòmics i Transformació Digital. En aquest sentit es pot afirmar que aquesta característica no és exclusiva de l'àmbit valencià, sinó que reproduceix una tendència més àmplia que es pot observar més enllà dels límits d'aquesta comunitat.

També caldria destacar com, entre aquelles persones que declaren no haver fet ús d'internet durant els últims tres mesos, els motius al·legats per les **dones a l'hora de justificar semblant situació tendeixen a presentar un caràcter més objectiu i material** (dificultats d'accés, falta de servei, etc.), mentre que les **justificacions dels homes estan més relacionades amb qüestions subjectives** (desinterès, rebuig, etc.).

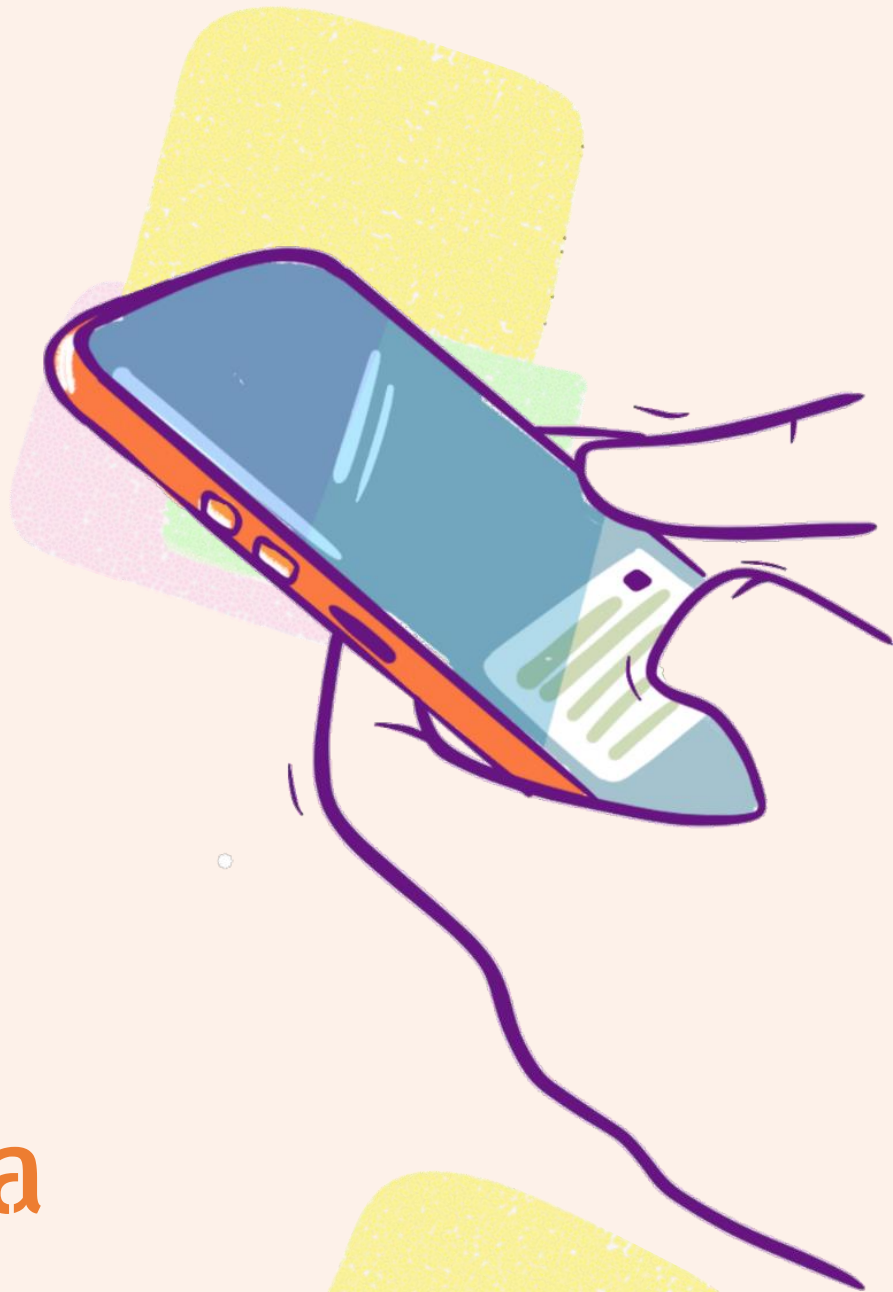
Sembla ressenyable destacar que, en realitzar **una anàlisi interprovincial**, en el cas dels homes **són els castellonencs els que generalment obtenen unes puntuacions més baixes**, mentre que en el cas de les **dones** aquest fet es reverteix obtenint les **puntuacions més altes a la província de Castelló**. No existeixen a priori raons que ho

expliquen mitjançant aquest estudi, per la qual cosa podria ser un punt en el qual aprofundir en futures anàlisis de la qüestió.

Finalment, cal esmentar que es podria obtindre un coneixement més profund i precís sobre la incidència i el funcionament d'aquesta bretxa digital de gènere, **complementant aquestes dades amb altres variables i indicadors** com poden ser l'edat, el nivell d'ingressos o el nivell d'estudis entre altres, per a així conèixer com afecten i quines diferències s'observen entre homes i dones en funció d'aquestes variables. Semblant necessitat d'ampliació analítica queda també reflectida en l'informe qualitatiu de 2021, on, una part de les persones participants en els grups de discussió va insistir en la necessitat de considerar la convergència de la variable de gènere amb altres com la generacional o la socioeconòmica.

En conclusió, la bretxa digital de gènere queda representada en el conjunt de dimensions, i resulta necessari reflexionar sobre com **les diferents àrees han d'entendre's de manera conjunta i interrelacionada**. Per exemple, no es pot abordar el menor ús i freqüència d'ús de les dones sense contemplar la seua menor capacitat d'accés a dispositius. De la mateixa forma, els menors nivells d'autoconfiança i capacitat que presenten les dones han d'entendre's en relació a la menor freqüència d'ús que exerceixen.

Informe
Técnico 2022
Macroencuesta
telefónica a
personas entre
16 y 85 años

La brecha digital de género en la Comunidad Valenciana:

Descripción y análisis de datos.

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Innovació,
Universitats, Ciència
i Societat Digital

OBSERVATORI
DE BRETXA
DIGITAL

CÀTEDRA
DE BRETXA DIGITAL
DE GÈNERE

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA

TITULO DE LA PUBLICACIÓN

La brecha digital de género en la Comunidad Valenciana: Descripción y análisis de datos.

EDITA

Càtedra de Brecha Digital i de Gènere – UV-GVA

AUTORIA

Carlos Pérez Martí

Guillermo Pascual Inat Trigueros

Oscar García Sauret

Pablo Segura Chaves

EQUIPO DE TRABAJO

Anabel Forte Deltell

Directora de la Càtedra de Brecha Digital de Gènere y Profesora Titular de la Universitat de València.

Maria Roser Benavent Garcia

Profesora Titular de la Universitat de València

Carmen Botella Mascarell

Profesora Titular de la Universitat de València

Esther de Ves Cuenca

Profesora Titular de la Universitat de València

Silvia Rueda Pascual

Profesora Titular de la Universitat de València

Emilia López Iñesta

Profesora Contratada Doctora de la Universitat de València

Sandra Roger Varea

Personal Investigador de la Universitat de València

Lorena Rosaleny Peralvo

Personal Investigador de la Universitat de València

Inés Soler Julve

Técnica de igualdad en la Unitat d'Igualtat de la Universitat de València

Mariam Tórtola Baixauli

Profesora Titular de la Universitat de València

Joaquín Pérez Soler

Profesor Ayudante Doctor de la Universitat de València

FECHA DE LA PUBLICACIÓN

30/03/2023

ISBN

978-84-09-49769-0

DOI

10.7203/10550.85947 <http://doi.org/10.7203/10550.85947>

Índice

Introducción general: la brecha digital de género	3
1. BRECHA EN EL ACCESO	6
1.1 Acceso a dispositivos	6
1.2 Acceso a conexión	9
1.3 Conclusiones sobre la brecha en el acceso	12
2. BRECHA EN EL USO Y MOTIVACIONES PARA EL NO USO DE INTERNET	14
2.1 Uso de internet	14
2.2 Motivaciones para el no uso de internet	17
2.3 Conclusiones sobre la brecha en el uso	20
3. BRECHA COMPETENCIAL	21
3.1 Áreas competenciales	21
3.2 Competencias digitales	30
3.3 Escenarios de uso	32
3.4 Conclusiones sobre la brecha competencial	36
4. AUTOPERCEPCIÓN DE FACILIDAD	40
4.1 Facilidad media entre quienes lo han hecho	40
4.2 Facilidad media entre quienes no lo han hecho	42
4.3 Autopercepción en información y alfabetización de datos	45
4.4 Autopercepción en comunicación y colaboración	46
4.5 Autopercepción en creación de contenido digital	46
4.6 Autopercepción en seguridad	47
4.7 Autopercepción en área resolución de problemas	48
4.8 Conclusiones sobre la brecha en las autopercepciones de facilidad	49
5. CONFIANZA EN INTERNET	50
5.1 Niveles de confianza en internet	50
5.2 Motivos para la no confianza	52
5.3 Conclusiones sobre la confianza en internet	54
6. CONCLUSIONES GENERALES	56

INTRODUCCIÓN GENERAL: LA BRECHA DIGITAL DE GÉNERO

Las sociedades avanzadas se encuentran en un estado de **elevada tecnificación y dependencia de las conexiones digitales**. En este contexto, la revolución tecnológica está conduciendo a la emergencia de un nuevo tipo de sociedades con rasgos y características diferentes a las sociedades industriales clásicas, en las cuales surge una **nueva problemática de desigualdad, reconversión laboral y tendencias de exclusión social**, que exigen una adecuación de los conceptos y los modelos interpretativos tradicionales a las nuevas realidades. Tal y como se expone en el informe *La brecha digital de género, ¿una cuestión inexistente, intangible, ignorada o no asumida?* de 2021, la población cada vez percibe más la “relación con las TIC como una relación inevitable”, debido a la amplia integración de las mismas en nuestro día a día, y a lo imprescindible de su acceso y uso a la hora de plantear las relaciones sociales en

A pesar de su importancia, no todas las personas tienen las mismas posibilidades y capacidades para el uso y acceso a las TIC.

diferentes planos como podrían ser el familiar o el laboral.

El desarrollo tecnológico ha cambiado la manera de aprender, de acceder al mercado laboral, de consumir, de informarse, e incluso la manera de

establecer relaciones sociales. **Disponer de acceso a la esfera digital representa una necesidad indispensable para la vida cotidiana en las sociedades avanzadas** y, sobre todo, genera diferencias notables entre aquellas personas que tienen capacidad y quienes no. A pesar de su importancia, **no todas las personas tienen las mismas posibilidades y capacidades para el uso y acceso a las TIC**. En el caso de las mujeres se observa cómo, en la sociedad de la información, se reproducen desigualdades digitales que las sitúan en un plano de desventaja. La adquisición de capacidades digitales supone, por eso, un elemento indispensable tanto para el desarrollo en el ámbito laboral como para la plena inclusión en los ámbitos personal y social. Al contrario, la ausencia de vías de acceso o conocimiento acerca de la tecnología conduce a la aparición de elementos que suponen una ruptura en la construcción de una sociedad marcada por la igualdad de oportunidades.

Este proceso de diferenciación ha sido conceptualizado como **Brecha Digital**, siendo, ahora mismo, una de las principales causas de aceleración de la desigualdad y de ampliación de las diferencias sociales, y a su vez, esta desigualdad de oportunidades tecnológicas en la era de la información conforma una **Brecha Digital de Género**, marcada por su especificidad, y que quedaría definida por el INE como, “**la diferencia del porcentaje de hombres y el porcentaje de mujeres en el uso de indicadores TIC**”

(uso de Internet en los últimos tres meses, uso frecuente de Internet, compras por Internet) expresada en puntos porcentuales”. En el caso del presente informe, la información relativa a las desigualdades porcentuales entre hombres y mujeres se ha ampliado a otras dimensiones más allá del uso, tal y como veremos más adelante.

Para hacer frente a esta situación, en 2020 surge la **Cátedra de Brecha Digital de Género GVA-UV** a partir de un Convenio de la Generalitat Valenciana con la Universitat de Valencia. Esta Cátedra forma parte de la red de cátedras, cinco en total, que se creó en 2020 dentro de las acciones previstas por el Observatorio de Brecha Digital. Cada una de ellas está asociada a una universidad pública valenciana distinta, encargándose cada una de ellas de analizar la brecha digital desde diferentes perspectivas. Así pues, al igual que con las demás perspectivas, **acercarse a la problemática de la brecha digital de género se vuelve fundamental**, en sociedades como las de la Comunitat Valenciana, como una **herramienta para el conocimiento y la proposición de políticas que ayuden a generar una mayor igualdad y equidad en el uso y acceso de las tecnologías entre hombres y mujeres**.

El Observatorio de Brecha Digital, a través de la Dirección General para la Lucha Contra la Brecha Digital, ha solicitado un análisis y estudio del fenómeno en la Comunitat Valenciana para definir el estado de la situación, detectar fortalezas y debilidades en el contexto actual y poder realizar una evaluación inicial y continua del estado de implantación de la sociedad digital en la ciudadanía, facilitando la toma de decisiones en esta materia. En este sentido, podríamos decir que, “para luchar eficazmente contra la brecha digital, resulta indispensable medirla”.

Para responder a esta necesidad, se ha llevado a cabo un **amplio estudio mediante encuestas** que permiten conocer la situación en la cual se encuentra la Comunitat Valenciana y encontrar los elementos que puedan evidenciar la presencia de una posible brecha digital. A lo largo de las siguientes páginas se presentan los resultados obtenidos en el estudio realizado mediante 4.018 encuestas telefónicas a población residente en la Comunitat Valenciana de 16 a 85 años, a lo largo del mes de noviembre de 2021.

Esta investigación tiene por objeto **obtener información de los hogares valencianos en cuanto al proceso de implantación de las nuevas TECNOLOGÍAS DE LA INFORMACIÓN Y DE LAS COMUNICACIONES (TIC)**, encontrar información útil de otros indicadores relacionados con el uso de servicios de empresas y con la Administración Pública, y llevar a cabo un análisis y diagnóstico de la brecha digital en la Comunitat Valenciana, a nivel autonómico y provincial.

A partir de las variables recogidas en el cuestionario, se han desarrollado **indicadores para la evaluación de la situación de la brecha digital** en la Comunitat Valenciana.

Estos indicadores se han agrupado en cinco dimensiones:

Dimensión 1: **Acceso**.

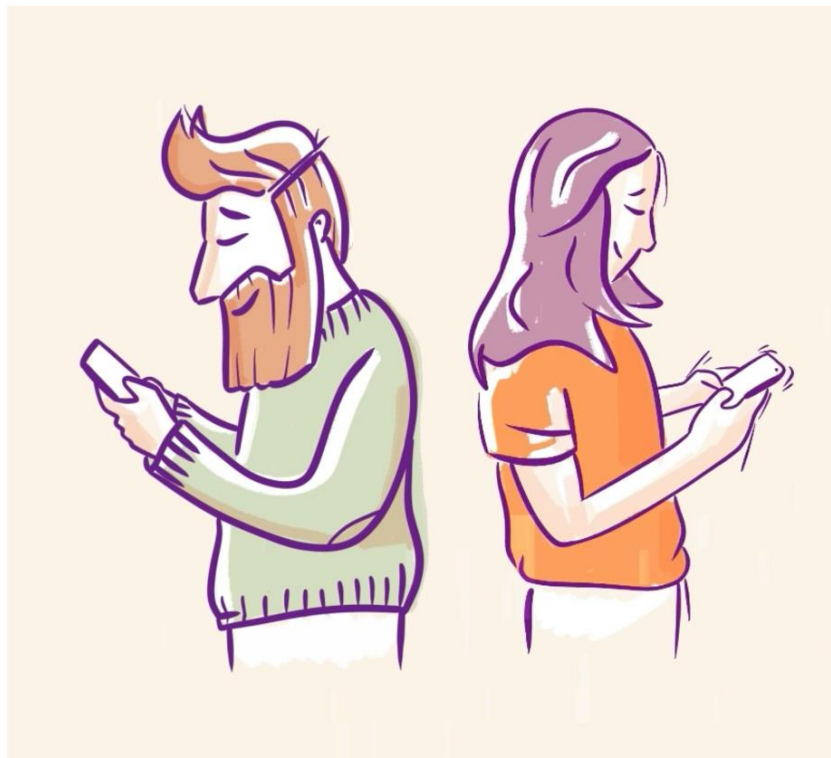
Dimensión 2: **Uso.**

Dimensión 3: **Competencias.**

Dimensión 4: **Autopercepción de facilidad.**

Dimensión 5: **Confianza.**

Estas dimensiones responden a la evolución histórica que ha ido experimentando la conceptualización de la brecha digital de género como fenómeno social. Tal y como se describe en el informe *La brecha digital de género, ¿una cuestión inexistente, intangible, ignorada o no asumida?* (2021), semejante evolución histórica se inicia con un **primer estadio** marcado por las desigualdades de acceso y que coincide con los primeros pasos de la implementación tecnológica durante los años 90. A continuación, se describe un **segundo estadio** de evolución caracterizado por las diferencias marcadas por el género en cuanto a los usos, y las competencias y habilidades a la hora de emplear las TIC. Finalmente, podría identificarse un **tercer momento histórico** en el que se atribuye especial relevancia al mayor o menor grado de inclusión social derivado del uso de las TIC.

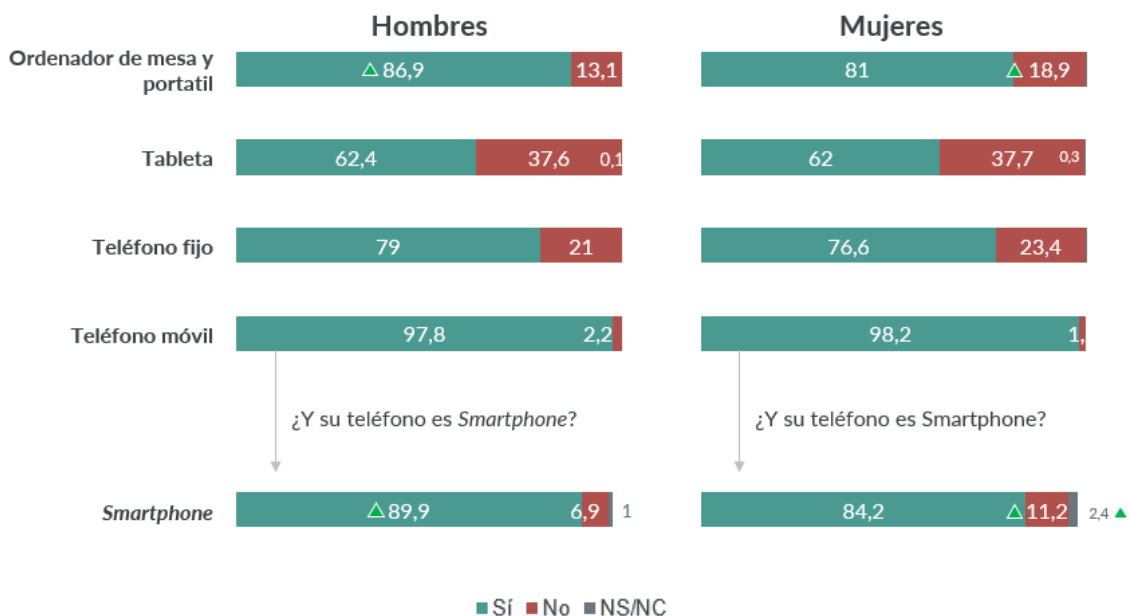
1. Brecha en el acceso

En las sociedades modernas **el acceso a dispositivos electrónicos se vuelve prácticamente imprescindible** a la hora de relacionarse con el mercado laboral, con la administración y a través de las redes sociales. A pesar de esta necesidad, no todas las personas tienen las mismas posibilidades de acceso a ordenadores, tabletas y teléfonos fijos o móviles. **Estas desigualdades de acceso que se dan entre los hombres y mujeres de la Comunitat Valenciana, conforman una brecha digital de género.**

Además del **acceso a dispositivos**, también es importante analizar los desequilibrios entre hombres y mujeres en relación al **acceso a internet**. Actualmente, no solo es importante la tenencia de dispositivos, sino que resulta imprescindible poder conectar estos dispositivos a la red. En el presente apartado se mide la proporción de mujeres y de hombres que poseen algún tipo de conexión. El objetivo es conocer en qué aspectos se fundamenta la brecha digital de género, así como cuáles son las principales diferencias entre las distintas provincias de la Comunitat Valenciana.

1.1 ACCESO A DISPOSITIVOS

¿Dispone en su vivienda de los siguientes dispositivos?

En lo que concierne a la dimensión 1 (acceso a dispositivos), tendencialmente son los **hombres los que presentan mejores resultados en la práctica totalidad de indicadores** analizados. En primer lugar, la diferencia de mayor significatividad se da al respecto de la **distribución de ordenadores** de mesa o portátiles. Mientras que un 86,9% de hombres afirma tener un ordenador, la disposición entre las mujeres es de un 81%, es decir, 5,9 puntos porcentuales inferior. Por otra parte, contrastan los resultados que

arrojan los indicadores al respecto de la **tenencia de teléfono móvil**, y el hecho de que estos dispositivos sean o no smartphones. Mientras que son las mujeres las que

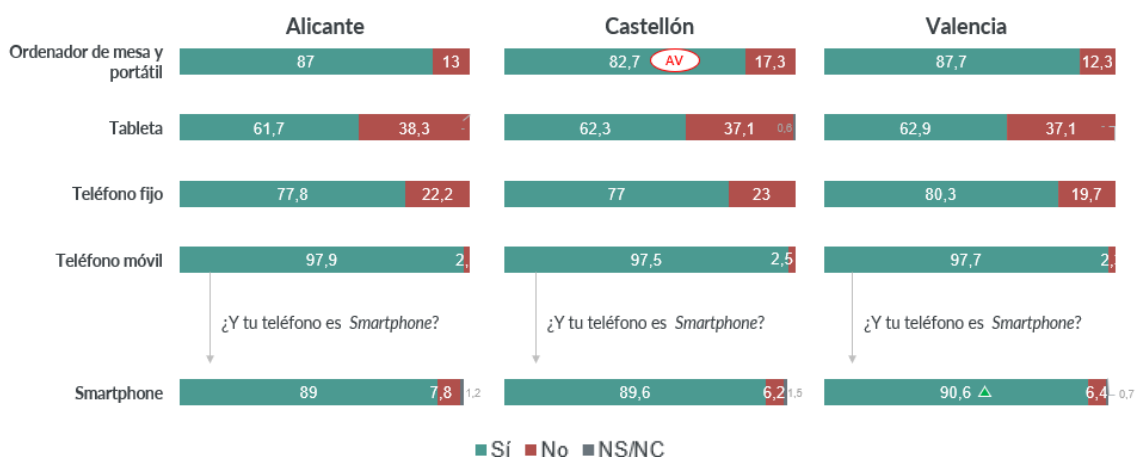
Los hombres presentan un mayor acceso a dispositivos inteligentes, que por sus características, ofrecen mayores posibilidades de comunicación, interacción y acceso a la información.

presentan un mayor acceso a teléfonos móviles en general (con unas 4 décimas de diferencia), los hombres declaran en mayor proporción poseer un teléfono inteligente (con una diferencia de unos 5,7 puntos porcentuales, considerándose esta como estadísticamente significativa). En esta línea, podemos observar como una mayor proporción de mujeres no es capaz de responder a la pregunta de si su móvil es un

smartphone o no lo es (un 2,4% frente al 1% de los hombres). Es decir, pese a que en términos de acceso a dispositivos móviles los resultados de hombres y mujeres no distan demasiado (incluso, son favorables a las mujeres), tendencialmente los hombres presentan un mayor acceso a dispositivos inteligentes, que por sus características, ofrecen mayores posibilidades de comunicación, interacción y acceso a la información. Aunque de menor calado, también se observan diferencias en el **acceso al teléfono fijo**. Según los datos obtenidos, la disposición entre las mujeres es de un 76,6%, frente al 79% de los varones, situándose la diferencia entre ambos géneros en los 2,4 puntos porcentuales. En el caso de las tabletas, no existen apenas diferencias entre mujeres y hombres.

1.1.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

¿Dispone en su vivienda de los siguientes dispositivos?

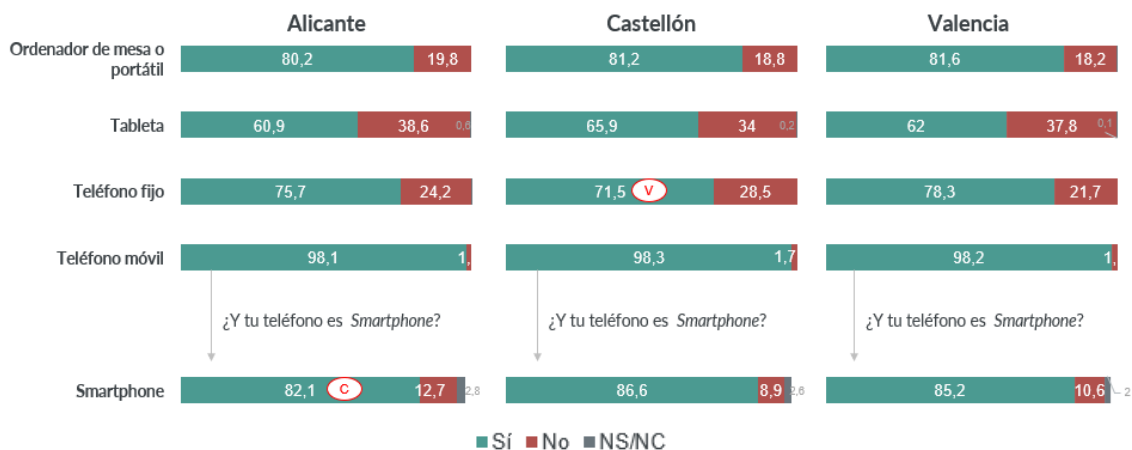

En relación a las diferencias interprovinciales de acceso a dispositivos entre hombres de la Comunitat Valenciana, en términos generales, **son los valencianos los que presentan**

mejores resultados. Pese a todo, las diferencias tienden a no ser excesivas, y únicamente en el caso de la **tenencia de ordenadores** de sobremesa o portátiles, se puede observar cómo los castellonenses presentan unos resultados cuya inferioridad respecto al resto de provincias es estadísticamente significativa (entre 4 y 5 puntos porcentuales de diferencia con alicantinos y valencianos). Pese a no presentar ninguna significatividad estadística, también cabría destacar las diferencias al respecto de la **disposición de teléfono fijo**. En este caso, siguen siendo los hombres valencianos los que presentan un mayor porcentaje de acceso (un 80,3%, frente al 77,8% de alicantinos y el 77% de castellonenses). Los resultados al respecto del **acceso a teléfonos móviles y tabletas** son prácticamente idénticos, aunque sí que resulta reseñable el mayor porcentaje de valencianos que posee un smartphone.

1.1.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

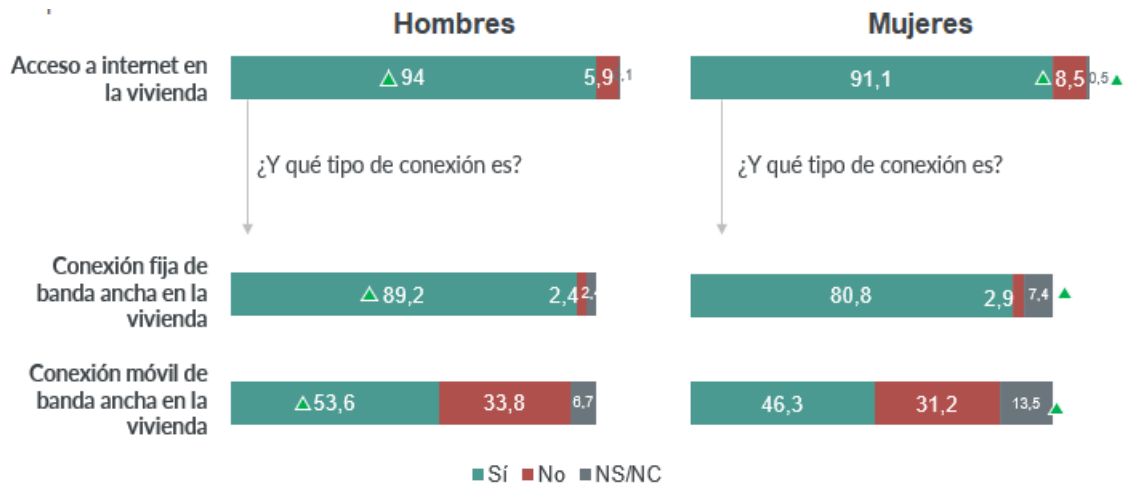
¿Dispone en su vivienda de los siguientes dispositivos?

Acerca de la distribución de acceso a dispositivos entre las mujeres de la Comunitat Valenciana, se puede observar cómo se establecen diferencias de una mayor significatividad estadística de las que se establecen entre los hombres, tendencialmente, en favor de las mujeres de Castellón. En primer lugar, el **acceso a teléfonos fijos** es significativamente desigual entre las diferentes provincias. Las mujeres valencianas declaran en mayor proporción la posesión de este tipo de dispositivo, con un porcentaje del 78,3%, frente al 75,7% de alicantinas y el 71,5% de castellonenses, constituyéndose la diferencia entre valencianas y castellonenses de 6,8 puntos porcentuales en estadísticamente significativa. Pese a que el **acceso a teléfonos móviles** es prácticamente idéntico entre las tres provincias, las mujeres castellonenses declaran en mayor proporción poseer un smartphone, siendo la diferencia con las mujeres alicantinas estadísticamente significativa (unos 4,5 puntos porcentuales). También en el **acceso a tabletas** son las mujeres castellonenses las que presentan un mayor porcentaje (65,9%), situándose la diferencia con las mujeres alicantinas en 5 puntos porcentuales,

y con las mujeres valencianas en 3,9 puntos porcentuales. Finalmente, no existen diferencias remarcables al respecto del **acceso a las diferentes modalidades de ordenador**, que se sitúa en cotas bastante elevadas de entre el 80% y el 82%.

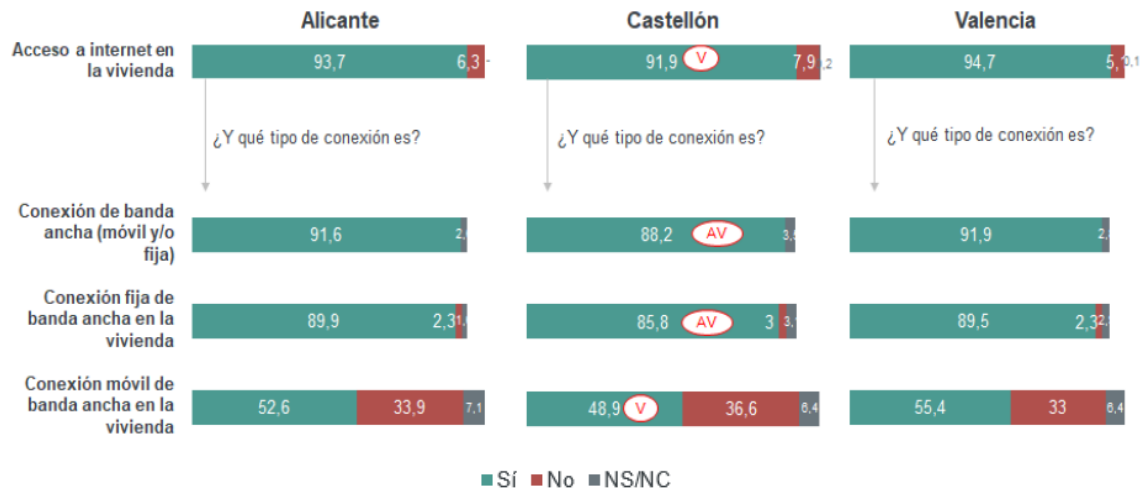
1.2 ACCESO A CONEXIÓN

En relación a los datos obtenidos sobre el **acceso a conexión en los hogares** de la Comunitat Valenciana, se pueden observar **importantes diferencias entre hombres y mujeres**. A pesar de que la conexión a internet en las viviendas supera el 90% para ambos géneros, en el caso de los hombres el porcentaje es superior, situándose en un 94% frente al 91,1% de las mujeres. De esta forma, la diferencia ronda los 3 puntos porcentuales.

En lo que respecta a los **tipos de conexión a internet** (fija o móvil), los hombres siguen presentando un mayor acceso a ambas modalidades de conexión. Según los datos, el porcentaje de mujeres con **conexión fija** de banda ancha es de un 80,8%, que, aunque supone un porcentaje importante, sigue estando 8,4 puntos porcentuales por debajo del porcentaje de acceso de los hombres, que se sitúa en un 89,2%. En el caso de la **conexión móvil** de banda ancha la diferencia en favor de los hombres se sitúa en los 7,3 puntos porcentuales, con porcentajes del 53,6% para los hombres y del 46,3 % para las mujeres. También cabría destacar la significatividad de las **diferencias que existen entre mujeres y hombres a la hora de conocer el tipo de conexión con la que se cuenta en el hogar**. Mientras que el desconocimiento entre las mujeres alcanza el 13% entre aquellas que cuentan con banda móvil, y el 7,4% entre las que cuentan con banda fija, entre los hombres se sitúa en el 6,7% en el caso de los que cuentan con banda móvil, y el 2,4% en el caso de los que cuentan con banda fija.

1.2.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

A partir de los datos, nuevamente se observa cómo **los hombres de la provincia de Castellón presentan porcentajes más bajos** que los de Alicante y Valencia en el acceso a internet, así como en el acceso a los diferentes tipos de conexión.

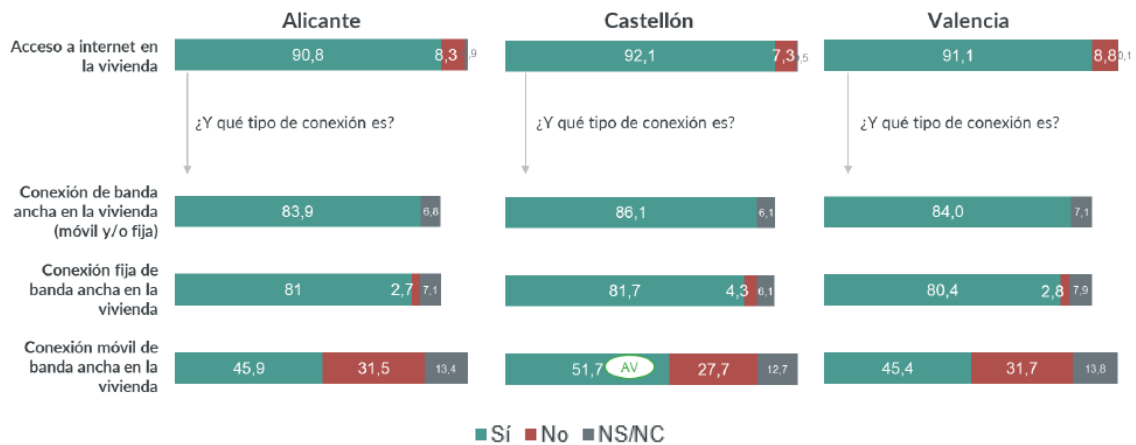
Mientras que en Alicante y Valencia un 93,7% y un 94,7% de los hombres respectivamente, tienen **acceso a internet en sus hogares**, en el caso de Castellón el acceso entre los hombres no alcanza el 92%. La diferencia entre castellanenses y valencianos, por tanto, se situaría en los 2,8 puntos porcentuales, constituyéndose en estadísticamente significativa.

Estas diferencias persisten en el **acceso a banda ancha**. Tanto alicantinos como valencianos superan el 90%, con un porcentaje de acceso del 91,6% y del 91,9% respectivamente. Por su parte, los castellanenses presentan un porcentaje del 88,2%, situándose la diferencia en los 3,4 puntos porcentuales con alicantinos, y en los 3,7 puntos porcentuales con valencianos.

Cuando se analiza el **acceso a conexión fija**, los hombres de Castellón, con un 85,8%, vuelven a estar por debajo de los varones alicantinos (89,9%) y valencianos (89,5%), lo que supone una diferencia de 4,1 porcentuales en el primer caso y de 3,7 puntos porcentuales en el segundo.

Nuevamente comprobamos esta tendencia cuando comparamos los datos acerca de la disposición de **banda ancha móvil** en cada una de las provincias de la Comunitat Valenciana. Se aprecia como la diferencia entre castellanenses (48,9%) y valencianos (55,4%), se sitúa en los 6,5 puntos porcentuales, presentando una importante significatividad estadística.

1.2.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

A diferencia de los datos obtenidos en los **niveles de acceso a conexión** entre los hombres de la Comunitat Valenciana, en el caso de las mujeres no se encuentran diferencias significativas entre las diferentes provincias. En este caso, **los datos de las mujeres castellonenses tienden a ser ligeramente superiores** en todos los indicadores, contrariamente a lo que ocurre si consideramos los datos del colectivo masculino, entre los que se puede observar una marcada desventaja de los castellonenses al respecto de la mayor parte de cuestiones.

En primer lugar, se puede afirmar que las tasas provinciales de **acceso a internet** son bastante similares, situándose todas entre el 90% y el 92% aproximadamente, y no siendo posible establecer diferencias significativas.

En cuanto el **acceso a conexión de banda ancha**, nos encontramos de nuevo con que Castellón presenta cifras más elevadas que el resto de provincias, tanto en el acceso a conexión en general, como en el acceso a los diferentes tipos de conexión. Las castellonenses aventajan aproximadamente en dos puntos porcentuales tanto a alicantinas como a valencianas.

En el caso de la **conexión fija de banda ancha**, las diferencias vuelven a ser mínimas, situándose la tasa de mujeres castellonenses en el 81,7%, con una diferencia de 7 décimas respecto a las mujeres alicantinas (81%), y de 1,3 puntos porcentuales en el caso de las mujeres valencianas (80,4%).

Finalmente, la única diferencia que presenta cierta significatividad es la que se da en el indicador relativo al **acceso a conexión móvil de banda ancha**. Mientras que en Alicante y Valencia se observan valores similares (del 45,9%, y del 45,4% respectivamente), en el caso de Castellón los porcentajes aumentan hasta alcanzar tasas del 51,7%, estableciéndose la diferencia con Alicante en los 5,8 puntos porcentuales, y con Valencia en los 6,3 puntos porcentuales.

1.3 CONCLUSIONES SOBRE LA BRECHA EN EL ACCESO

Tal y como se ha dicho anteriormente, el acceso a dispositivos y a internet es cada vez más común en las sociedades modernas. Sin embargo, **continúan existiendo una serie de desequilibrios entre mujeres y hombres**, así como entre las diferentes provincias de la Comunitat Valenciana en relación a esta cuestión. Como apunte general, cabría destacar que en el presente informe se han tenido en cuenta ciertas carencias que se observaron en el informe realizado en el año 2020, *Brecha digital y género en la Comunitat Valenciana*, con el objetivo de intentar solventarlas, buscando así una mayor información a nivel de individuos. De esta manera, se ha incorporado el análisis del acceso a ciertos dispositivos como tabletas o smartphones (llevando la observación más allá de los límites del hogar), y se ha diferenciado entre distintos tipos de banda ancha (fija y móvil), distinciones que no quedaban reflejadas en el informe de 2020. Además, el análisis se ha desagregado por géneros y por provincias, dando pie a un estudio más preciso y completo de la cuestión. En términos generales, los **hombres presentan un mayor acceso tanto a dispositivos como a conexión a internet** en cualquiera de sus modalidades. Pese a todo, cabe destacar una serie de cuestiones interesantes en relación al acceso.

En primer lugar, puede observarse cómo los **hombres obtienen mejores tasas de acceso a ordenadores**. Esto puede estar relacionado con los datos aparecidos en el informe de 2020, en el que se indicaba que las mujeres presentaban menores niveles de uso, teniendo en cuenta que el uso puede considerarse como una forma, aunque no del todo certera, de establecer una aproximación a las cifras de acceso. Este hecho se reproduce

Los hombres tienden a puntuar más alto en todos aquellos indicadores relacionados con tareas informáticas de una mayor cualificación y complejidad, para las que se requiere un ordenador o un móvil que ofrezca ciertas funcionalidades.

también a nivel estatal, tal y como aparece reflejado en el informe de brecha digital de género de 2022 del Ministerio de Asuntos Económicos y Transformación Digital. Por otra parte, y equiparando una vez más las categorías de uso y acceso como distintas formas de considerar un mismo fenómeno, ambas han alcanzado unos porcentajes realmente elevados para el caso de los teléfonos móviles en la Comunitat Valenciana, dato que queda reflejado

tanto en el informe de 2020 como en el de 2022. Sin embargo, cabe destacar que, aunque las mujeres obtienen mejores porcentajes de acceso a dispositivos móviles, en el caso de los móviles inteligentes o smartphones, vuelven a ser los hombres los que presentan mejores resultados. Es decir, pese a que entre ambos géneros existen elevados porcentajes de acceso a dispositivos en general, la distribución al respecto de unas y otros revela una **mayor tenencia por parte de los hombres de terminales que**

ofrecen mayores posibilidades de conexión, comunicación, resolución de problemas, etc. Resulta evidente cómo, en especial el ordenador, se instituye en una herramienta de trabajo mucho más potente y versátil que el resto de dispositivos, y semejante desequilibrio en las tasas de acceso al respecto del mismo, revela una mayor limitación por parte de las mujeres a la hora de acometer tareas digitales e informáticas de una cierta complejidad. Esto puede tener una clara traducción en términos laborales, cercando las posibilidades de las mujeres en el mercado de trabajo, y tal y como se señala en el informe de 2020, puede relacionarse con una peor posición a la hora de participar en muchos espacios vinculados al ámbito social. Todo lo anteriormente descrito refuerza las tesis presentadas en el informe cualitativo de 2021, donde se describe cómo, en especial la población joven masculina, percibe las nuevas tecnologías como un mecanismo fundamental a la hora de plantear su relación con el mercado laboral, y acceder a mayores oportunidades de empleo. En la misma línea, el mayor acceso a smartphones por parte de los hombres manifiesta una clara desigualdad a la hora de diversificar y ampliar los diferentes usos del teléfono móvil, llevándolos más allá de las limitadas posibilidades que ofrece un terminal clásico, sin mayores funcionalidades. Todo ello puede conectarse directamente con tendencias que se han observado al respecto de otras dimensiones e indicadores. Como se verá más adelante, **los hombres tienden a puntuar más alto en todos aquellos indicadores relacionados con tareas informáticas de una mayor cualificación y complejidad**, para las que se requiere un ordenador o un móvil que ofrezca ciertas funcionalidades.

Por otra parte, en cuanto al **acceso a conexión**, los hombres vuelven a obtener mejores resultados. Pese a que ambos géneros presentan tasas por encima del 90% (para el acceso a conexión en general), tendencia que se viene observando desde la última década, tal y como aparece reflejado en el informe del año 2020, la predominancia masculina resulta evidente para todas las modalidades de conexión.

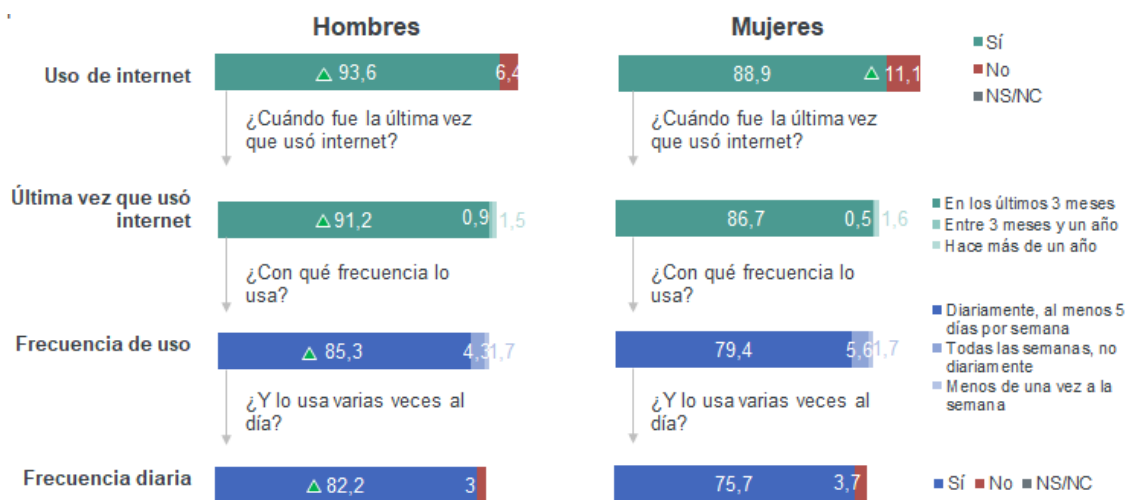
En relación a la **distribución interprovincial de las desigualdades** de acceso a dispositivos y a conexión a internet, son los hombres castellanenses los que presentan peores resultados, siendo los porcentajes de alicantinos y valencianos bastante similares. Cabría reseñar las diferencias de entre 4 y 5 puntos porcentuales que sitúan a los castellanenses en inferioridad respecto a alicantinos y valencianos, en relación al acceso a ordenadores.

En el caso de las mujeres se revierten las tendencias, y son las castellanenses las que presentan mayores tasas de acceso. Sin embargo, las diferencias interprovinciales entre mujeres no presentan una especial significatividad. Únicamente en el caso de la conexión móvil de banda ancha se establece una diferencia cercana a los 6 puntos porcentuales entre castellanenses, y el resto de mujeres de la Comunitat Valenciana.

2. Brecha en el uso y motivaciones para el no uso de internet

Para estudiar la manifestación de la brecha digital de género en una sociedad con grandes niveles de digitalización como es el caso de la Comunitat Valenciana, además de analizar las diferencias de acceso a dispositivos y a internet entre hombres y mujeres, también **hay que tener en cuenta si estos hacen uso o no de semejantes dispositivos, y con qué frecuencia**. A los encuestados y encuestadas se les ha preguntado si alguna vez han hecho uso de internet, y en caso de que la respuesta fuera afirmativa, con qué frecuencia se da tal uso. Por otro lado, se han recogido datos al respecto de aquellas personas que dicen no hacer uso de internet, con el objetivo de conocer cuáles son los motivos que les conducen a ello. También se ha analizado la forma en que tales motivaciones se distribuyen territorialmente.

2.1 USO DE INTERNET

Atendiendo a los datos relativos a la dimensión concerniente al uso de internet, nuevamente se constata la existencia de una marcada brecha de género. Es decir, **las mujeres presentan peores resultados para el conjunto de indicadores analizados**.

En primer lugar, se observa cómo, en relación al **uso de internet en general**, los hombres aventajan en 4,7 puntos porcentuales a las mujeres, situándose ambos porcentajes en valores cercanos al 90%, y constituyéndose semejante diferencia en estadísticamente significativa.

Entre aquellas personas que declaran utilizar internet, se aprecia una mayor frecuencia de uso entre los hombres. Mientras que el 91,2% de los varones ha hecho uso de internet a lo largo de los últimos 3 meses, entre las mujeres los porcentajes apenas alcanzan el 86,7%. Esta diferencia de 4,5 puntos porcentuales es de una elevada

significatividad estadística. En este sentido, se observa cómo **los hombres declaran en mayor proporción una frecuencia de uso diaria** (o de al menos 5 días por semana), situándose la diferencia entre ambos géneros en los 5,9 puntos porcentuales. Finalmente, de entre aquellos/as que declaran hacer un uso diario (o de al menos 5 días por semana), son los **hombres los que en una mayor proporción dicen utilizar internet varias veces al día**. Mientras que el porcentaje de estos se sitúa en el 82,2%, el porcentaje de las mujeres ronda el 75%. Estamos ante la diferencia de mayor significatividad estadística (6,5 puntos porcentuales) en relación a la dimensión de uso de internet.

2.1.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

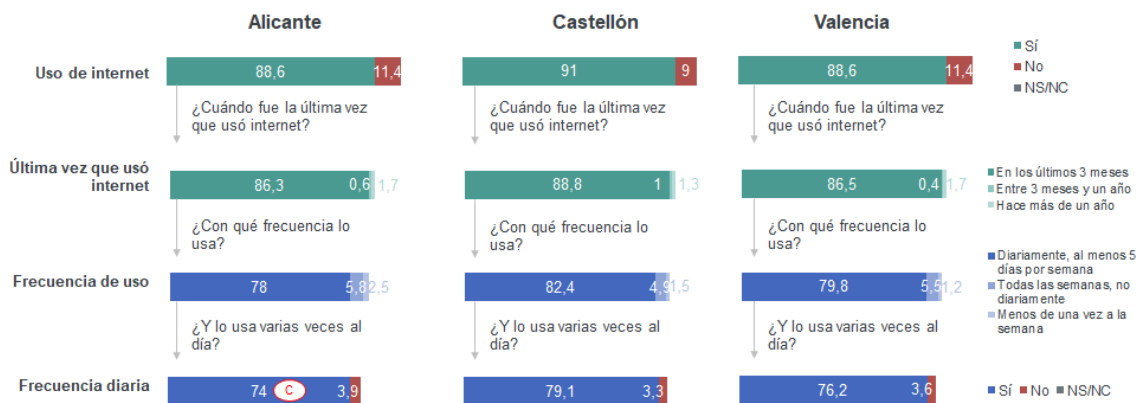

En la línea de los apartados anteriores al respecto de las desigualdades provinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana, una vez más **son los castellonenses los que presentan peores resultados para el conjunto de indicadores** en la dimensión de uso, y frecuencia de uso de internet.

En cuanto al **empleo de internet en general**, no se observan grandes diferencias entre unos y otros. Pese a todo, se mantiene la tendencia general, y valencianos y alicantinos aventajan en aproximadamente 1,5 puntos porcentuales a castellonenses. Las diferencias tienden a aumentar ligeramente al analizar la **frecuencia de uso**, siendo los valencianos los que en mayor proporción declaran haberlo ejercido a lo largo de los últimos tres meses (con un porcentaje del 92%). Si se analizan los datos de aquellos que declaran una **frecuencia de uso diaria** (o de al menos 5 días por semana), nos topamos ante la primera diferencia de cierta significatividad estadística. Mientras que un 85,5% de los alicantinos, y un 86% de los valencianos, declaran ejercer un uso diario, los valores descienden hasta el 81,1% si se considera únicamente a los hombres castellonenses, situándose las diferencias interprovinciales entre los 4 y los 5 puntos porcentuales. Por otra parte, cabría destacar por su magnitud, la diferencia en favor de los castellonenses respecto a los alicantinos, entre aquellos que dicen hacer un **uso semanal** pero no diario

(de unos 2,5 puntos porcentuales). Por último, la significatividad de las diferencias interprovinciales tiende a menguar si se atiende a aquella parte de los varones que **utiliza internet varias veces al día**. Así, de entre los valencianos que declaran un uso diario, son el 83,3% los que dicen utilizar internet varias veces al día. Sin embargo, los alicantinos se sitúan en un estadio intermedio alcanzando valores del 82,3%, y los castellanenses quedan relegados a la última posición, con un porcentaje del 77,7%.

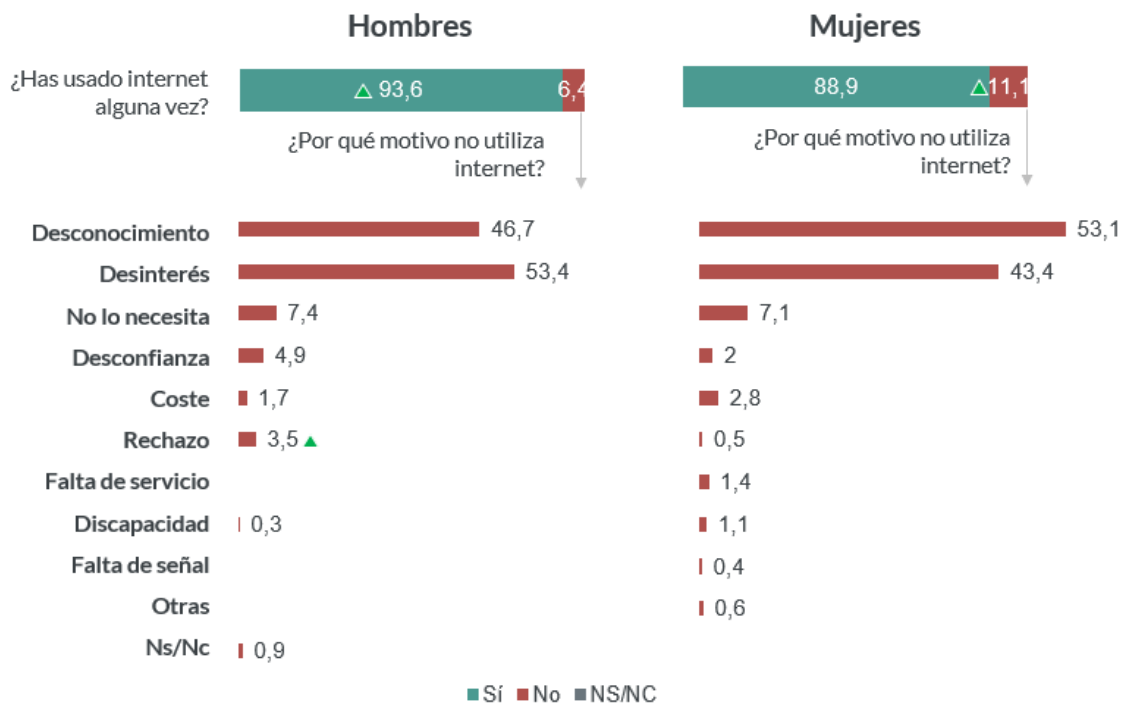
2.1.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

Nuevamente, a diferencia de lo que ocurre entre los varones, en este caso **son las mujeres de la provincia de Castellón las que obtienen mejores resultados** para el conjunto de indicadores. Pese a todo, las diferencias entre estas y el resto de mujeres de la Comunitat Valenciana no tienden a ser de una clara significatividad estadística.

En primer lugar, se puede observar cómo un 91% de las castellanenses declara haber utilizado internet alguna vez, mientras que los porcentajes de valencianas y alicantinas no alcanzan los 90 puntos porcentuales. Al respecto de la frecuencia, mientras que el porcentaje de alicantinas y valencianas que dicen **haber utilizado internet en los últimos 3 meses** ronda el 86%, la proporción de castellanenses alcanza el 88,8%. Por otra parte, de entre aquellas que declaran haber hecho **uso de internet durante los últimos tres meses**, un 82,4% de las castellanenses declara una **frecuencia de uso diaria** (o de al menos 5 días por semana), frente al 78% de alicantinas, y el 79,8% de valencianas. Finalmente, la única diferencia de cierta significatividad estadística se da al respecto de aquellas mujeres que hacen un **uso reiterado de internet a lo largo del día**. En el caso de Alicante, una proporción del 74% de las mujeres quedan encuadradas en esta categoría, sin embargo, entre las castellanenses esta proporción aumenta hasta el 79,1%, estableciéndose así entre las mujeres de ambas provincias una diferencia de 5,1 puntos porcentuales. La diferencia entre castellanenses y valencianas al respecto de este indicador pierde significatividad estadística al verse reducida hasta los 2,9 puntos porcentuales.

2.2 MOTIVACIONES PARA EL NO USO DE INTERNET

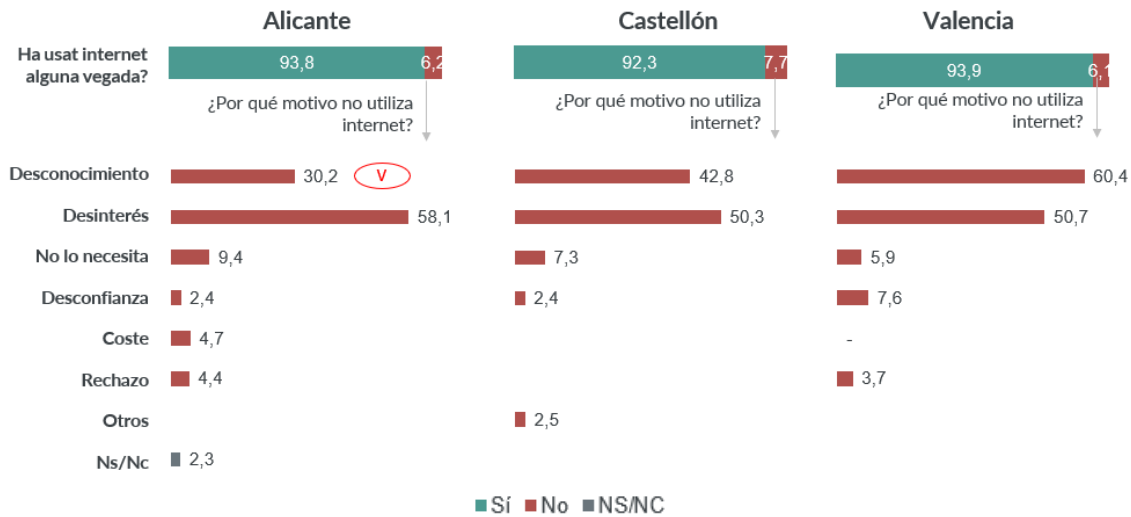
En lo concerniente a los motivos argüidos por mujeres y hombres a la hora justificar el no uso de internet, se puede encontrar una enorme variedad de argumentos. **Entre las mujeres, el principal pretexto planteado es el desconocimiento**, que alcanza valores del 53,1% frente al 46,7% de los hombres. Sin embargo, **entre los hombres destaca el**

Las mujeres tienden a justificar en mayor medida el no uso de internet a partir de cuestiones objetivas y materiales, mientras que los hombres parten de motivaciones un tanto más subjetivas y ligadas al desinterés o la no necesidad.

desinterés, con un porcentaje del 53,4%, frente al 43,4% de las mujeres. Resultan notables las diferencias al respecto de los siguientes motivos esgrimidos: en primer lugar, un mayor porcentaje de hombres aduce la desconfianza (un 4,9%, frente al 2% de las mujeres), y el rechazo (un 3,5% frente al 0,5% de las mujeres) como factores de importancia a la hora de no hacer uso de internet, mientras que las mujeres conceden un mayor peso al coste (un 2,8% frente al

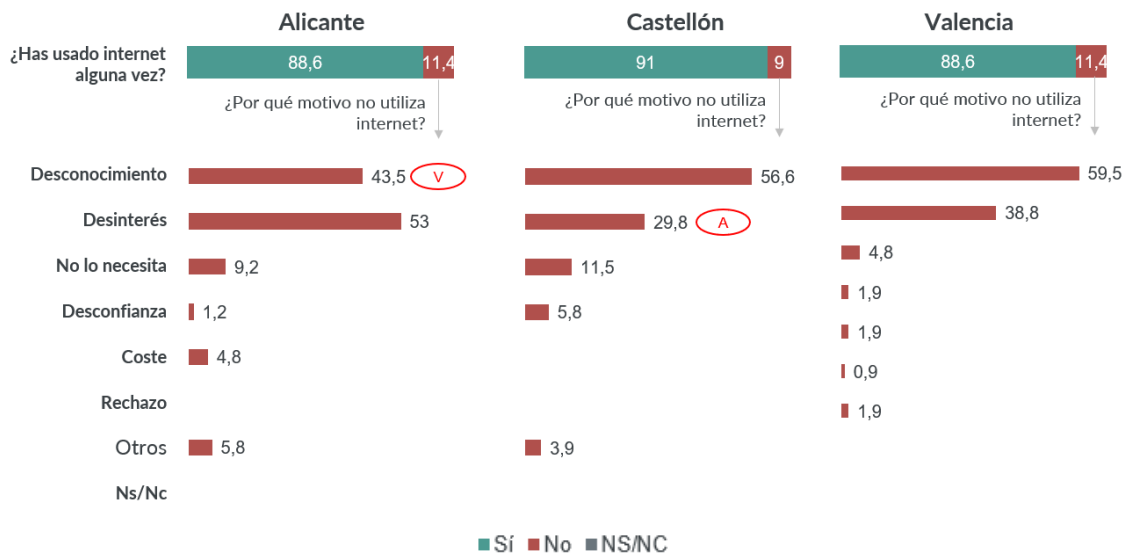
1,7% de los hombres), a la falta de servicio (un 1,4% frente al 0% de los hombres), o a la falta de señal. En términos generales, **las mujeres tienden a justificar en mayor medida el no uso de internet a partir de cuestiones objetivas y materiales**, mientras que **los hombres parten de motivaciones un tanto más subjetivas y ligadas al desinterés o la no necesidad.**

2.2.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

En cuanto a las diferencias interprovinciales al respecto de los motivos que plantean los hombres de la Comunitat Valenciana para explicar su no uso de internet, se observa cómo **en cada provincia se le concede un peso diferente a cada uno de los argumentos**. En primer lugar, destaca la **gran importancia concedida al desconocimiento**. Mientras que de entre aquellos que declaran no hacer uso de internet, el 60,4% de valencianos reconoce que el desconocimiento influye en su decisión, los porcentajes descienden en el caso de Alicante y Castellón hasta el 30,2% y el 42,8% respectivamente. Es decir, los valencianos que no usan internet se sienten significativamente más limitados por su falta de conocimiento que los alicantinos. Por otra parte, el motivo más citado entre los alicantinos es el **desinterés** (con un porcentaje del 58,1%, y diferencias de entre 7 y 8 puntos porcentuales respecto a Valencia y Castellón). Con niveles de seguimiento y respuesta muy inferiores, cabría destacar las siguientes diferencias acerca de los argumentos planteados: la **no necesidad** puntúa más alto en Alicante que en Castellón y Valencia, con porcentajes del 9,4%, del 7,4%, y del 5,9% respectivamente; en el caso de la **desconfianza** es Valencia la provincia que mayores cotas obtiene (7,6%), con diferencias de 5,2 puntos porcentuales respecto a Alicante y Castellón; Alicante copa los porcentajes relativos al **coste**, con un 4,4% frente al 0% de Valencia y Castellón.

2.2.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

Pese a que los porcentajes obtenidos por provincias para cada uno de los argumentos que justifican el no uso de internet varían entre hombres y mujeres, **la primacía otorgada en cada provincia a tales argumentos tiende a mantenerse estable**. De esta forma, y al igual que ocurre con los varones, las mujeres valencianas son las que en mayor proporción aducen el **desconocimiento** (59,5%) como forma de justificación, estableciéndose diferencias de unos 16 puntos porcentuales respecto a las mujeres alicantinas, que se sienten significativamente menos limitadas por el mismo. Al respecto del **desinterés**, nuevamente la provincia de Alicante es la que obtiene los porcentajes más elevados, situándose la diferencia con Castellón (de una marcada significatividad) en los 23,2 puntos porcentuales. En cuanto a los motivos que obtienen menores porcentajes de seguimiento y respuesta entre las mujeres, se podrían reseñar las siguientes diferencias interprovinciales: la **no necesidad** puntúa más alto entre las mujeres castellonenses (11,5%), con diferencias de 2,3 puntos porcentuales respecto de las alicantinas, y de 6,7 puntos porcentuales respecto a las valencianas; en el caso de la **desconfianza** son las mujeres castellonenses las que mayores cotas alcanzan, con porcentajes del 5,8%, frente al 1,9% de las valencianas y el 1,2% de las alicantinas; las mujeres alicantinas son las que en mayor proporción conceden importancia al **coste** (con porcentajes del 4,8% frente al 0% de las alicantinas, y al 1,9% de las valencianas).

2.3 CONCLUSIONES SOBRE LA BRECHA EN EL USO

Los hombres declaran una frecuencia semanal y diaria significativamente superior, contrariamente a lo aparecido en el informe de 2020.

En cuanto al uso y a la frecuencia de uso de internet, los hombres presentan una clara predominancia respecto a las mujeres. En este caso, se establecen diferencias significativas (entre los 3 y los 7 puntos porcentuales) entre unos y otras para el conjunto de indicadores. **Los hombres declaran una frecuencia semanal y diaria significativamente superior**, contrariamente

a lo aparecido en el informe de 2020, donde eran las mujeres las que mostraban unos datos superiores en uso diario de internet, y, en consecuencia, una mayor facilidad para incorporarlo en su vida cotidiana. Pese a todo, ambos géneros declaran en una proporción cercana al 90% haber hecho uso de internet alguna vez. En este sentido, cabría destacar como en el informe de 2020 se hace referencia a factores como el nivel de estudios y la situación laboral a la hora de explicar las diferencias en cuanto al uso diario de internet, por encima de cuestiones relacionadas con el género. Por todo ello, podría incidirse en el análisis de semejantes factores de cara a futuros estudios.

Al respecto de las **diferencias interprovinciales** entre los **hombres** de la Comunitat Valenciana, una vez más son los castellonenses los que declaran un menor uso de internet. En este caso, el liderato de los valencianos resulta de una mayor claridad, y obtienen mejores resultados para el conjunto de indicadores.

En el caso de las **mujeres**, las diferencias interprovinciales no presentan un carácter claramente significativo. Sin embargo, puede afirmarse que las mujeres castellonenses obtienen mejores resultados, y que son las alicantinas las que presentan peores tasas tanto en el uso como en la frecuencia de uso.

En relación a las **formas de justificar el no uso de internet**, pueden establecerse claras diferencias entre los motivos alegados por las mujeres y por los hombres. Mientras que las primeras conceden importancia en una mayor proporción a cuestiones como el desconocimiento, la falta de servicio o el coste, los segundos tienden a plantear argumentos como la desconfianza, el rechazo o la no necesidad. Es decir, en términos generales, las mujeres tienden a justificar en mayor medida el no uso de internet a partir de cuestiones objetivas y materiales, mientras que los hombres parten de motivaciones un tanto más subjetivas y ligadas al desinterés o la no necesidad.

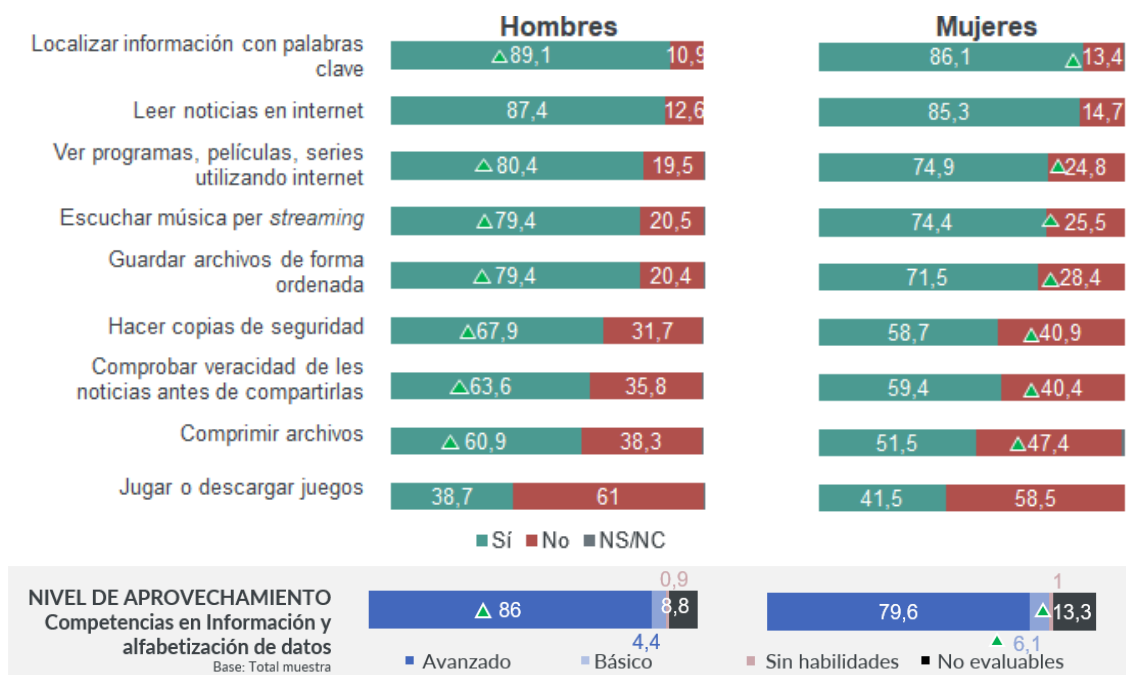
Al respecto de los motivos argüidos en mayor proporción en cada provincia, destaca **cómo en Valencia se le concede mayor importancia al desconocimiento**, y **en Alicante al desinterés** (tanto entre hombres como entre mujeres).

3. Brecha competencial

En el presente apartado se presentarán los resultados de hombres y mujeres, y de las diferentes provincias de la Comunitat Valenciana, al respecto de una serie de áreas competenciales: **información y alfabetización de datos** (área 1), **comunicación y colaboración digital** (área 2), **creación de contenido digital** (área 3), **seguridad** (área 4), y **resolución de problemas** (área 5). Tales áreas se han desgranado en diferentes indicadores que recogen capacidades específicas. Por otra parte, se han generado diferentes rangos de aprovechamiento que permiten representar, de forma general, el nivel de capacitación en relación a cada área. El **nivel de aprovechamiento experto** corresponde a aquellas personas que han realizado más de una tarea del área a analizar. A continuación, aquellos/as que han realizado únicamente una tarea del área competencial correspondiente, quedarían situados/as en el **nivel básico de aprovechamiento**, mientras que las personas que no han realizado ninguna tarea son categorizados como **personas sin habilidades**. Finalmente, el último rango corresponde a aquellos/as que por no haber podido acceder a internet durante los últimos tres meses, **no son evaluables**.

3.1 ÁREAS COMPETENCIALES

3.1.1 Información y alfabetización de datos

Cuando se observan los resultados obtenidos acerca del nivel de competencia en información y alfabetización de datos entre hombres y mujeres, **son ellos los que presentan mejores resultados al respecto de la práctica totalidad de indicadores**. Todo

ello queda reflejado a nivel general, en las **diferencias que se establecen en las tasas de aprovechamiento entre ambos géneros**. Mientras que un 86% de los hombres quedarían situados en el nivel avanzado (es decir, han realizado al menos una tarea de cada lista), los porcentajes descienden hasta el 79,6% en el caso de las mujeres. Es decir, existe una diferencia significativa de 6,4 puntos porcentuales, que refleja el mayor nivel de competencia que presentan los hombres al respecto de la información y alfabetización de datos. También cabría destacar la amplia diferencia que existe entre aquellas y aquellos que, por no haber accedido a internet durante los últimos meses, no son evaluables (8,8% en el caso de los varones y 13,3% en el caso de las mujeres).

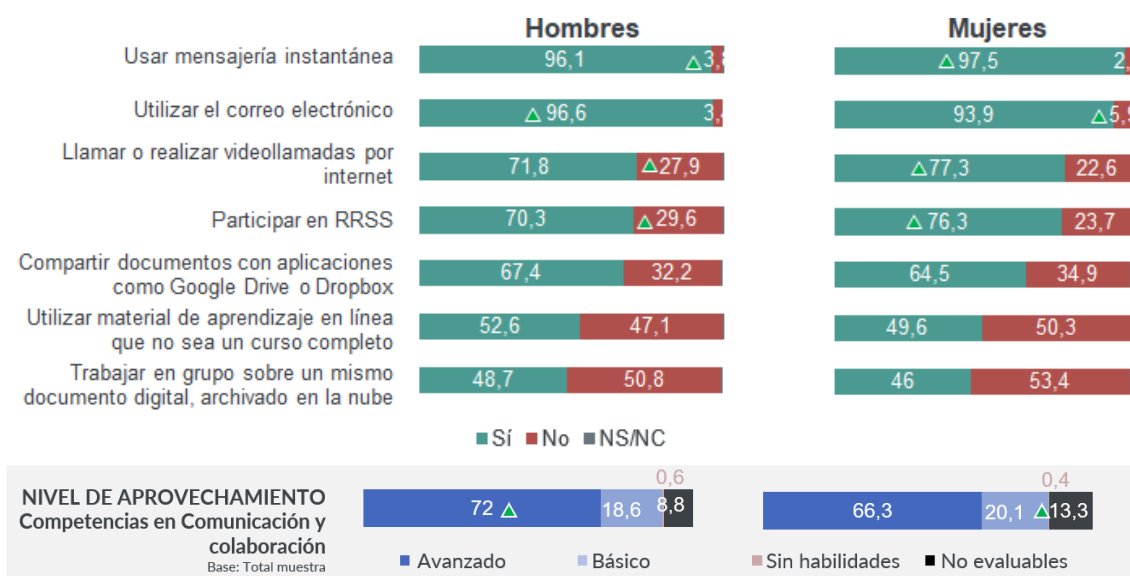
Si se profundiza un poco más y se considera cada una de las competencias por separado, se observa cómo **la significatividad de las diferencias se mantiene para la gran mayoría de indicadores**. A continuación, se ordenarán de mayor a menor grado de importancia. En primer lugar, destacan las **diferencias entre los 8 y los 9 puntos porcentuales** que se

Las diferencias entre géneros tienden a aumentar cuando las competencias analizadas presentan un corte más técnico.

dan en relación a tres indicadores: la generación de copias de seguridad, la compresión de archivos, y el guardado ordenado de archivos. Tales indicadores presentan porcentajes de competencia entre el 60% y el 80% para los hombres, y entre el 51% y el 71% para las mujeres. A continuación, cabría reseñar las **diferencias de entre 5 y 6 puntos porcentuales** que se dan al respecto de dos indicadores: el

visionado online de películas y series, y la escucha de música por streaming. Tales indicadores presentan niveles de competencia de entre el 79,4% y el 80,4% para los varones, y de entre el 74,4 % y el 79,9% para las mujeres. Por último, se identifica un tercer grupo de indicadores al respecto de los cuales **las diferencias se mueven entre los 2 y los 4 puntos** porcentuales: comprobar la veracidad de noticias antes de compartirlas, localizar información mediante palabras clave y leer noticias en internet. Para semejantes indicadores los niveles de competencia varían en sumo grado (entre el 63% y el 89% para los hombres, y entre el 59% y el 86% para las mujeres). Asimismo, destaca el indicador al respecto de la descarga y disfrute de juegos por ser el único en el que las mujeres obtienen mejores resultados (una diferencia de aproximadamente 3 puntos porcentuales), y por ser en el que menores niveles de competencia se obtienen para la muestra considerada en su conjunto (valores cercanos al 40%). De todo lo expuesto anteriormente, subyace el hecho de que **las diferencias entre géneros tienden a aumentar cuando las competencias analizadas presentan un corte más técnico** (compresión de archivos, generación de copias de seguridad, etc.), **y tienden a reducirse cuando las competencias presentan un cariz lúdico o vinculado al ocio** (visionado de películas, escucha de música, etc.).

3.1.2 Comunicación y colaboración

Al respecto del área 2 (comunicación y colaboración), **la significatividad de las diferencias entre géneros es un tanto más reducida** que al respecto del área 1 (información y alfabetización de datos), y la primacía de los varones desaparece en favor de un **reparto más equilibrado de los predominios**. Todo ello no evita que los varones presenten niveles de aprovechamiento significativamente más elevados que las mujeres. Mientras que un 72% de los hombres quedarían situados en el nivel avanzado de competencias, los porcentajes se reducen hasta el 66,3% en el caso de las mujeres, estableciéndose una diferencia estadísticamente significativa de 5,7 puntos porcentuales entre ambos géneros. Esto implica que, **aun cuando las mujeres obtienen mejores resultados en una cierta cantidad de indicadores, los hombres presentan una capacitación significativamente más transversal y completa** en relación al área competencial 2 (comunicación y colaboración). De nuevo, la proporción de mujeres no evaluables es significativamente mayor que la de hombres (entre 4 y 5 puntos porcentuales de diferencia).

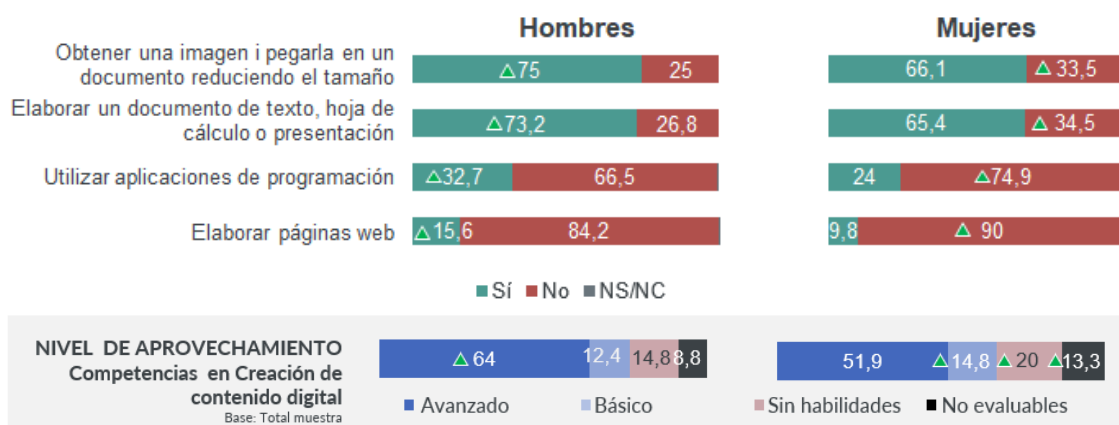
Al considerar cada uno de los indicadores por separado, destacan las siguientes diferencias: **las mujeres obtienen mayores cotas de capacitación** para las competencias relativas al uso de mensajería instantánea (1,4 puntos porcentuales de diferencia), a la realización de llamadas o videollamadas por internet (5,5 puntos

Las mujeres vuelven a obtener mejores resultados en aquellas competencias de un cariz lúdico y ligadas al ocio.

porcentuales de diferencia) , y a la participación en redes sociales (6 puntos porcentuales de diferencia); por su parte, **los hombres obtienen mejores resultados** al respecto del empleo del correo electrónico (2,7 puntos porcentuales de diferencia), de la compartición de documentos a través de aplicaciones como Drive o Dropbox (2,9 puntos porcentuales de diferencia), del

trabajo en línea sobre un mismo documento (2,7 puntos porcentuales de diferencia), y de la utilización de material de aprendizaje en línea, que no sea un curso completo (3 puntos porcentuales de diferencia). Es decir, mientras que las diferencias al respecto de indicadores que muestran una mayor capacitación de las mujeres presentan cierto grado de significatividad, las diferencias al respecto de indicadores en los que los hombres obtienen mejores resultados tienden a ser mínimas. En este sentido, se aprecia como tendencialmente **las mujeres vuelven a obtener mejores resultados en aquellas competencias de un cariz lúdico y ligadas al ocio**, mientras que los hombres obtienen mejores resultados (aunque con diferencias mínimas) en aquellas competencias de un corte más técnico. De la misma forma, al considerar el conjunto muestral, aquellos indicadores de un corte lúdico o ligado al ocio presentan mejores niveles de competencia (entre el 70% y el 98%), mientras que para los indicadores de un corte técnico los niveles competenciales disminuyen (entre el 46% y el 67%).

3.1.3 Creación de contenido digital

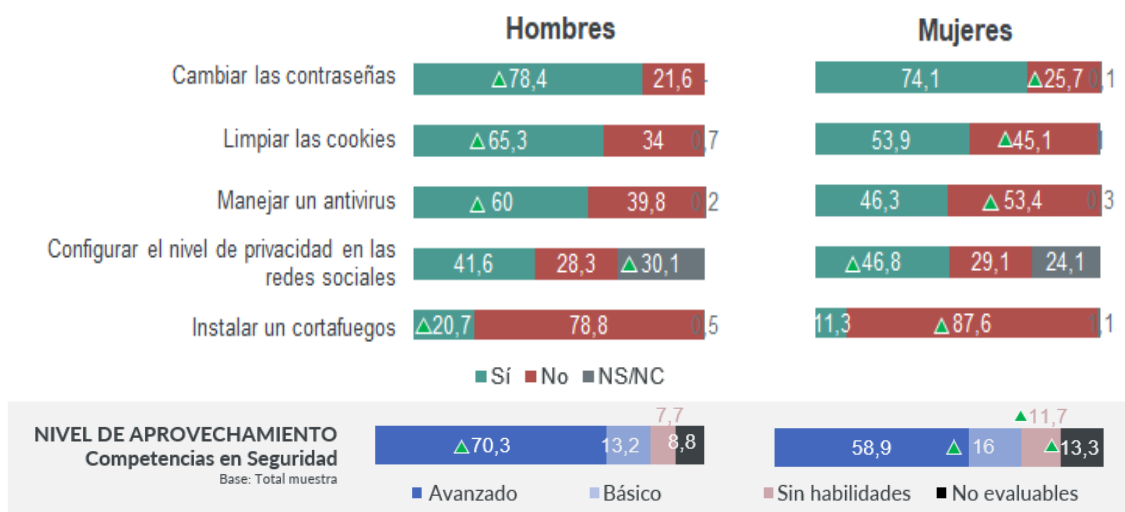
En lo relativo al área competencial 3 (creación de contenido digital), **el predominio de los hombres resulta claro**. Al analizar los niveles de aprovechamiento, se observa cómo existe una diferencia de 12,1 puntos porcentuales entre aquella proporción de hombres (64%) y de mujeres (51,9) situados/as en el rango avanzado (diferencia que presenta un alto grado de significatividad estadística). Asimismo, también existen diferencias enormemente significativas entre aquella proporción de mujeres (20%), y aquella proporción de hombres (14,8%), que no poseen habilidades al respecto de la creación de contenido digital, o entre la proporción de mujeres (14,8%) y de hombres (12,4%), situados/as en el rango básico de competencias.

Al estudiar cada uno de los indicadores por separado, el predominio de los hombres queda reforzado. A continuación, se describirán las diferencias de mayor significatividad

Tendencialmente, la significatividad de las diferencias disminuye conforme aumenta la complicación de las competencias

a menor significatividad. En primer lugar, mientras que el 75% de los hombres sabe cómo descargarse una imagen para después pegarla en un documento, el porcentaje de mujeres desciende hasta el 66% (estableciéndose una diferencia de 9 puntos porcentuales). Por otra parte, el porcentaje sobre el nivel competencial en la utilización de aplicaciones de programación no supera el 50% ni entre las mujeres (24%), ni entre los hombres (32,7%), estableciéndose una diferencia entre ambos géneros de 8,7 puntos porcentuales. Al respecto de la elaboración de documentos de texto y hojas de cálculo, se observa cómo los hombres alcanzan cotas competenciales del 73,2%, mientras que las mujeres se sitúan en cotas del 65,4% (valores que dan lugar a una diferencia de 7,8 puntos porcentuales). Finalmente, la elaboración de páginas web es el indicador que menores tasas de competencia presenta, con valores para el conjunto muestral que se mueven entre el 9,8% de las mujeres, y el 15% de los hombres, estableciéndose la diferencia entre ambos géneros en los 5,2 puntos porcentuales. De todo ello se concluye que, tendencialmente, **la significatividad de las diferencias disminuye conforme aumenta la complicación de las competencias analizadas**. Cuanto más complicada es una tarea (o cuanto menores niveles de competencia obtiene para el conjunto muestral), menor es la significatividad de las diferencias entre mujeres y hombres, y a la inversa, cuanto menor es la complicación de una tarea (o mayores son sus niveles de competencia para el conjunto muestral), mayor es la significatividad de las diferencias.

3.1.4 Seguridad

En cuanto al área competencial 4 (seguridad), nuevamente **los hombres presentan mejores resultados al respecto de la práctica totalidad de indicadores**. Al analizar los datos en relación a los niveles de aprovechamiento, se puede observar como la

proporción de hombres situados en el rango avanzado (70,3%) supera en 11,4 puntos porcentuales a la proporción de mujeres situadas en semejante rango. De la misma forma, la proporción de mujeres sin habilidades en materia de seguridad (11,7%) es significativamente mayor que la de hombres (7,7%), y también la proporción de mujeres (16%) situadas en el rango competencial básico, es sustancialmente mayor que las de hombres (13,2%).

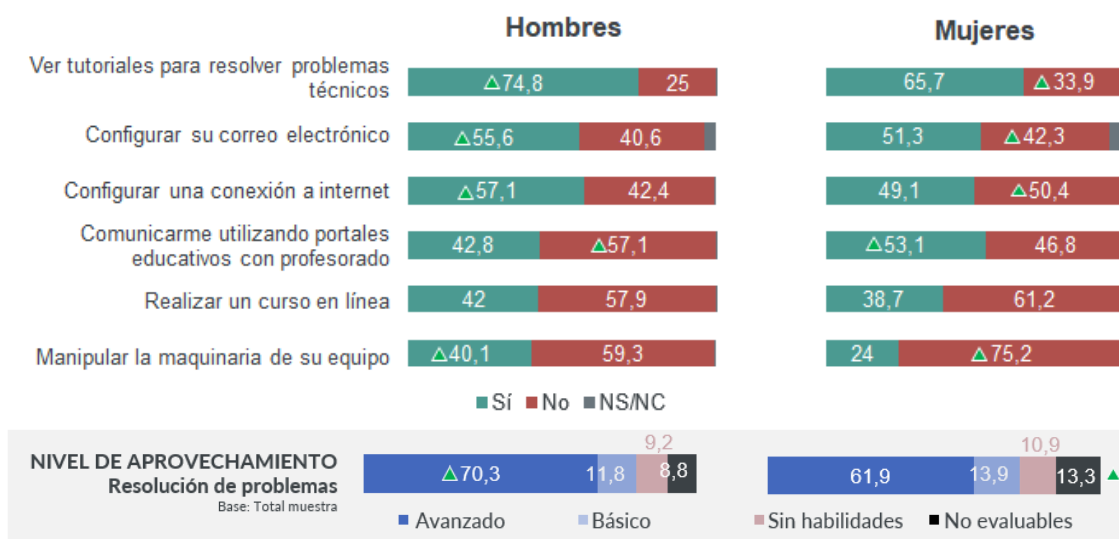
Por lo que se refiere al análisis individualizado de cada uno de los indicadores, destacan las siguientes diferencias, en orden de mayor a menor significatividad: en primer lugar,

Resulta tremendamente revelador el hecho de que las mujeres obtengan mejores resultados en relación a la configuración de la privacidad de las redes sociales.

es el manejo de antivirus el indicador que plantea una mayor diferencia, estableciéndose la misma en valores de 13,7 puntos porcentuales (situándose los porcentajes de las mujeres en el 46,3%, frente al 60% de los hombres); por otra parte, el limpiado de cookies presenta una diferencia entre hombres y mujeres de 11,4 puntos porcentuales (siendo el porcentaje competencial de los varones del 65,3%, frente

al 53,9% de las mujeres); a continuación, la instalación de cortafuegos revela una diferencia de 9,4 puntos porcentuales, situándose tanto la proporción de hombres (20,7%) como de mujeres (11,3%) en valores muy reducidos; finalmente, la competencia relativa al cambio de contraseñas presenta las diferencias de menor significatividad estadística (únicamente 4,3 puntos porcentuales), situándose los porcentajes tanto para mujeres (74,1%) como para hombres (78,4%), en valores bastante elevados. Por último, resulta tremendamente **revelador el hecho de que las mujeres obtengan mejores resultados en relación a la configuración de la privacidad de las redes sociales.** En este caso, las diferencias se sitúan en los 5,2 puntos porcentuales con respecto a los hombres (mientras que ellos se sitúan en porcentajes de capacitación del 41,6%, las mujeres obtienen resultados del 46,8%).

3.1.5 Resolución de problemas

A propósito del área competencial 5 (resolución de problemas), puede observarse cómo **la prevalencia general de los hombres se mantiene**. Los niveles de aprovechamiento revelan una diferencia de 8,4 puntos porcentuales entre la ratio de hombres (70,3%) y

Las mujeres únicamente obtienen mejores resultados en relación a la comunicación con el profesorado mediante portales educativos.

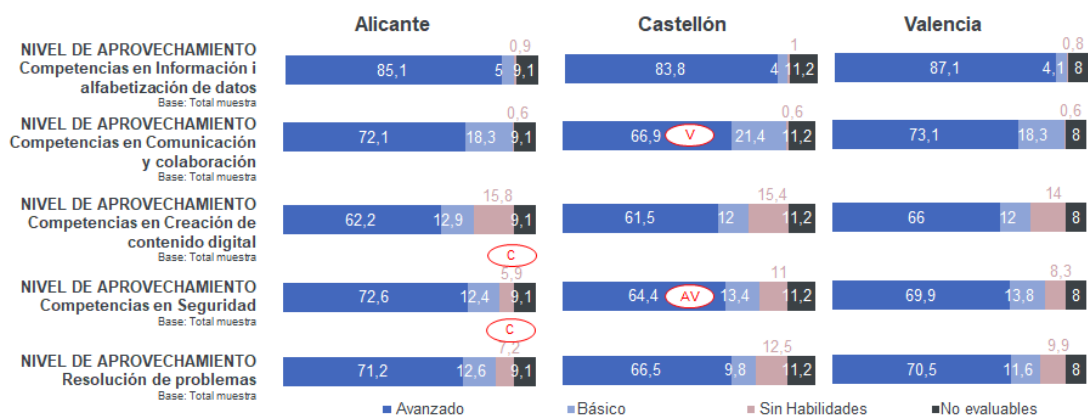
la ratio de mujeres (61,9%) situados/as en el rango competencial avanzado. En este sentido, se aprecia cómo la significatividad de las diferencias entre hombres (11,8%) y mujeres (13,9%) situados/as en el rango competencial básico, es inexistente, así como en caso de aquellas personas que no presentan habilidades al respecto de la resolución de problemas (con porcentajes del 10,9% para las mujeres y del 9,2% de los hombres).

Mediante un análisis de cada uno de los indicadores por separado, puede observarse cómo **las mujeres únicamente obtienen mejores resultados en relación a la comunicación con el profesorado** mediante portales educativos, lo cual, de nuevo, resulta enormemente revelador. Mientras que las mujeres obtienen porcentajes de competencia del 53,1%, los porcentajes de los hombres se sitúan en valores cercanos al 43%, estableciéndose una vasta diferencia de 10,3 puntos porcentuales. En cuanto al resto de indicadores, la prevalencia masculina resulta evidente.

A continuación se describirán las diferencias entre hombres y mujeres al respecto de los indicadores en los que los hombres obtienen mejores resultados, en orden de mayor a menor significatividad estadística: en primer lugar, la mayor de las diferencias se da en relación a la manipulación de la maquinaria del equipo, situándose los hombres en porcentajes del 40,1%, y las mujeres del 24% (la diferencia entre unos y otras es de 16,1 puntos porcentuales); a continuación, se encuentra la diferencia de 9,1 puntos

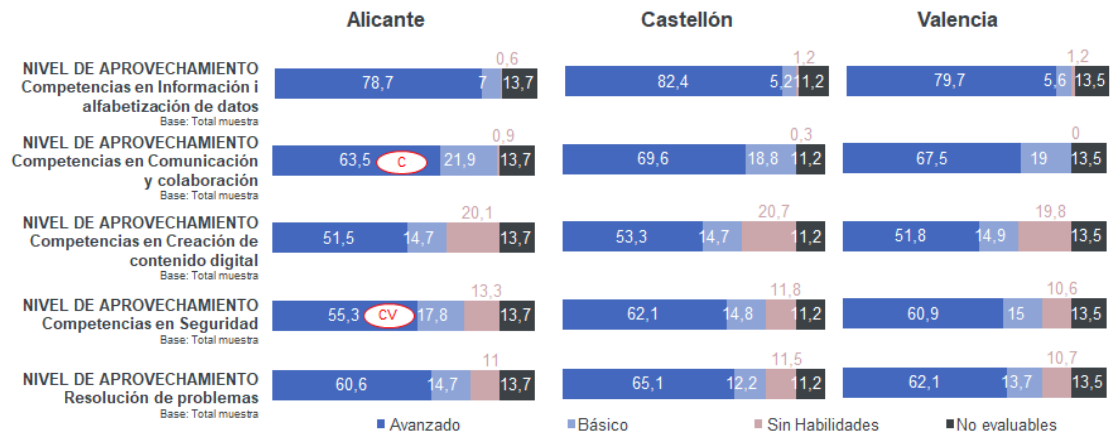
porcentuales que se establece al respecto de la visualización de tutoriales (los hombres obtienen un porcentaje del 74,8% frente al 65,7% de las mujeres). Otra de las variaciones (de 8 puntos porcentuales) que se observan, es la que se da al respecto de la configuración de conexiones a internet (un 57,1% de los hombres afirma ser capaz de ejecutarla, frente al 49,1% de las mujeres); finalmente, y con una significatividad sensiblemente inferior (entre los 3,3 y los 4,3 puntos porcentuales), quedarían las diferencias a propósito de los indicadores relativos a la configuración del correo electrónico, y a la realización de cursos en línea.

3.1.6 Niveles de aprovechamiento. Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

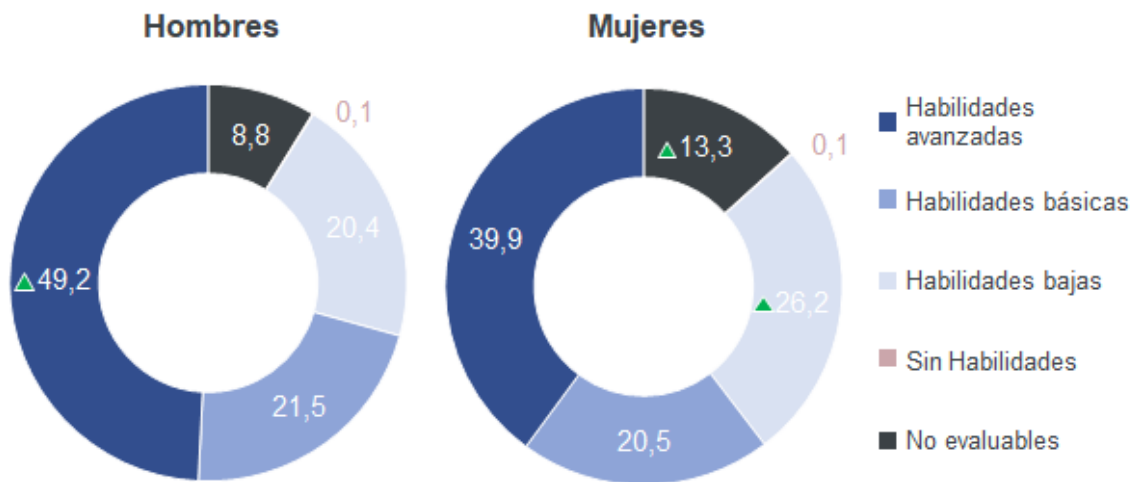
En cuanto a las diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana en relación a los niveles de aprovechamiento competenciales, nuevamente son los castellonenses los que obtienen peores resultados, es decir, **una menor proporción de castellonenses se sitúan en el rango avanzado**. Destaca la significatividad estadística de la diferencia (6,2 puntos porcentuales) entre valencianos (con un porcentaje del 73,1%) y castellonenses (con un porcentaje del 66,9%) situados en el rango avanzado del área competencial 2 (comunicación y colaboración). También cabría reseñar la primacía de alicantinos y valencianos sobre castellonenses, al respecto del área competencial 4 (seguridad). Mientras que los porcentajes de primeros y segundos se mueven entre valores del 72,6% y del 69,9% respectivamente, los castellonenses no llegan a alcanzar el 65%. Finalmente, resulta notoria la diferencia entre aquellos alicantinos y castellonenses que no presentan habilidades en materia de seguridad (área 4) y resolución de problemas (área 5). Aproximadamente, una proporción de 5,5 puntos porcentuales más de alicantinos se sitúan en semejante rango, para las dos áreas competenciales. Por lo demás, no se han encontrado mayores diferencias de una clara significatividad estadística.

3.1.7 Niveles de aprovechamiento. Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

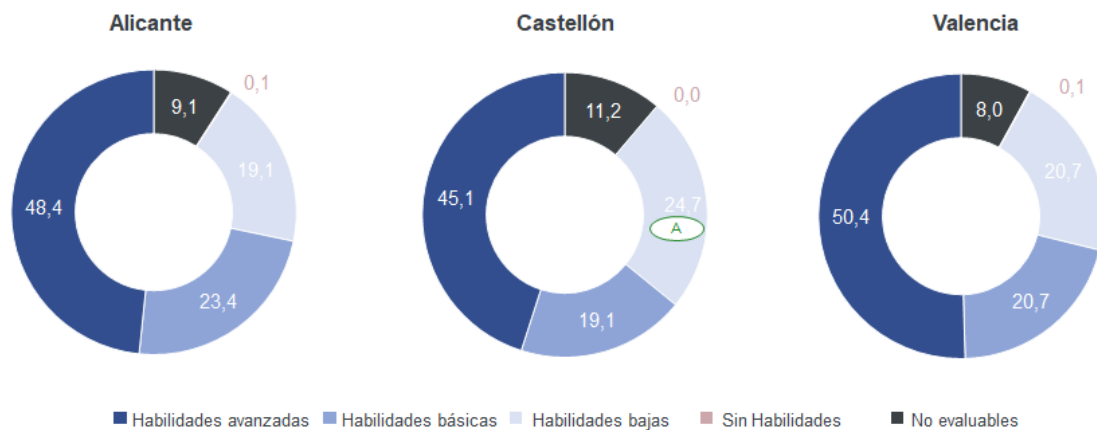
Al respecto de las diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana en relación a los niveles de aprovechamiento competenciales, contrariamente a lo que ocurre con los hombres, son las castellonenses las que obtienen mejores resultados para todos los indicadores, es decir, **una mayor proporción de mujeres de la provincia de Castellón se sitúa en el rango avanzado**. Asimismo, **son las alicantinas las que en una menor proporción quedan situadas en el rango avanzado**. En este sentido, se observa cómo obtienen los peores resultados al respecto del área 4 (seguridad), con un porcentaje del 55,3%, frente al 62,1% de las castellonenses y el 60,9% de las valencianas (las diferencias se sitúan entre los 6,8 y los 5,6 puntos porcentuales respectivamente). También cabría destacar el mayor porcentaje de castellonenses (69,6%), situadas en el rango avanzado de la dimensión 2 (comunicación y colaboración). En el caso de las alicantinas, el porcentaje se sitúa en el 63,5%, estableciéndose entre estas y las castellonenses una diferencia estadísticamente significativa de 6,1 puntos porcentuales.

3.2 COMPETENCIAS DIGITALES

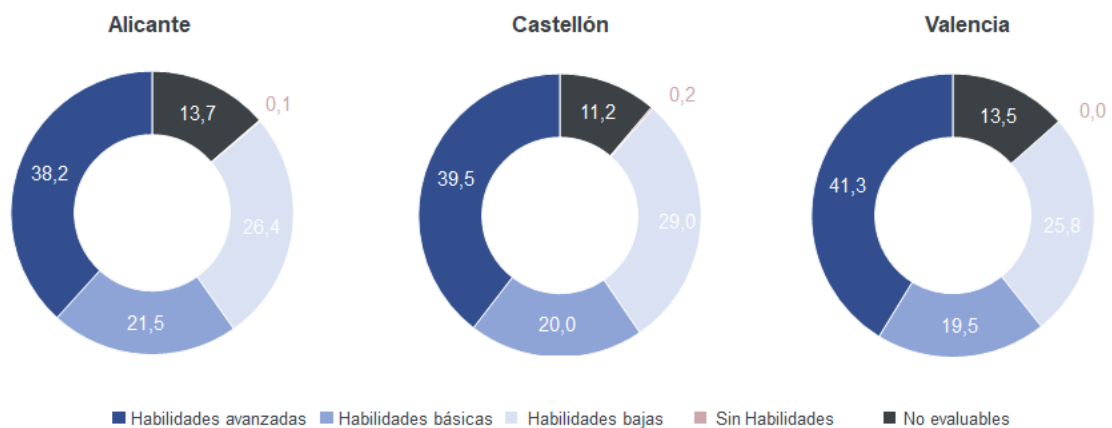
En lo concerniente a las competencias digitales (entendiendo este indicador como conjunción y expresión sumaria del conjunto de indicadores al respecto de las áreas competenciales), se aprecia cómo **la predominancia de los hombres cristaliza en valores competenciales claramente superiores a los de las mujeres**. En primer lugar, cabría destacar que, en términos proporcionales, la mayoría tanto de mujeres (39,9%) como de hombres (49,2%) quedan categorizados en el rango de habilidades avanzadas, estableciéndose una diferencia entre ambos géneros de 9,3 puntos proporcionales. En cuanto al rango correspondiente a las habilidades básicas, los datos son casi idénticos, situándose la diferencia entre mujeres y hombres en apenas 1 punto porcentual. Es al respecto de aquellas personas que presentan pocas (o bajas) habilidades en materia digital, entre las que podemos identificar diferencias de cierta significatividad estadística. Mientras que el porcentaje de mujeres con bajas habilidades se sitúa en el 26,2%, el de hombres queda establecido en el 20,4%, situándose la diferencia en 5,8 puntos porcentuales. De nuevo, resulta reveladora la significatividad de la diferencia entre mujeres y hombres no evaluables, siendo claramente superior el porcentaje de las no evaluables por no haber podido acceder a internet durante los últimos tres meses.

3.2.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

Al respecto de la distribución interprovincial de competencias digitales entre los hombres de la Comunitat Valenciana, la menoría de las tasas obtenidas por los castellonenses supone la síntesis de todo aquello que se ha apuntado a lo largo de la descripción de los indicadores relativos a las diferentes áreas competenciales, en los que **reiteradamente los hombres de Castellón obtienen peores resultados**. De esta forma, un 45,1% de los castellonenses quedarían situados en el rango de habilidades avanzadas, mientras que el porcentaje de los valencianos aumenta hasta el 50,4%, y el de los alicantinos hasta el 48,4%. Los datos al respecto del rango correspondiente al nivel básico de habilidades, no presentan casi diferencias entre provincias. Pese a todo, siguen siendo los castellonenses los que en menor proporción quedan situados en este rango. Se pueden identificar diferencias de una clara significatividad estadística entre aquellos hombres que presentan bajas habilidades en materia digital, estableciéndose la diferencia entre alicantinos (19,1%), y castellonenses (24,7%), en los 5,6 puntos porcentuales.

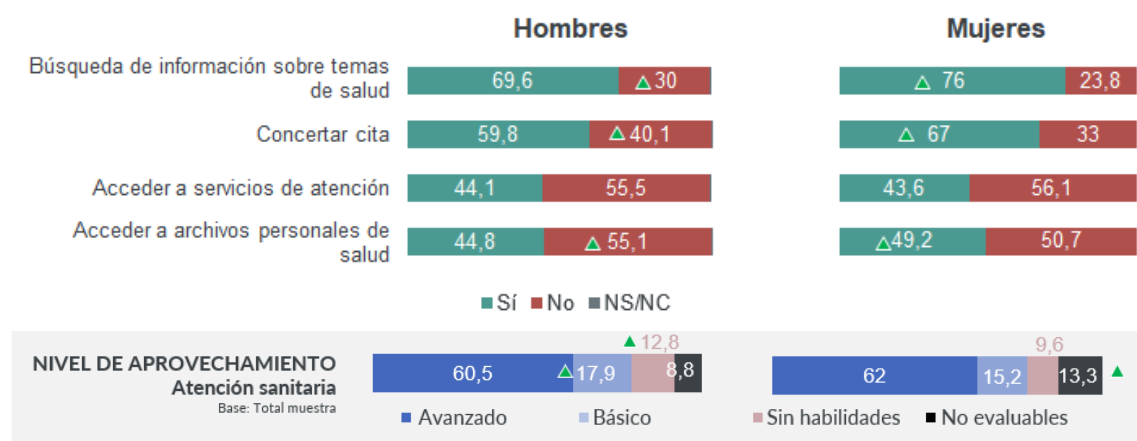
3.2.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

Al analizar la distribución interprovincial de competencias digitales entre las mujeres de la Comunitat Valenciana, **no se identifican diferencias de una clara significatividad estadística**. En términos generales, las valencianas (41,3%) tienden a situarse en mayor proporción en el rango de habilidades avanzadas, frente al 39,5% de las castellanenses y al 38,2% de las alicantinas. En cuanto al rango de habilidades básicas, son las alicantinas las que presentan mayores tasas de adscripción, estableciéndose mínimas diferencias con valencianas (2 puntos porcentuales) y castellanenses (1,5 puntos porcentuales). Finalmente, es la provincia de Castellón la que mayores tasas de mujeres con pocas (o bajas) habilidades presenta, situándose el porcentaje en el 29%, frente al 26,4% de alicantinas, y el 25,8% de valencianas.

3.3 ESCENARIOS DE USO

3.3.1 Atención sanitaria

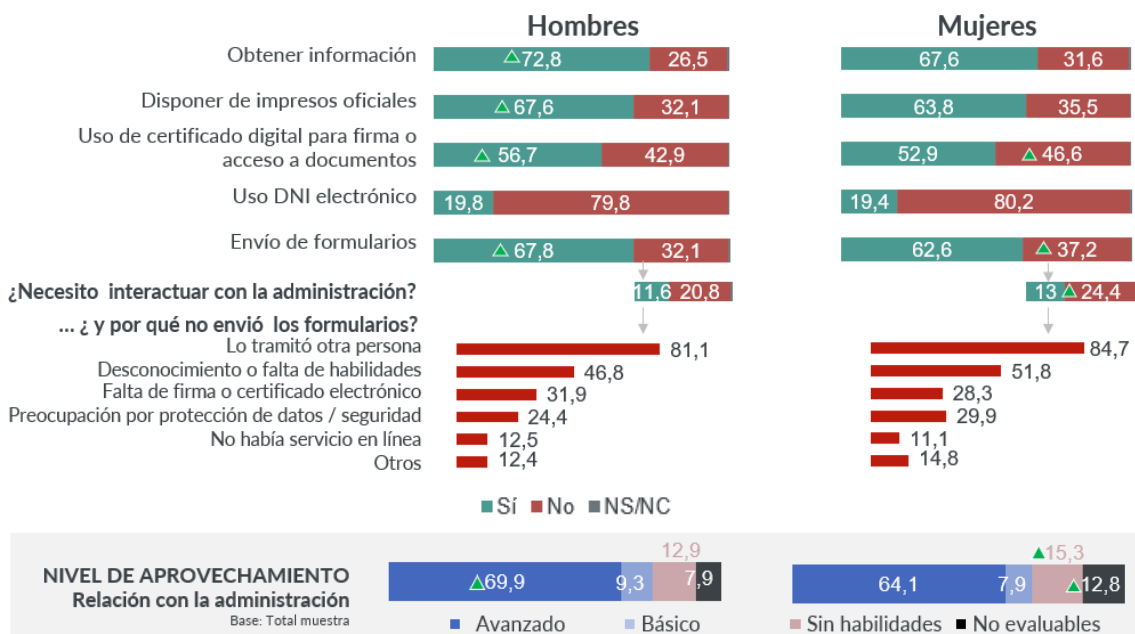

En cuanto al empleo de las TIC en relación a la atención sanitaria, **destaca el mayor nivel de competencias que demuestran las mujeres frente a los hombres**. Excepto en el caso

del indicador referido al acceso a servicios de atención, en el cual la desventaja de las mujeres respecto a los hombres es ínfima (un 0,5%), en el resto de indicadores las mujeres presentan mejores resultados que los hombres, en especial en cuanto a la búsqueda de información sobre temas de salud (con 6 puntos porcentuales de diferencia aproximadamente), y la concertación de citas (con unos 7 puntos porcentuales de diferencia aproximadamente).

Pese a todo, **en los niveles de aprovechamiento las diferencias se reducen considerablemente** (únicamente 1,5 puntos porcentuales de diferencia en favor de las mujeres respecto de los hombres en el nivel avanzado, y 2,7 puntos porcentuales de diferencia en el nivel básico). Resulta especialmente reseñable el hecho de que un mayor porcentaje de hombres no haya realizado ninguna tarea relacionada con la atención sanitaria durante los últimos tres meses (un 12,8%, frente al 9,6% de las mujeres). Sin embargo, en la línea del resto de escenarios es mayor el número de mujeres que por no haber accedido a Internet en los últimos 3 meses no son evaluables.

3.3.2 Relación con Administraciones Públicas

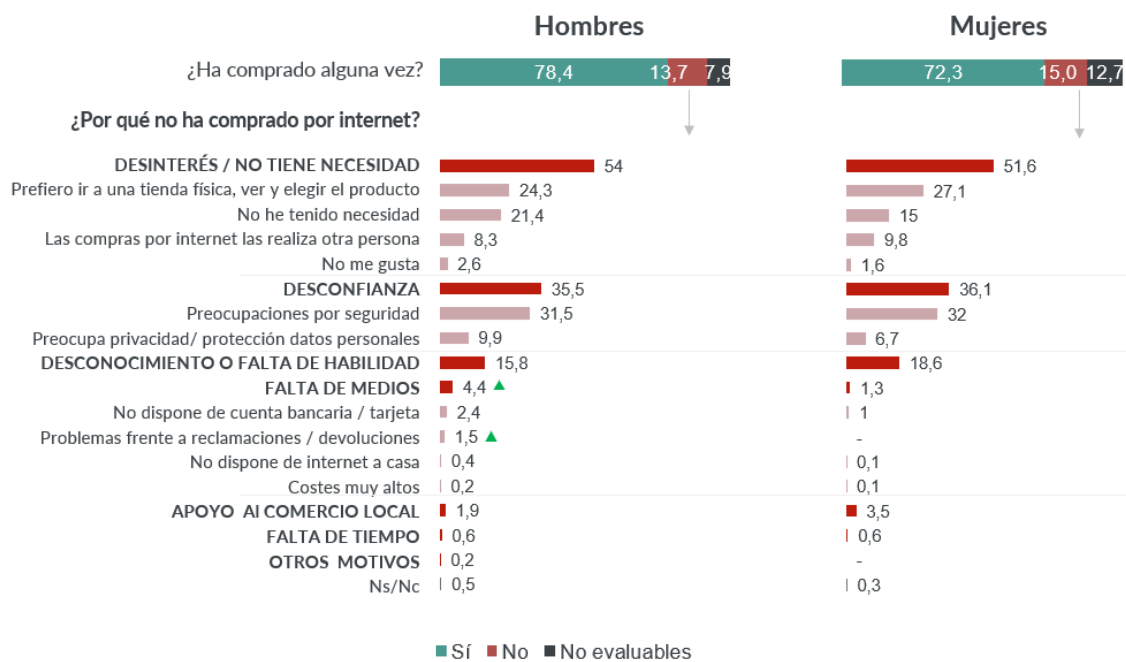
Al respecto del empleo de las TIC **a la hora de entrar en contacto con las Administraciones Públicas, las mujeres presentan peores resultados.** Para la mayor parte de indicadores (obtención de información, disposición de impresos oficiales, uso del certificado digital, y envío de formularios) se da una diferencia de entre 3,8 y 5,2 puntos en favor de los hombres. Resulta una excepción el uso de DNI electrónico, donde ambos géneros obtienen resultados muy bajos, entre el 19% y el 20%.

Todo ello queda traducido en un nivel avanzado de aprovechamiento más elevado por parte de los hombres, donde las diferencias se mantienen en los 5,8 puntos

porcentuales, mientras que son más las mujeres que no declaran habilidades al respecto de las TIC en relación a las administraciones públicas.

Por otra parte, las motivaciones de aquellos/as que no establecieron contacto durante los últimos tres meses con las administraciones públicas a través de medios informáticos, pero debieran haberlo hecho, son parecidas entre hombres y mujeres. Destaca el mayor número de mujeres que declaran su desconocimiento al respecto de la cuestión, o que dicen haber contado con la colaboración de otra persona a la hora de realizar este tipo de trámites, mientras que entre los hombres destaca la mayor despreocupación al respecto de asuntos tan importantes como la seguridad y la protección de datos.

3.3.3 Compras en línea

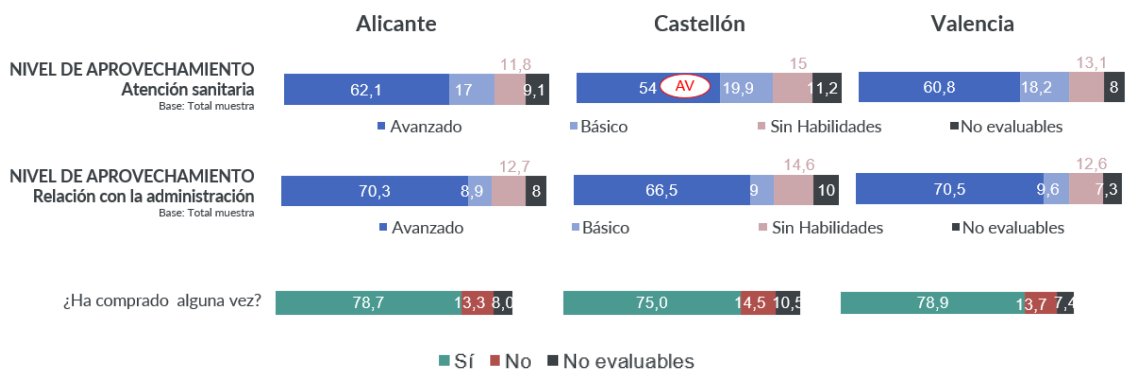

Al respecto de la dimensión referida al uso de las TIC **en relación a las dinámicas de compra, los hombres presentan valores más elevados.** Un mayor número de hombres declara hacer uso de medios informáticos para comprar, con una diferencia de 6 puntos porcentuales aproximadamente. Ambos géneros obtienen valores entre el 70% y el 80%, en el caso de aquellos/as que declaran haber comprado en línea alguna vez.

Entre aquellas personas que declaran no hacer compras en línea, las motivaciones vuelven a ser bastante similares. Destacan especialmente el desinterés o la falta de necesidad (entre las mujeres un 51% arguye semejantes motivos, mientras que entre los hombres el porcentaje asciende al 54%). Llama la atención cómo las mujeres le dan más valor al hecho de poder acudir físicamente a la tienda, para así poder observar y probar el producto (entre ellas, un 27% arguye tal motivo como justificación para no realizar compras en línea, mientras que entre ellos el porcentaje disminuye hasta el

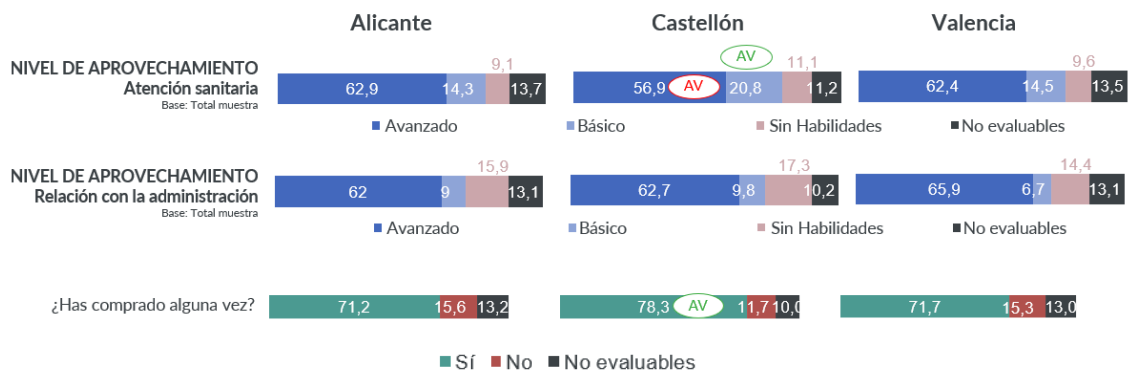
24%). En cuestiones como la desconfianza, o las preocupaciones al respecto de la seguridad, ambos géneros presentan valores muy similares, aunque puede observarse cómo al contrario de lo que ocurría al respecto del contacto con las administraciones públicas, en el caso de las compras en línea es mayor el porcentaje de hombres que declara preocupación al respecto de la privacidad y la protección de datos personales. Finalmente, cabe destacar el hecho de que exista una distancia de tres puntos porcentuales entre aquellas y aquellos que declaran no poseer los conocimientos y habilidades necesarios para realizar compras en línea (mientras que entre los hombres el porcentaje de individuos que arguye tal motivo es del 15,8%, entre las mujeres el porcentaje asciende hasta el 18,6%). Sin embargo, es mayor el porcentaje de hombres que declara no poseer los medios suficientes para realizar compras en línea (el 4,4% frente al 1,3% de las mujeres). Por último, son más las mujeres que declaran no hacer compras en línea como forma de apoyo al comercio local (un 3,5%, frente al 1,9% de los hombres).

3.3.4 Niveles de aprovechamiento. Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

En cuanto a los niveles de aprovechamiento por provincias de las tres áreas anteriormente analizadas (servicios sanitarios, relación con la administración y compras en línea) **los hombres castellanenses obtienen peores porcentajes que los hombres de Alicante y Valencia en todas ellas**. En especial, destaca el caso del nivel avanzado de aprovechamiento al respecto de la atención sanitaria, en el que la distancia con Alicante llega hasta los 8,1 puntos porcentuales, y con Valencia hasta los 6,8 puntos porcentuales. De la misma forma, en las relaciones establecidas con la administración el número de hombres castellanenses que declara un nivel avanzado de aprovechamiento es sensiblemente menor al de hombres valencianos y alicantinos (unos 4 puntos porcentuales por debajo). En cuanto a las compras en línea, se observa cómo se reproduce la menor capacitación y el menor uso entre los hombres de Castellón frente a los del resto de la Comunitat Valenciana (aproximadamente una diferencia de 4 puntos porcentuales).

3.3.5 Niveles de aprovechamiento. Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

En el caso de las mujeres, las distancias entre la provincia de Castellón y las provincias de Alicante y Valencia se mantienen cercanas a las de los hombres. Es decir, en términos generales **las mujeres castellonenses presentan peores resultados al respecto de algunas áreas**. En el caso de la atención sanitaria, las distancias se mantienen entre los 6 y los 8 puntos porcentuales, mientras que, en el caso de las relaciones establecidas con la administración pública, la distancia entre mujeres castellonenses y alicantinas es casi inexistente, y entre mujeres castellonenses y valencianas se reduce hasta los 3 puntos porcentuales aproximadamente. Llama la atención cómo en el caso de las compras en línea las dinámicas se revierten, y son las mujeres castellonenses las que presentan mejores resultados (unos 7 puntos porcentuales por encima de las mujeres alicantinas y valencianas).

3.4 CONCLUSIONES SOBRE LA BRECHA COMPETENCIAL

En relación a las diferentes áreas competenciales, cabría realizar un apunte general. La brecha de género queda claramente manifestada en la **amplia diferencia que se establece entre hombres y mujeres no evaluables** (es decir, que no han utilizado internet a lo largo de los últimos tres meses). Mientras que el porcentaje de los primeros no llega a alcanzar el 9%, el porcentaje de las segundas supera el 13%.

Por otra parte, y al respecto del área 1 (**información y alfabetización de datos**), los hombres presentan mejores resultados en relación al conjunto de indicadores (estableciéndose una diferencia en el nivel avanzado de aprovechamiento de 6,4 puntos porcentuales). Únicamente en la descarga de juegos los porcentajes de las mujeres son superiores. También cabría reseñar la forma en que la significatividad de las diferencias tiende a aumentar cuando se analizan los indicadores que presentan un corte más técnico (compresión de archivos, generación de copias de seguridad, etc.), y tienden a reducirse cuando las competencias presentan un cariz lúdico o vinculado al ocio (visionado de películas, escucha de música, etc.).

En el caso del área 2 (**comunicación y colaboración**), la significatividad de las diferencias entre hombres y mujeres tiende a disminuir, y paralelamente la predominancia de los hombres al respecto del conjunto de indicadores tiende a desaparecer en favor de un reparto más equilibrado de los liderazgos. Todo ello no impide que los porcentajes en el nivel avanzado de aprovechamiento sean significativamente superiores en el caso de los hombres, de lo cual se desprende que son ellos los que presentan una capacitación más completa y de una mayor transversalidad en relación al área 2. También cabría reseñar el hecho de que las diferencias al respecto de los indicadores en los que los varones obtienen mejores resultados tienden a presentar una menor significatividad que las diferencias al respecto de los indicadores en los que las mujeres consiguen mayores porcentajes. Finalmente, y de forma similar, aunque no idéntica a lo que ocurre en el área 1, las mujeres obtienen mejores resultados para aquellas tareas de un corte más lúdico y ligadas al ocio (redes sociales, videollamadas, mensajería instantánea, etc.), mientras que los hombres obtienen mejores resultados en aquellas tareas de corte más técnico y profesional.

En relación al área competencial 3 (**creación de contenido digital**), tanto hombres como mujeres presentan porcentajes muy reducidos para el nivel avanzado de aprovechamiento. Pese a todo, los varones aventajan en 12,1 puntos porcentuales a las mujeres, y obtienen mejores resultados en el conjunto de indicadores. También cabría apuntar a cómo la significatividad de las diferencias tiende a disminuir conforme aumenta la complicación de la competencia analizada. Es decir, cuanto más complicada es una tarea (o cuanto menores niveles de competencia obtiene para el conjunto muestral), menor es la significatividad de las diferencias entre mujeres y hombres, y a la inversa, cuanto menor es la complicación de una tarea (o mayores son sus niveles de competencia para el conjunto muestral), mayor es la significatividad de las diferencias.

Únicamente en relación a la configuración de la privacidad de las redes sociales son las mujeres las que obtienen mayores cotas de capacitación.

A propósito del área competencial 4 (**seguridad**), puede observarse cómo los hombres presentan mejores resultados al respecto de la práctica totalidad de indicadores. Todo ello conduce a una mayor proporción de varones situados en el rango de aprovechamiento avanzado. Únicamente en relación a la configuración de la privacidad de las redes sociales son las mujeres las que obtienen mayores cotas de capacitación. Esto puede

entenderse como una traducción de lo expuestas que se sienten las mujeres al compartir contenido a través de las redes sociales.

Finalmente, y en relación al área 5 (**resolución de problemas**), nuevamente los hombres obtienen mejores resultados para la casi totalidad de indicadores. Las diferencias al respecto del nivel avanzado de aprovechamiento se sitúan en los 8,4 puntos porcentuales. Los porcentajes de las mujeres son superiores a los de los hombres

únicamente en relación al contacto con el profesorado a través de portales educativos. Tales diferencias competenciales pueden entenderse como resultado de la atribución de las tareas reproductivas y de crianza a las mujeres.

Como apunte previo al análisis de los escenarios de uso, cabría destacar que **el presente informe supone una ampliación de los escenarios contemplados como forma de medir el nivel de inclusión social en términos digitales** que han alcanzado tanto mujeres como hombres en la Comunitat Valenciana. Mientras que en el informe del año 2020 únicamente se consideraba el comercio online, a partir del incremento en el uso de este tipo de herramientas que ha supuesto el periodo pandémico, en el presente informe se han añadido dos escenarios más: escenario de uso de atención sanitaria, y escenario de uso en relación con las administraciones públicas. Por otra parte, también se han incorporado preguntas al respecto de las motivaciones que conducen a hombres y mujeres a utilizar las TIC como medio de participación en los diferentes ámbitos y escenarios sociales.

Destaca el escenario de uso de atención sanitaria por ser el único en el que mayoritariamente las mujeres obtienen mejores resultados. Las diferencias de mayor significatividad se dan en relación a la búsqueda de información, y a la concertación de citas. En términos generales, la mayor capacitación que presentan las mujeres a la hora de emplear las TIC en relación a la atención sanitaria puede deberse al hecho de que el peso del trabajo reproductivo recaiga antes sobre ellas que sobre ellos. **La división sexual del trabajo determina diferentes usos de la tecnología**, y en este caso, resulta evidente cómo la constante atribución social de tareas como la crianza o el cuidado de los mayores a las mujeres, puede influir a la hora de determinar la mayor capacitación que presentan. Semejante situación también queda descrita por los testimonios presentados en el informe cualitativo de 2021, donde se analiza el diferente impacto que pueden tener la maternidad y la paternidad en relación a los usos de las TIC.

Las mayores dificultades que presentan las mujeres a la hora de establecer relación con las administraciones públicas pueden entenderse como una manifestación más de la brecha digital de género.

También cabría reseñar la mayor capacitación masculina al respecto del escenario de uso en relación con las administraciones públicas. Los hombres presentan una mayor competencia a la hora de realizar trámites a través de medios telemáticos. Las mayores dificultades que presentan las mujeres a la hora de establecer relación con las administraciones públicas pueden entenderse como una manifestación más de la brecha digital de género. En este sentido, cabe destacar cómo semejante fenómeno deja traslucir una menor

participación de las mujeres en los asuntos públicos, o al menos, en aquello que concierne a los trámites y gestiones que deben realizarse con la administración, que

poco a poco, y en especial desde el advenimiento de la pandemia de la COVID-19, tienden cada vez más a establecerse a través de medios telemáticos. Cuestión que no es baladí, ya que **semejante control de la relación con las administraciones públicas significa mayor poder de decisión, y mayores posibilidades de acceder a los servicios públicos** en términos generales. Estos datos vuelven a confirmar la situación de desventaja en la que se sitúan las mujeres a la hora de participar en muchos espacios del ámbito social, reflejada en el anterior informe del año 2020. Una vez más, las clásicas dinámicas sociales del reparto sexual del trabajo, que tienden a asignar a las mujeres trabajos más desvalorizados, y a apartarlas de aquellos de mayor relevancia y contenido, se repite en el caso del contacto con las administraciones públicas, que, hasta cierto punto, es uno de los muchos aspectos que implica el mantenimiento de una unidad familiar.

En relación al escenario de uso en las compras en línea, tendencialmente los hombres presentan mayores niveles competenciales que las mujeres. Esto contrasta en cierta medida con los resultados obtenidos en el informe de 2020, donde se puede observar cómo, entre cohortes generacionales como las/os Millenials y las personas pertenecientes a la generación X, son las mujeres las que obtienen mayores niveles competenciales. Por otra parte, cabría reseñar cómo las mujeres aducen en mayor proporción el desconocimiento y el apoyo al comercio local como forma de justificar su no uso de medios telemáticos a la hora de comprar, mientras que los hombres conceden una mayor importancia al desinterés y a la falta de medios.

4. Autopercepción de facilidad

En el presente apartado se analiza la **forma en que mujeres y hombres se autoperciben en relación a los diferentes indicadores competenciales**. En primer lugar, se establecerán comparativas entre aquellos/as hombres y mujeres que declaran haber puesto en práctica las diferentes competencias, para posteriormente realizar la misma comparativa en relación a aquellas personas que nunca las han llevado a cabo. Finalmente, y al igual que con los niveles de aprovechamiento, se han diseñado una serie de indicadores que recogen las autopercepciones al respecto de las diferentes áreas competenciales, estableciéndose **5 niveles de capacitación**: competente, mejorable, potencial, no competente y no evaluable.

4.1 FACILIDAD MEDIA ENTRE QUIENES LO HAN HECHO

Área	Indicador	Hombres	Mujeres
1	Localizar información en Internet	4,34	4,28
1	Guardar de forma ordenada los archivos	4,22	4,13
1	Hacer copias de seguridad de la información	4,18	4,10
1	Comprobar la veracidad de las noticias antes de compartirlas	3,77	3,82
1	Comprimir archivos	4,21 ▲	3,98
2	Utilizar el correo electrónico	4,50	4,49
2	Compartir documentos con aplicaciones	4,25 ▲	4,12
2	Trabajar en grupo sobre un mismo documento digital, en la nube	4,18	4,10
3	Obtener imagen y pegarla en un documento reduciendo el tamaño	4,25	4,17
3	Elaborar un documento de texto, hoja de cálculo o presentación	4,26 ▲	4,14
3	Utilizar aplicaciones de programación	3,65	3,52
3	Elaborar páginas web	3,67	3,42
4	Cambiar las contraseñas	4,21 ▲	4,07
4	Limpiar las cookies	4,18 ▲	4,01
4	Manejar un antivirus	4,08 ▲	3,84
4	Configurar el nivel de privacidad en las redes sociales	3,94	3,97
4	Instalar un cortafuegos	3,85	3,65
5	Ver tutoriales para resolver problemas técnicos	4,02 ▲	3,85
5	Configurar su correo electrónico	4,07 ▲	3,93
5	Configurar una conexión a internet	3,91 ▲	3,71
5	Manipular la maquinaria de su equipo	3,67 ▲	3,35

Al respecto de la dimensión de autopercepción en el uso de las TIC entre aquellos/as que durante los últimos tres meses han hecho uso de Internet, y, por lo tanto, han puesto en práctica de una u otra forma, una serie de competencias, se observa cómo, en términos generales, **son los hombres los que tienden a autoperibirse como más capacitados** para el conjunto de las competencias analizadas. Pese a todo, las distancias entre unos y otros al respecto de las diferentes competencias no son especialmente reseñables, situándose para la mayor parte de las mismas en unas pocas décimas. De entre las diferentes competencias, cabría destacar las siguientes al ser estadísticamente significativa la distancia que se establece entre mujeres y hombres: compresión de archivos, compartir documentos con aplicaciones, elaborar documentos de texto y presentaciones, cambiar contraseñas, limpiar cookies, manejo de antivirus, ver tutoriales para resolver problemas técnicos, configuración del correo electrónico, configuración de una conexión a internet y manipulación de la maquinaria del equipo. Finalmente, también resultaría interesante apuntar a una serie de **competencias para las que tanto hombres como mujeres se sienten especialmente poco capacitados**:

manipulación de la maquinaria del equipo, utilización de aplicaciones para programación, elaboración de páginas web, instalación de cortafuegos, configuración de una conexión a internet y verificación de noticias. Para todas ellas, tanto hombres como mujeres obtienen puntuaciones inferiores al 4.

4.1.2 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

Área	Indicador	Alicante	Castellón	Valencia
1	Localizar información en Internet	4,34	4,28	4,36
1	Guardar de forma ordenada los archivos	4,23	AV 4,12	4,24
1	Hacer copias de seguridad de la información	4,19	4,19	4,17
1	Comprobar la veracidad de las noticias antes de compartirlas	3,77	3,86	3,75
1	Comprimir archivos	4,23	4,13	4,20
2	Utilizar el correo electrónico	4,51	4,44	4,51
2	Compartir documentos con aplicaciones	4,22	V 4,17	4,28
2	Trabajar en grupo sobre un mismo documento digital, en la nube	4,08	4,09	AC 4,27
3	Obtener imagen y pegarla en documento reduciendo el tamaño	4,24	4,25	4,26
3	Elaborar un documento de texto, hoja de cálculo o presentación	4,27	4,20	4,27
3	Utilizar aplicaciones de programación	3,68	3,70	3,61
3	Elaborar páginas web	3,78	3,60	3,57
4	Cambiar las contraseñas	4,22	4,15	4,21
4	Limpiar las cookies	4,20	4,12	4,18
4	Manejar un antivirus	4,13	A 4,00	4,05
4	Configurar el nivel de privacidad en las redes sociales	3,90	3,95	3,98
4	Instalar un cortafuegos	3,90	3,82	3,81
5	Ver tutoriales para resolver problemas técnicos	4,04	4,00	4,01
5	Configurar su correo electrónico	4,06	4,09	4,08
5	Configurar una conexión a internet	3,90	3,89	3,93
5	Manipular la maquinaria de su equipo	3,60	3,56	3,74

En la línea de lo anteriormente apuntado acerca de las diferentes autopercepciones que se dan entre hombres y mujeres al respecto de las competencias digitales, **las diferencias entre hombres de las diferentes provincias también son mínimas** para la mayor parte de competencias. Pese a todo, sí que podríamos decir que los **hombres castellanenses siguen presentando peores resultados** al respecto de la mayor parte de competencias, aunque las distancias no excedan en ningún caso las 3 décimas. Cabría destacar como estadísticamente significativas las siguientes diferencias. En el caso de la competencia referida a guardar archivos de forma ordenada, los hombres castellanenses presentan una clara desventaja respecto a los hombres valencianos y alicantinos. De la misma forma, en el caso de la competencia referida a compartir documentos con aplicaciones, la desventaja se da de los hombres castellanenses respecto a los hombres valencianos, y en el manejo de antivirus de los hombres castellanenses respecto a los hombres alicantinos. Finalmente, cabría llamar la atención sobre cómo los hombres valencianos aventajan a castellanenses y alicantinos al respecto del trabajo en grupo sobre un mismo documento digital en la nube.

4.1.3 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

Área	Indicador	Alicante	Castellón	Valencia
1	Localizar información en Internet	4,28	4,28	4,28
1	Guardar de forma ordenada los archivos	4,12	4,08	4,14
1	Hacer copias de seguridad de la información	4,08	4,08	4,11
1	Comprobar la veracidad de las noticias antes de compartirlas	3,86	3,80	3,80
1	Comprimir archivos	3,97	3,96	3,98
2	Utilizar el correo electrónico	4,49	4,44	4,50
2	Compartir documentos con aplicaciones	4,09	4,13	4,15
2	Trabajar en grupo sobre un mismo documento digital, en la nube	4,03	4,08	4,15
3	Obtener imagen y pegarla en documento reduciendo el tamaño	v 4,10	4,21	4,21
3	Elaborar un documento de texto, hoja de cálculo o presentación	4,09	4,14	4,17
3	Utilizar aplicaciones de programación	3,42	3,65	3,57
3	Elaborar páginas web	3,33	3,57	3,43
4	Cambiar las contraseñas	4,04	4,07	4,10
4	Limpiar las cookies	v 3,93	4,03	4,07
4	Manejar un antivirus	3,85	3,84	3,83
4	Configurar el nivel de privacidad en las redes sociales	3,93	3,99	4,00
4	Instalar un cortafuegos	3,57	3,84	3,68
5	Ver tutoriales para resolver problemas técnicos	v 3,78	3,85	3,90
5	Configurar su correo electrónico	3,87	3,97	3,96
5	Configurar una conexión a internet	3,64	3,73	3,75
5	Manipular la maquinaria de su equipo	cv 3,16	3,60	3,42

En el caso de la distribución de mujeres por provincias se puede observar cómo una vez más, las **diferencias son ínfimas**, y en ningún caso superan las 5 décimas. En términos generales, **son las mujeres alicantinas las que presentan peores resultados, o se sienten menos capacitadas a la hora de ejercer ciertas competencias digitales**, mientras que entre mujeres valencianas y castellonenses se reparten el liderazgo en la mayor parte de áreas competenciales. Cabría destacar por su significatividad estadística las siguientes diferencias: las mujeres alicantinas se sienten sustancialmente menos capacitadas que las valencianas al respecto de la obtención y manejo de imágenes digitales, así como en la limpieza de cookies, y la visualización de tutoriales a la hora de resolver problemas técnicos; mientras que en el caso de la manipulación de la maquinaria relativa al equipo la desventaja de las mujeres alicantinas se da respecto a las mujeres valencianas y castellonenses.

4.2 FACILIDAD MEDIA ENTRE QUIENES NO LO HAN HECHO

Área	Indicador	Hombres	Mujeres
1	Localizar información en Internet	3,08	2,98
1	Guardar de forma ordenada los archivos	3,15 ▲	2,90
1	Hacer copias de seguridad de la información	3,36 ▲	3,14
1	Comprobar la veracidad de las noticias antes de compartirlas	3,29	3,24
1	Comprimir archivos	3,24 ▲	2,93
2	Utilizar el correo electrónico	2,91	2,62
2	Compartir documentos con aplicaciones	3,26 ▲	2,87
2	Trabajar en grupo sobre un mismo documento digital, en la nube	3,39 ▲	3,07
3	Obtener imagen y pegarla en documento reduciendo el tamaño	3,15	2,91
3	Elaborar un documento de texto, hoja de cálculo o presentación	2,99	2,84
3	Utilizar aplicaciones de programación	2,32	2,25
3	Elaborar páginas web	2,37 ▲	2,19
4	Cambiar las contraseñas	3,59	3,43
4	Limpiar las cookies	3,04 ▲	2,71
4	Manejar un antivirus	3,24 ▲	2,84
4	Configurar el nivel de privacidad en las redes sociales	3,47 ▲	3,15
4	Instalar un cortafuegos	2,96 ▲	2,54
5	Ver tutoriales para resolver problemas técnicos	3,15	3,07
5	Configurar su correo electrónico	3,60 ▲	3,21
5	Configurar una conexión a internet	2,89 ▲	2,48
5	Manipular la maquinaria de su equipo	2,34 ▲	2,12

En cuanto a aquellas personas que por no haber podido acceder a Internet o a un terminal durante los últimos tres meses, no han puesto en práctica las competencias analizadas en los párrafos precedentes, las autopercepciones al respecto de cuán capacitados se sentirían en el supuesto de que tuvieran que ponerlas en práctica pueden resumirse de la siguiente forma. En términos generales, las puntuaciones al respecto de la casi totalidad de competencias oscilan entre el 2 y el 3,5. En la misma línea que la gran mayoría de indicadores anteriores, **son los hombres los que dicen sentirse más capacitados**, aunque para la mayor parte de competencias las diferencias no superan

Es en el área 4 (relativa a la seguridad) en la que más diferencias entre hombres y mujeres se dan.

las 7 décimas. Cabría destacar como estadísticamente significativas las diferencias que se dan al respecto de las siguientes competencias, siempre favorables a los hombres: guardar de forma ordenada archivos, hacer copias de seguridad, comprimir archivos, compartir documentos a través de

aplicaciones, trabajar en grupo sobre un mismo documento en la nube, elaborar páginas web, limpiar cookies, manejar un antivirus, configurar la privacidad de redes sociales, instalar un cortafuegos, configurar el correo electrónico, configurar una conexión a internet y manipular la maquinaria asociada al equipo. Todo ello permite afirmar que **es en el área 4 (relativa a la seguridad) en la que más diferencias entre hombres y mujeres se dan**, mientras que en el **área 3 (relativa a la creación de contenido digital) es en la que menos diferencias se encuentran.**

4.2.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

Área	Indicador	Alicante	Castellón	Valencia
1	Localizar información en Internet	3,15	3,13	3,02
1	Guardar de forma ordenada los archivos	3,11	2,98	3,23
1	Hacer copias de seguridad de la información	3,35	3,34	3,38
1	Comprobar la veracidad de las noticias antes de compartirlas	3,27	3,24	3,32
1	Comprimir archivos	3,26	3,15	3,25
2	Utilizar el correo electrónico	3,06	2,48	2,91
2	Compartir documentos con aplicaciones	3,19	3,22	3,31
2	Trabajar en grupo sobre un mismo documento digital, en la nube	3,38	3,32	3,41
3	Obtener imagen y pegarla en documento reduciendo el tamaño	3,13	2,99	3,21
3	Elaborar un documento de texto, hoja de cálculo o presentación	2,98	2,83	3,03
3	Utilizar aplicaciones de programación	2,28	2,40	2,34
3	Elaborar páginas web	2,29	2,39	2,43
4	Cambiar las contraseñas	3,64	3,51	3,57
4	Limpiar las cookies	3,06	2,84	3,06
4	Manejar un antivirus	3,21	3,32	3,24
4	Configurar el nivel de privacidad en las redes sociales	3,48	3,42	3,47
4	Instalar un cortafuegos	2,97	2,80	2,98
5	Ver tutoriales para resolver problemas técnicos	3,13	2,99	3,20
5	Configurar su correo electrónico	3,87	3,80	3,90
5	Configurar una conexión a internet	3,48	3,45	3,51
5	Manipular la maquinaria de su equipo	2,28	2,34	2,39

Las diferencias provinciales entre aquellos hombres no evaluables al respecto de las competencias analizadas, permite nuevamente afirmar que **son los hombres valencianos y alicantinos los que tendencialmente presentan un mayor nivel de confianza en sus capacidades.** Únicamente al respecto de competencias como el

manejo de aplicaciones de programación, y el manejo de antivirus, son los hombres castellonenses los que presentan los mayores niveles de capacitación. En términos generales, las diferencias no son especialmente reseñables, pero sí que cabría destacar la significatividad de las diferencias al respecto de las siguientes competencias: en el caso de la elaboración de páginas web los hombres alicantinos presentan niveles de confianza significativamente inferiores que los hombres valencianos, y en el caso de la instalación de cortafuegos los hombres castellonenses presentan niveles de confianza significativamente inferiores a los del resto de la Comunitat Valenciana.

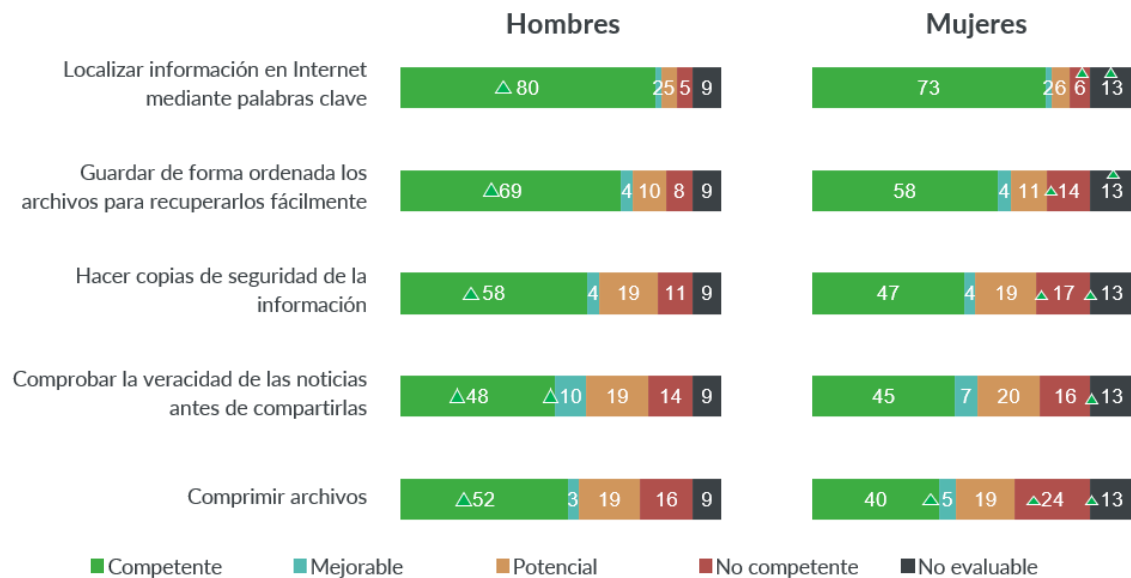
4.2.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

Área	Indicador	Alicante	Castellón	Valencia
1	Localizar información en Internet	3,19	2,74 (A)	2,87
1	Guardar de forma ordenada els archivos	2,85	3,07	2,89
1	Hacer copias de seguridad de la información	3,10	3,09	3,18
1	Comprobar la veracidad de las noticias antes de compartirlas	3,18	3,31	3,27
1	Comprimir archivos	3,00	2,94	2,86
2	Utilizar el correo electrónico	2,59	2,90	2,60
2	Compartir documentos con aplicaciones	2,79	2,96	2,91
2	Trabajar en grupo sobre un mismo documento digital, en la nube	2,96 (C)	3,23	3,10
3	Obtener imagen y pegarla en documento reduciendo el tamaño	2,88	2,89	2,94
3	Elaborar un documento de texto, hoja de cálculo o presentación	2,83	2,74	2,86
3	Utilizar aplicaciones de programación	2,21	2,34	2,26
3	Elaborar páginas web	2,19	2,17	2,20
4	Cambiar las contraseñas	3,37	3,52	3,45
4	Limpiar las cookies	2,74	2,74	2,68
4	Manejar un antivirus	2,77	2,84	2,88
4	Configurar el nivel de privacidad en las redes sociales	2,99 (V)	3,23	3,25
4	Instalar un cortafuegos	2,48	2,44 (V)	2,60
5	Ver tutoriales para resolver problemas técnicos	3,07	3,00	3,08
5	Configurar su correo electrónico	3,53 (V)	3,64	3,66
5	Configurar una conexión a internet	3,01 (CV)	3,19	3,16
5	Manipular la maquinaria de su equipo	2,08	2,15	2,14

En el caso de las diferencias provinciales entre aquellas mujeres no evaluables, **son las alicantinas las que tendencialmente presentan menores niveles de confianza en sus capacidades**, liderando únicamente en las competencias relativas a la compresión de archivos, a la localización de información en internet, y al limpiado de cookies. Por otra parte, destaca el liderazgo de las mujeres castellonenses en el área 2 (relativa a la comunicación y la colaboración), y el liderazgo de las mujeres valencianas en la mayor parte de las competencias del área 3 (relativa a la creación de contenidos digitales). De nuevo, la mayor parte de diferencias provinciales no son especialmente reseñables, no superando en la mayor parte de los casos las dos décimas. Pese a todo, cabría destacar la significatividad de las siguientes diferencias: las mujeres alicantinas se sienten significativamente menos capacitadas a la hora de trabajar en grupo sobre un mismo documento en la nube; las mujeres castellonenses se sienten significativamente menos capacitadas que las alicantinas a la hora de localizar información en internet; las mujeres alicantinas se sienten significativamente menos capacitadas que las valencianas a la hora configurar la privacidad de redes sociales; las mujeres castellonenses se sienten significativamente menos capacitadas que las valencianas a la hora de instalar cortafuegos; las mujeres alicantinas se sienten significativamente menos capacitadas que las valencianas a la hora de configurar el correo electrónico, y significativamente

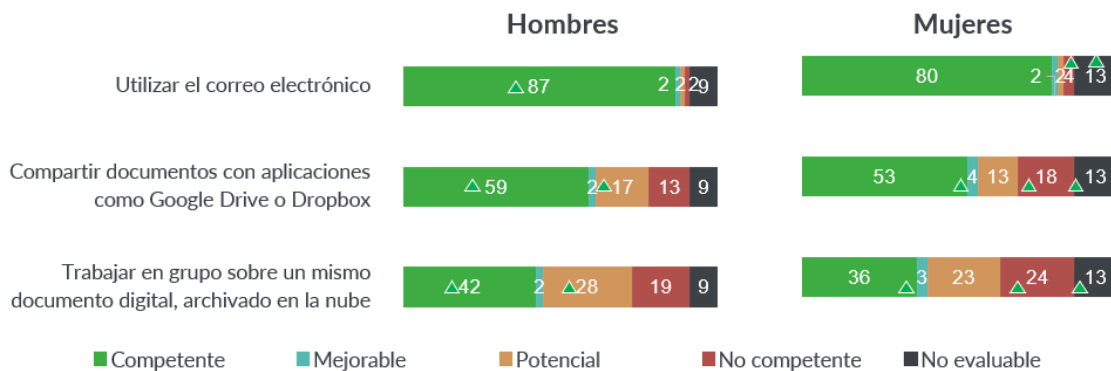
menos capacitadas que las valencianas y castellanenses a la hora de configurar una conexión a internet.

4.3 AUTOPERCEPCIÓN EN INFORMACIÓN Y ALFABETIZACIÓN DE DATOS

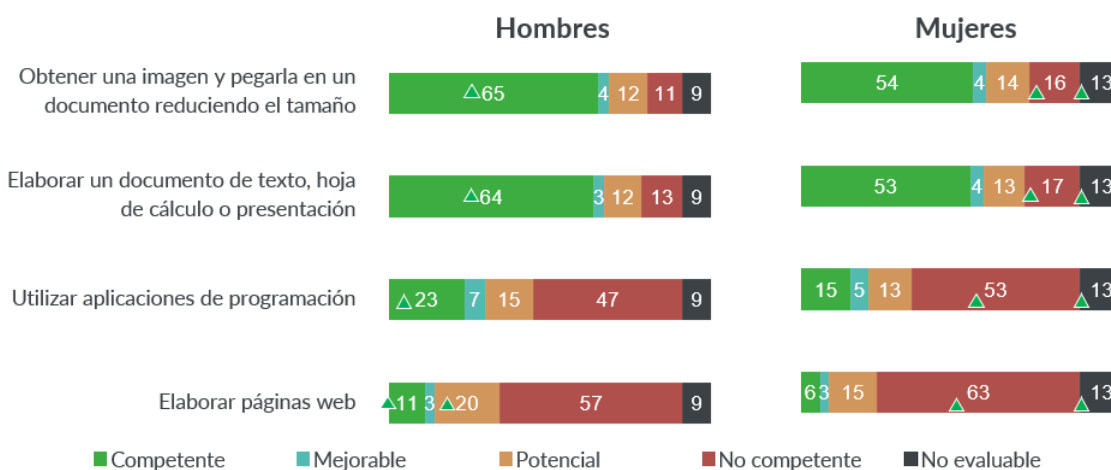
En cuanto a los **niveles de autopercepción en el área 1** (información y alfabetización de datos) se aprecia cómo **los hombres se sienten más capacitados** que las mujeres al respecto del conjunto de competencias. Las diferencias favorables al género masculino, entre aquellos/as que se sienten competentes, oscilan entre un valor mínimo de 3 puntos porcentuales (comprobar la veracidad de noticias antes de compartirlas) y un valor máximo de 12 puntos porcentuales (comprimir archivos), todas ellas diferencias estadísticamente significativas. Asimismo, se observa cómo hay más mujeres que no han puesto en práctica semejantes competencias, y frente a la posibilidad de ponerlas en práctica no se sienten competentes o directamente no son evaluables por no haber tenido acceso a internet durante los últimos tres meses. Más allá de las diferencias marcadas por la variable género, se puede observar cómo la localización en internet de información mediante palabras clave sería la competencia que plantea un mayor nivel de confianza, mientras que la verificación de noticias sería la competencia que plantea mayores dificultades.

4.4 AUTOPERCEPCIÓN EN COMUNICACIÓN Y COLABORACIÓN

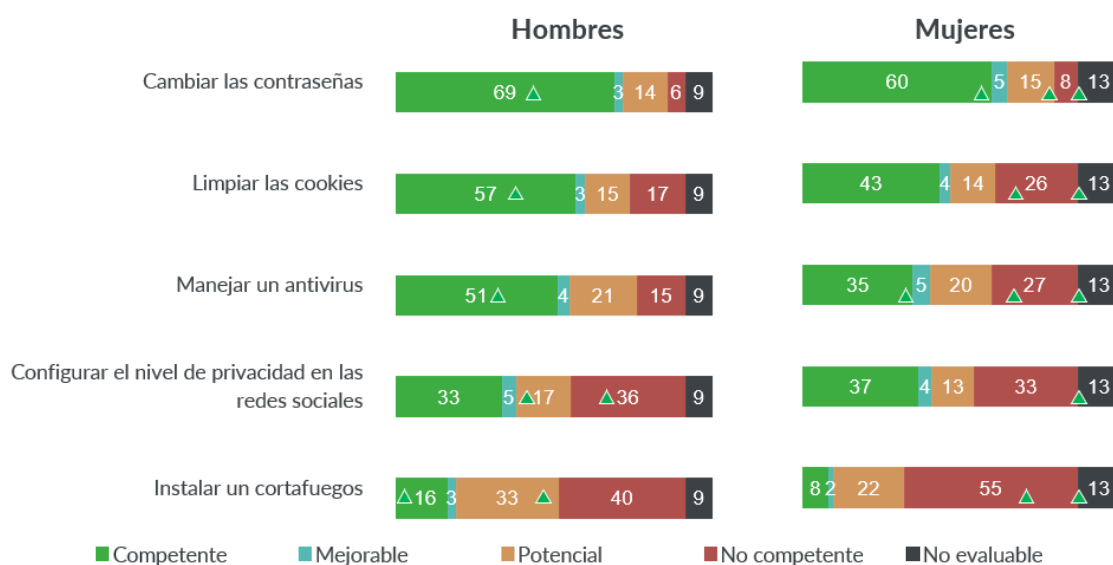
En cuanto a los niveles de **autopercepción en el área 2** (comunicación y colaboración), continúan siendo **los hombres los que presentan mayores niveles de confianza**. Las diferencias favorables al género masculino, entre aquellos/as que se sienten competentes, oscilan entre los 6 puntos porcentuales (compartir documentos con aplicaciones como Google Drive o Dropbox, y trabajar en grupo sobre un mismo documento digital archivado en la nube) y los 7 puntos porcentuales (utilizar el correo electrónico), siendo todas ellas diferencias estadísticamente significativas. En este sentido, se puede observar cómo los porcentajes de mujeres que no han puesto en práctica tales competencias y frente a la posibilidad de tener que ponerlas en práctica no se sienten capacitadas, es sensiblemente superior al de los hombres. Considerando la muestra en su conjunto, el empleo del correo electrónico es la competencia que mayor nivel de confianza plantea, mientras que el trabajo conjunto sobre un mismo documento en línea es la competencia que menores niveles de confianza plantea.

4.5 AUTOPERCEPCIÓN EN CREACIÓN DE CONTENIDO DIGITAL

En lo relativo a los niveles de **autopercepción relativos al área 3** (creación de contenido digital) las tendencias se mantienen, y **son los hombres los que declaran un mayor nivel de confianza**. Las diferencias favorables al género masculino, entre aquellos/as que se sienten competentes, oscilan entre los 5 puntos porcentuales (elaboración de páginas web) y los 11 puntos porcentuales (obtención y tratamiento de imágenes, y elaboración de documentos de texto, hojas de cálculo y presentaciones), siendo todas ellas diferencias estadísticamente significativas. De la misma forma, se observa cómo son más las mujeres que no han ejercido semejantes competencias, y frente al escenario de tener que ponerlas en práctica no se sentirían capaces. Considerando el conjunto de la muestra, destacan las dificultades que tanto para mujeres como para hombres presenta la elaboración de páginas web, así como el uso de aplicaciones de programación, obteniendo ambas competencias niveles muy bajos de capacitación.

4.6 AUTOPERCEPCIÓN EN SEGURIDAD

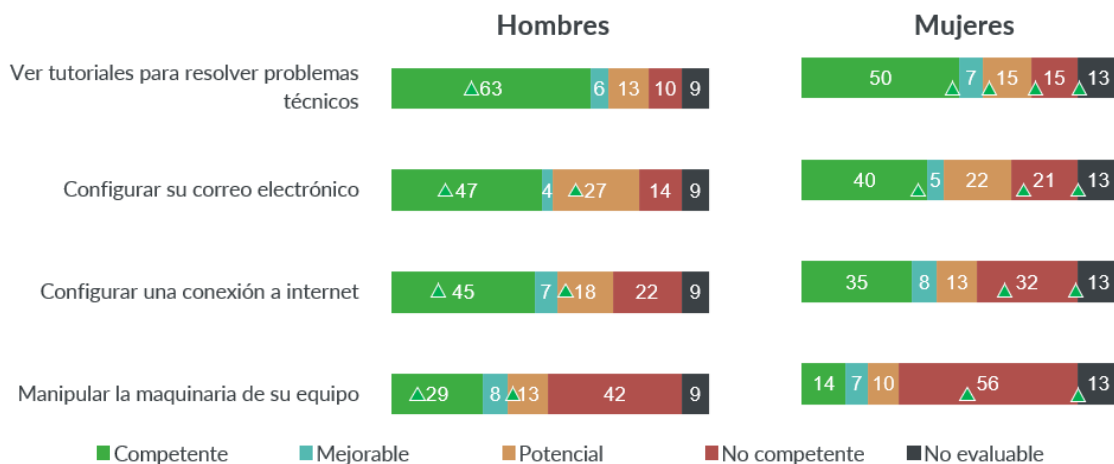
En lo que concierne a los niveles de **autopercepción relativos al área 4** (seguridad), se aprecia una tendencia similar a la del resto de áreas: **los hombres se sienten más**

Destaca la particularidad de la competencia relativa a la configuración de la privacidad de redes sociales, por ser una de las pocas en las que las mujeres presentan mejores resultados.

capacitados. Las diferencias marcadas por la variable género, entre aquellos/as que se sienten competentes al respecto de la seguridad informática varían entre los 4 puntos porcentuales a favor de las mujeres (configuración de privacidad de las redes sociales), y los 16 puntos porcentuales a favor de los hombres (manejo de antivirus). En este caso, todas las diferencias son estadísticamente significativas, excepto la

relativa a la configuración de la privacidad de las redes sociales. En términos generales, se puede apreciar un claro aumento de las diferencias si hacemos una comparación con el resto de áreas. Destaca la **particularidad de la competencia relativa a la configuración de la privacidad de redes sociales**, por ser una de las pocas en las que **las mujeres presentan mejores resultados**. De entre ellas, un mayor porcentaje se sienten capacitadas, y un menor porcentaje no han puesto en práctica tal competencia, y se sentiría incompetente en caso de intentarlo. Por último, y llevando el análisis más allá de la variable género, se observa cómo las competencias relativas a la seguridad presentan menores niveles de confianza entre el conjunto muestral, en especial en las competencias relativas al manejo de antivirus, la configuración del nivel de privacidad de las redes, y la instalación de cortafuegos.

4.7 AUTOPERCEPCIÓN EN ÁREA RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS

En relación al **área competencial 5** (resolución de problemas), **los resultados siguen siendo favorables al género masculino**, en este caso, para el conjunto de competencias. Las diferencias marcadas por la variable género, entre aquellos/as que se sienten capacitados/as, varían entre los 7 puntos porcentuales (configuración del correo electrónico) y los 15 puntos porcentuales (manipulación de la maquinaria del equipo), siendo todas ellas diferencias estadísticamente significativas y favorables a los hombres. Por otra parte, de entre las personas que no han puesto en práctica las competencias relativas al área 5, hay un mayor porcentaje de mujeres que no se sentirían competentes si lo intentaran. En términos generales, y más allá de las diferencias marcadas por la variable género, se aprecia cómo 3 de las 4 competencias (configuración del correo electrónico, configuración de una conexión a internet, y manipulación de la maquinaria del equipo) no superan el 50% de personas que se sienten competentes al respecto de las mismas. Destaca por los bajos niveles de confianza, la competencia relativa a la

manipulación de la maquinaria del equipo, especialmente en el caso de las mujeres, entre las que no se supera el 15% de las que se sienten capacitadas.

4.8 CONCLUSIONES SOBRE LA BRECHA EN LAS AUTOPERCEPCIONES DE FACILIDAD

En cuanto a la dimensión 4, que mide los niveles de autopercepción en el uso de las TIC, puede observarse cómo **los hombres se sienten más capacitados que las mujeres al respecto de la práctica totalidad de competencias**. Estos datos confirman nuevamente los resultados obtenidos en el informe de 2020, que indicaban que eran las mujeres las

Una vez más son los hombres castellonenses y las mujeres alicantinas los/as que menos capacitados/as se sienten.

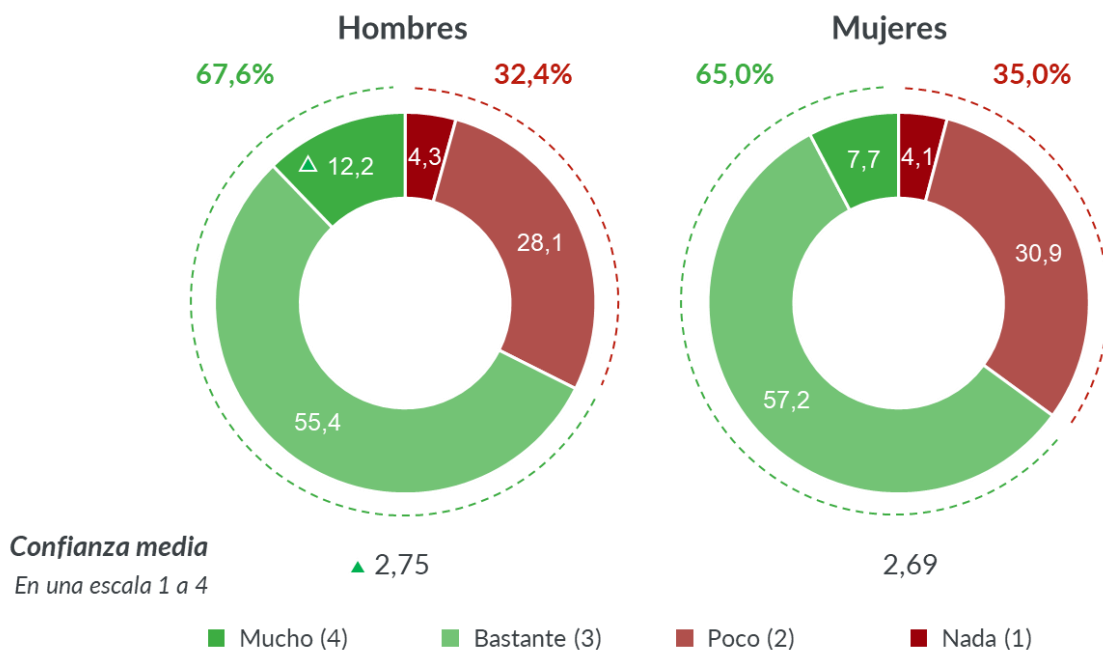
que parecían experimentar una mayor dificultad en el uso de estas herramientas. Las diferencias significativas tienden a concentrarse en el área 4 (seguridad), y son mayores entre aquellas/os que no han hecho uso de internet durante los últimos tres meses. De nuevo, la única competencia al respecto de la cual las mujeres se sienten más capacitadas es la configuración de la privacidad en redes.

Al respecto de las diferencias interprovinciales, una vez más son los hombres castellonenses y las mujeres alicantinas los/as que menos capacitados/as se sienten.

5. Confianza en internet

Por último, en este apartado se analizan los **niveles de confianza en relación a internet** que presentan tanto mujeres como hombres. También se ha introducido la variable territorial, con el objetivo de conocer la distribución provincial de los niveles de confianza. Finalmente, se han recogido los **motivos que llevan a la desconfianza**, entre aquellos/as que declaran confiar poco o nada en internet. De la misma forma, se ha analizado la distribución territorial de tales argumentos.

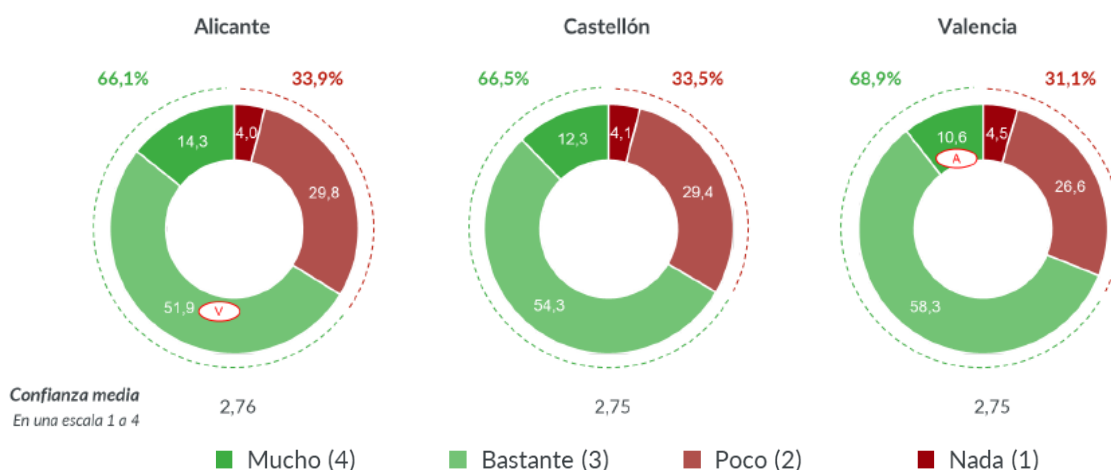
5.1 NIVELES DE CONFIANZA EN INTERNET

En aquello relativo a la quinta dimensión (confianza en internet), mujeres y hombres presentan resultados un tanto diferentes. Porcentualmente, **son más los hombres que declaran confiar mucho en internet**, con una diferencia de 4,5 puntos (lo cual representa una diferencia estadísticamente significativa). Por otra parte, entre aquellas personas que declaran confiar bastante en internet, la diferencia entre mujeres y hombres es únicamente de 1,8 puntos porcentuales, siendo mayor el porcentaje de mujeres recogidas en esta categoría. Pese a todo, puede decirse que, en términos generales, son más los hombres que declaran confiar en internet (un 67,6% frente al 65% de las mujeres). Consiguientemente, se puede observar cómo **las mujeres tienden a una mayor desconfianza**. Mientras que entre ellas los niveles generales de desconfianza alcanzan el 35%, entre ellos la proporción no alcanza los 33 puntos porcentuales. Profundizando un poco más en los niveles de desconfianza cabría destacar cómo, pese a la tendencia general, existe una mayor proporción de hombres que declaran no confiar nada en internet (un 4,3% frente al 4,1% de las mujeres). Sin

embargo, y en consonancia con la tendencia general, entre aquellas personas que dicen confiar poco en internet, la proporción de mujeres es superior a la de hombres (un 30,9% frente al 28,1% de las mujeres). Todo lo anteriormente expuesto queda reflejado en los niveles medios de confianza que presentan ambos sexos. Considerando una escala del 1 al 4, en la que el 4 representaría el máximo nivel de confianza y el 1 el mínimo nivel de confianza, las mujeres se sitúan en una puntuación de 2.69 y los hombres del 2.75, siendo la diferencia de 6 centésimas estadísticamente significativa.

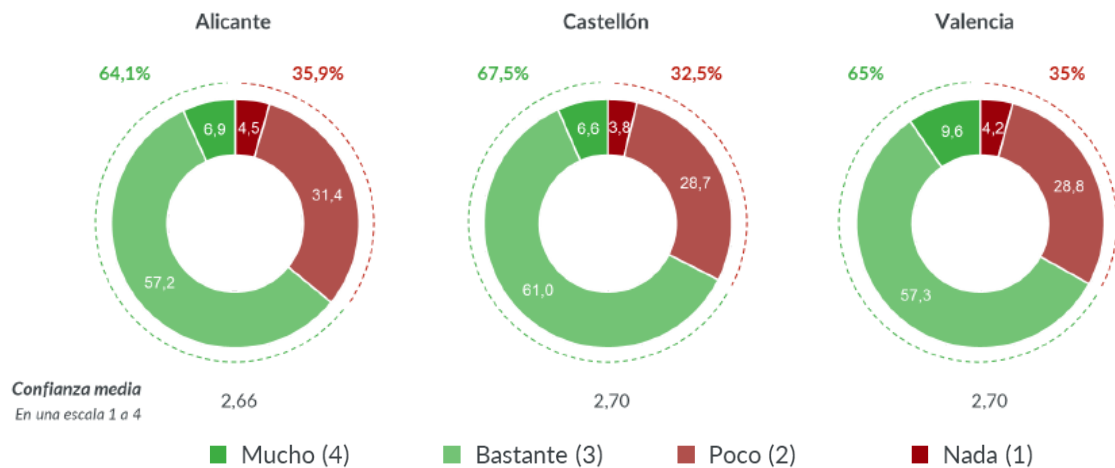
5.1.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

En cuanto a las desigualdades provinciales entre hombres, se puede constatar cómo **las diferencias no presentan un carácter especialmente significativo**. En términos generales, son los hombres valencianos los que declaran mayores niveles de confianza con un porcentaje del 68,9%, frente al 66,5% de los hombres castellonenses, y el 66,1% de los hombres alicantinos. En cualquier caso, sí que cabría destacar la significatividad de la diferencia de 3,7 puntos porcentuales que existe entre hombres alicantinos y valencianos que dicen confiar mucho en internet (siendo mayor el porcentaje de hombres alicantinos que declaran un alto grado de confianza), y la diferencia de 6,4 puntos porcentuales entre hombres alicantinos y valencianos que dicen confiar bastante en internet (siendo mayor el porcentaje de hombres valencianos). Por su parte, los castellonenses se sitúan a medio camino entre valencianos y alicantinos, no siendo significativas las diferencias que establecen con los de las otras dos provincias. En este sentido, los niveles de desconfianza son superiores entre los hombres alicantinos, con un porcentaje del 33,9%, frente al 33,5% de los castellonenses, y el 31,1% de los valencianos. Las distribuciones en las categorías referentes a aquellos que dicen confiar poco o nada en internet son bastante similares entre las tres provincias, a excepción del porcentaje de hombres valencianos que declaran confiar poco en internet, que es ligeramente inferior al de las otras dos provincias. Todo ello nos lleva a unas **medias de confianza en internet casi idénticas entre las tres provincias**, situándose las

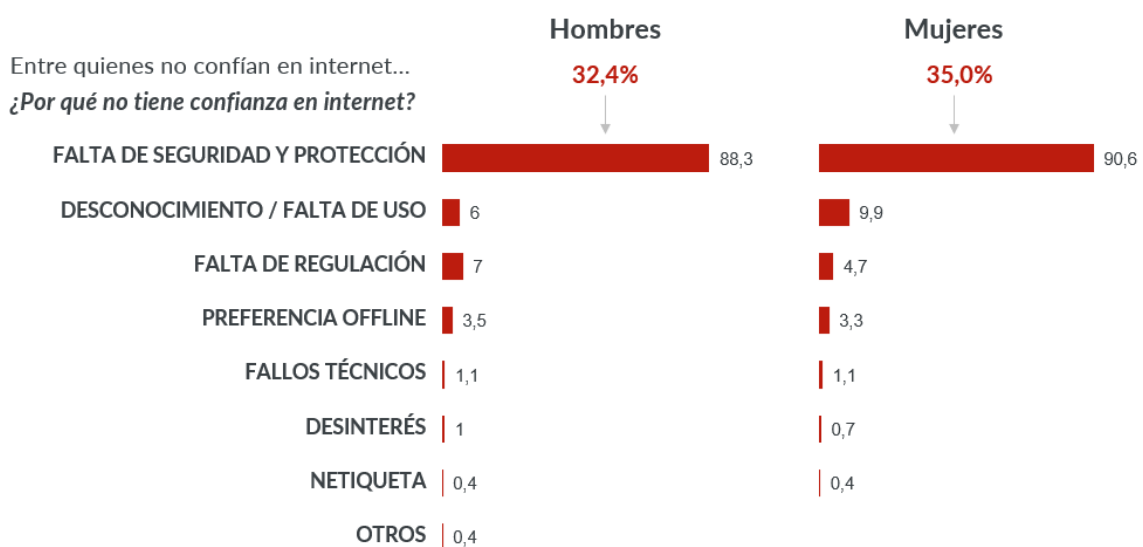
puntuaciones entre 2,75 y 2,76 (considerando el 4 como el nivel máximo de confianza y el 1 como el nivel mínimo).

5.1.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

En el caso de las mujeres, **las diferencias interprovinciales siguen siendo mínimas, y en ningún caso estadísticamente significativas**. Se observa cómo los porcentajes generales de confianza se sitúan entre el 64% y el 67,5%, mientras que los niveles de desconfianza se sitúan entre el 32,5% y el 35,9%. Todo ello desemboca en unas medias en los niveles de confianza entre el 2,66 y el 2,70 (considerando el 4 como el nivel máximo de confianza y el 1 como el nivel mínimo).

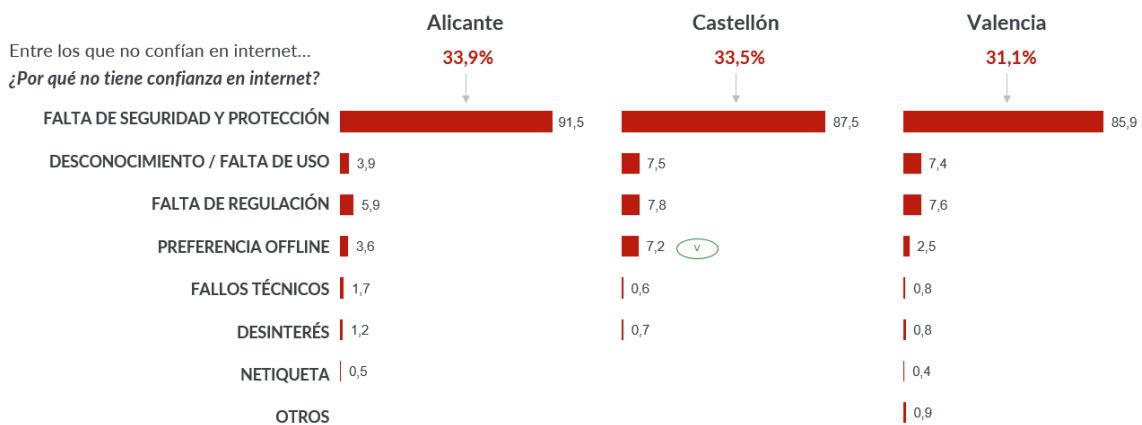
5.2 MOTIVOS PARA LA NO CONFIANZA

Al respecto **de los motivos que generan desconfianza en internet** entre ambos géneros, en términos generales, son **bastante similares**. Destaca como principal motivo la falta

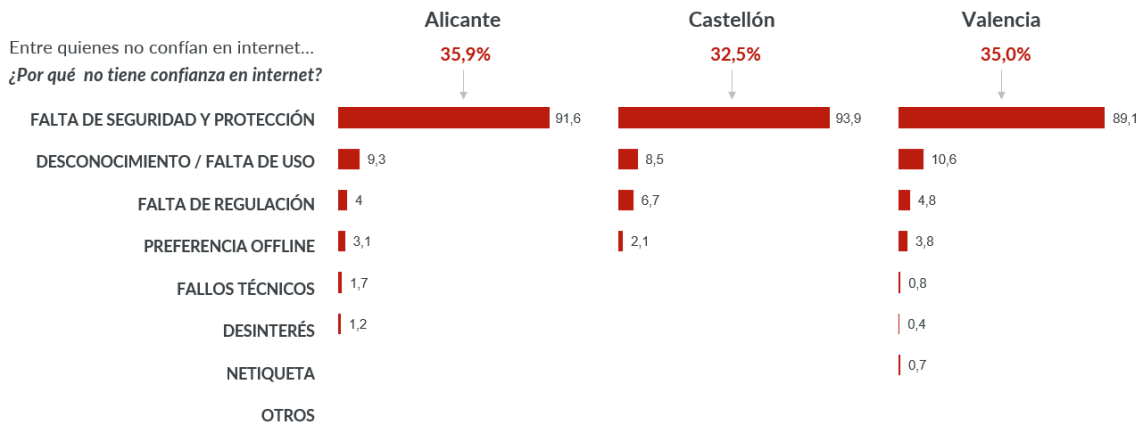
de seguridad y protección, argüida en mayor proporción por mujeres que por hombres, aunque las diferencias sean mínimas (un 90,6% de mujeres frente a un 88,3% de hombres). También una mayor proporción de mujeres presenta el desconocimiento o falta de uso como motivo para la desconfianza, siendo el segundo motivo en importancia para ellas, y el tercero para los hombres. Resulta llamativo el hecho de que una mayor proporción de hombres considere la falta de regulación como motivo para la desconfianza, estableciéndose una diferencia entre ellos y las mujeres de más de 2 puntos porcentuales. Finalmente, cabría destacar el bajo porcentaje tanto de hombres como de mujeres que plantean el desinterés como motivo que genera desconfianza, muestra de la profunda penetración de las TIC en nuestra sociedad.

5.2.1 Diferencias interprovinciales entre hombres de la Comunitat Valenciana

En cuanto a las **diferencias provinciales** entre hombres al respecto de los motivos que generan desconfianza en internet, estas **son mínimas**. Pese a todo, se puede observar cómo son los alicantinos los que arguyen la falta de seguridad y protección en mayor proporción, y los castellanenses el desconocimiento y la falta de uso. Asimismo, destaca la diferencia cercana a los dos puntos que se establece entre los hombres alicantinos y los del resto de la Comunitat Valenciana, al respecto de la falta de regulación como motivo para la desconfianza, siendo los alicantinos los que menor importancia conceden a semejante cuestión. Por último, la **única diferencia que se puede considerar como estadísticamente significativa** es la que se establece entre hombres castellanenses y valencianos al respecto de la preferencia de los canales offline como motivo para la desconfianza (mientras que un 7,2% de los castellanenses lo considera un motivo de peso, únicamente un 2,5% de los valencianos le atribuye importancia).

5.2.2 Diferencias interprovinciales entre mujeres de la Comunitat Valenciana

En lo que concierne a los motivos que arguyen las mujeres a la hora de explicar su desconfianza hacia internet, **las diferencias interprovinciales son escasas y en ningún caso estadísticamente significativas**. Se puede observar cómo son las mujeres castellanenses las que más importancia conceden a la falta de seguridad y protección, mientras que las valencianas son las que menor importancia le atribuyen. Al respecto del desconocimiento y la falta de uso, las mujeres valencianas son las que más importancia le otorgan. Destaca la mayor proporción de mujeres castellanenses que atribuyen parte de su desconfianza a la falta de regulación, estableciéndose diferencias de casi 3 puntos con las mujeres alicantinas, y de casi 2 puntos con las mujeres valencianas.

5.3 CONCLUSIONES SOBRE LA CONFIANZA EN INTERNET

Finalmente, y **en relación a los niveles de confianza en internet entre hombres y mujeres, no pueden apreciarse diferencias de una especial significatividad**. Únicamente al respecto del rango que recoge aquellas personas que declaran confiar mucho en internet, los hombres presentan un porcentaje (12,2%) significativamente más elevado que el de las mujeres (7,7%). Todo ello queda reflejado en una media de confianza (medida en una escala del 1 al 4, en la que el 4 representaría el máximo nivel de confianza y el 1 el mínimo nivel de confianza) de 2,75 para los hombres y de 2,69 para las mujeres.

Al respecto de las diferencias interprovinciales, **los valencianos y las valencianas son los/as que mayores niveles de confianza presentan**.

Por último, la importancia concedida a los diferentes motivos planteados por hombres y mujeres a la hora de justificar su **desconfianza en internet es bastante similar**, y por tanto, no pueden establecerse diferencias de una clara significatividad. Destaca la **falta de seguridad y protección como principal motivo** argüido entre ambos géneros.

Tampoco en cuanto a la distribución interprovincial existen diferencias de mayor importancia a la hora de justificar la desconfianza en internet.

6. Conclusiones generales

Tras el análisis del conjunto de datos presentados y descritos, podemos constatar cómo **la brecha digital constituye una realidad palpable en la Comunitat Valenciana**, pese a que en muchos casos los discursos sociales que tienden a plantearse acerca de la misma no la reconozcan como un fenómeno social de gran relevancia (semejante choque entre discursos y realidad queda perfectamente descrito en el informe cualitativo de 2021). Los resultados de este estudio nos permiten afirmar que **la inmersión digital de los hombres resulta más profunda y completa que la de las mujeres**. En todas las dimensiones, son ellos los que lideran la mayor parte de indicadores, y obtienen porcentajes significativamente más elevados. Todo ello no impide que, al respecto de ciertas competencias, sean ellas las que presentan mayores niveles de capacitación o de autoconfianza. Sin embargo, puede hacerse una lectura en términos de subalternidad

En muchos casos las mujeres perciben la integración de las TIC en sus vidas como un mecanismo más a la hora de afrontar el “multitasking” o doble jornada.

en relación a tales competencias, ya que, en muchos casos, **la mayor capacitación de las mujeres supone la manifestación de una desigualdad de género en el plano digital**. En este sentido, cabría destacar cómo en muchos casos las mujeres perciben la integración de las TIC en sus vidas como un mecanismo más a la hora de afrontar el “multitasking” o doble jornada que se ven forzadas a desarrollar tanto en el ámbito

productivo como reproductivo, tal y como se describe en el informe cualitativo de 2021. Y más allá de la interpretación que pueda hacerse al respecto, los niveles de aprovechamiento muestran cómo incluso en aquellas áreas en las que la distribución de los porcentajes competenciales resulta un tanto más equilibrada y las mujeres obtienen mejores resultados para algunos indicadores, los hombres presentan una capacitación más transversal y completa.

El primer punto que evidencia la existencia de la brecha digital de género, es **la mayor proporción de mujeres no evaluables** (por no haber hecho uso de internet a lo largo de los últimos tres meses) que se observa en el conjunto de áreas e indicadores. Esto significa que se establece una desigualdad de partida entre hombres y mujeres, y que la inmersión digital de las últimas se encuentra en un punto de desarrollo inferior al de los hombres.

Por otra parte, puede observarse cómo **los hombres disfrutan de un mayor acceso a dispositivos electrónicos**, y en especial, a smartphones y ordenadores. En este sentido, las posibilidades de las mujeres en el mercado laboral quedan limitadas por la menor capacidad de contar con las herramientas adecuadas a la hora de ejecutar tareas de una

cierta complejidad. Asimismo, **los hombres tienden a puntuar más alto en aquellos indicadores vinculados a tareas informáticas de mayor complejidad y cualificación**, lo cual puede suponer mayores posibilidades de alcanzar una situación socioeconómica y laboral favorable, en detrimento de las mujeres. Consiguientemente, la significatividad de las diferencias entre hombres y mujeres parece acentuarse cuando analizamos tareas informáticas y/o digitales más técnicas y de corte profesional, y a reducirse cuando se trata de cuestiones más lúdicas y vinculadas al ocio. Así, son las mujeres las que obtienen mayores puntuaciones en cuestiones relacionadas con la comunicación y las redes sociales, fenómeno al que también se hace referencia en el informe de 2021.

Otra cuestión a destacar, y que guarda estrecha relación con la mayor capacitación por parte de las mujeres en relación a las redes sociales, sería la referente a la seguridad. Pese a que los hombres presentan tasas de capacitación más elevadas que las mujeres, llama la atención cómo **las mujeres saben configurar mejor los niveles de privacidad de sus redes sociales**, hecho que se podría vincular a su relación con las mismas y lo expuestas que se pueden llegar a sentir al compartir contenido a través de estas vías. En

Son los hombres los que acaban copando otras tareas que presentan una mayor responsabilidad y estatus

este sentido, también cabría reseñar cómo tendencialmente las mujeres presentan menores cotas de confianza en internet.

Por otra parte, **las mujeres han obtenido puntuaciones más elevadas en algunos indicadores que muestran que siguen**

siendo relegadas, en mayor medida, a tareas de reproducción y cuidados, como puede ser el contacto con el profesorado o el ámbito de la atención sanitaria, mientras que son **los hombres los que acaban copando otras tareas que presentan una mayor responsabilidad y estatus** como pueden ser las relaciones con las administraciones públicas, reflejando así una menor participación de las mujeres en los asuntos públicos, o como mínimo, en su relación con la Administración, tal y como ocurre a nivel estatal como muestra el informe de brecha digital de género de 2022 realizado por el Ministerio de Asuntos Económicos y Transformación Digital. En este sentido se puede afirmar que esta característica no es exclusiva del ámbito valenciano, sino que reproduce una tendencia más amplia que se puede observar más allá de los límites de esta comunidad.

También cabría destacar cómo, entre aquellas personas que declaran no haber hecho uso de internet durante los últimos tres meses, los motivos alegados por **las mujeres a la hora de justificar semejante situación tienden a presentar un carácter más objetivo y material** (dificultades de acceso, falta de servicio, etc.), mientras que las **justificaciones de los hombres están más relacionadas con cuestiones subjetivas** (desinterés, rechazo, etc.).

Parece reseñable destacar que, al realizar **un análisis interprovincial**, en el caso de los hombres **son los castellonenses los que generalmente obtienen unas puntuaciones más bajas**, mientras que en el caso de las **mujeres** este hecho se revierte obteniendo las **puntuaciones más altas en la provincia de Castellón**. No existen a priori razones que lo expliquen mediante este estudio, por lo que podría ser un punto en el que profundizar en futuros análisis de la cuestión.

Finalmente, cabe mencionar que se podría obtener un conocimiento más profundo y certero sobre la incidencia y el funcionamiento de esta brecha digital de género, **complementando estos datos con otras variables e indicadores** como pueden ser la edad, el nivel de ingresos o el nivel de estudios entre otros, para así conocer cómo afectan y qué diferencias se observan entre hombres y mujeres en función de estas variables. Semejante necesidad de ampliación analítica queda también reflejada en el informe cualitativo de 2021, donde, una parte de las personas participantes en los grupos de discusión insistió en la necesidad de considerar la convergencia de la variable de género con otras como la generacional o la socio-económica.

En conclusión, la brecha digital de género queda representada en el conjunto de dimensiones, y resulta necesario reflexionar acerca de cómo **las diferentes áreas deben entenderse de forma conjunta e interrelacionada**. Por ejemplo, no se puede abordar el menor uso y frecuencia de uso de las mujeres sin contemplar su menor capacidad de acceso a dispositivos. De la misma forma, los menores niveles de autoconfianza y capacitación que presentan las mujeres deben entenderse en relación a la menor frecuencia de uso que ejercen.